

ONAFHANKELIJKE FILMJOURNALISTIEK SINDS 1981

#485 DECEMBER 2025

filmkrant

THE LOVE THAT REMAINS
BEELDHOUWEN MET TIJD

LITTLE AMÉLIE
OR THE CHARACTER OF RAIN
DELICAAT ALS EEN HAIKU

AMSTERDAMNED II
DEATH BY GRACHTENGORDEL

DE BESTE FILMS
VAN 2025

82
MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA
Official Selection

OFFICIAL SELECTION
tiff50
TORONTO INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL

'RIOTOUSLY FUNNY AND
UNEXPECTEDLY MOVING'
NEXT BEST PICTURE

MADS MIKKELSEN THE LAST VIKING NIKOLAJ LIE KAAS

EEN FILM VAN
ANDERS THOMAS JENSEN

NU IN DE BIOSCOOP

16

64th SEMAINE
DE LA CRITIQUE
CANNES

OFFICIAL SELECTION
tiff50
TORONTO INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL

Paff
OPENINGSFILM

DE OSCARINZENDING VAN TAIWAN

VAN DE MAKERS VAN THE FLORIDA PROJECT

LEFT 左撇子
HANDED
GIRL 女孩

EEN FILM VAN SHIH-CHING TSOU

VANAF 18 DECEMBER
IN DE BIOSCOOP

12

Wat zijn we klein en kwetsbaar,
zowel fysiek als in de oneindigheid
van tijd, lijkt Pálmason met zijn
timelapses te zeggen.

The Love That Remains ➔ 6

VRIJ

In de dagen voordat deze tekst moest worden geschreven, kwam een aantal dingen samen. Dan weet je dat er iets mee moet.

In het boek over Sergio Leone dat op pagina 53 wordt besproken, staat dat de filmmaker niet goed wist wat hij moest met het label 'spaghettiwestern'. Iemand beschreef *Wicked: For Good* als "een van de meest politieke films van dit moment". Ondertussen spraken we binnen de redactie over alternatieven voor de dominante modus van filmkijken (door de bril van realisme). En hoorden het verhaal over een filmclub ergens in Nederland waar bezoekers geld terug vroegen toen *The Mastermind* niet aan hun verwachtingen voldeed.

Daarnaast stoor ik me al langer aan de praktijk van distributeurs om Engelstalige recensies op hun posters te citeren. Ja, die citaten zijn soms eerder beschikbaar. Maar dat is niet de belangrijkste reden. De reden is dat Engelse recensies heel graag superlatieven en labels gebruiken om een film tot soundbites te reduceren. Dat werkt om online mentions te krijgen: de zweep waarmee media zichzelf sadomasochistisch in het gareel meppen.

Ik herhaal mezelf, maar het is belangrijk. Geld terugvragen omdat een film niet is wat je dacht dat hij zou zijn, gaat ver. De neiging om ergens labels op te plakken – op films, maar eigenlijk op alles om ons heen – is destructief. Veel mensen weten dit. Maar er is ook een deel dat het niet begrijpt. Bovendien is het een lastig te onderdrukken neiging, omdat het een middel is om de werkelijkheid behapbaar te maken. Nog meer bovendien (je ziet het overal om je heen): publicaties die simplificeren scoren kijkers, publicaties die nuanceren verliezen kijkers. Dit is trouwens een simplificatie.

Er is een grootsheid aan de dingen die je kapot maakt met labels. Zodra recensenten een film als *The Mastermind* een label opplakken, is dat leidend in de hoofden van mensen die de film nog gaan zien. Terwijl een open vizier – beetje ongelukkige uitdrukking, maar toch – de film veel meer recht doet. Ook de beste films hebben een open vizier: ze verkennen, proberen, stellen, denken, prikkelen. Maar ze weten niet. Laat kijkers een film dan ook zo benaderen. Het is een perspectief waar je voor moet kiezen. Een levenshouding. Lees hoe actrice Theresa Russell haar rollen koos, die te complex waren voor simpele labels, zoals ze uitlegt in het op filmkrant.nl/russell te lezen interview dat filmmaker Erik de Bruyn met haar had tijdens Film Fest Gent. Films – of de werkelijkheid – moeten niet in taal 'gevangen' worden, maar bevrijd.

STEUN FILMKRANT: WORD ABONNEE EN ONTVANG EEN NOTITIE- BLOKJE + PEN MET FILM- KRANT-LOGO

Wie nu een jaarabonnement neemt, ontvangt niet alleen een jaar lang de *Filmkrant*, maar ook als welkomstgeschenk een notitieblokje van zakformaat + pen met *Filmkrant*-logo. Ben je al abonnee maar breng je een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangen jullie allebei het welkomstgeschenk.

Noteer al je hersenspinsels, belangrijke vergaderpunten en uitgebreide aantekeningen in ons handige notitieblokje van zakformaat. Het grijze boekje met kleuraccent en *Filmkrant*-logo heeft gelinieerd papier, een harde cover, een leeslint en een handig elastiek om het geheel mee af te sluiten. We leveren er een bijpassende balpen met *Filmkrant*-logo bij.

Stort € 52,- (meer mag ook, dan steun je *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee notitieblokje' en vermeld daarbij je adresgegevens + e-mailadres. Voor België geldt een abonnementsprijs van € 74,-. Deze aanbieding is geldig tot 7 januari 2026.

#485

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 7 JANUARI

DE BESTE FILMS VAN HET JAAR

➔ 22

DEZE MAAND OP FILMKRANT.NL

➔ **THE THINKING MACHINE: BEWIJS** | In 1958 werd Jean-Luc Godard als criticus voor *Cahiers du Cinéma* geconfronteerd met een 'onmogelijke figuur': *Montparnasse 19*, een biopic van kunstenaar Modigliani. Max Ophüls stierf voor hij de film kon maken en Jacques Becker nam, onder enige druk (en slechts twee jaar voor zijn eigen dood), de regie op zich. Godards recensie werd een dichterlijke lofrede op imperfectie: "Ik zou de volledige naoorlogse Franse cinema inruilen voor dat ene shot, slecht geacteerd en slecht gekadreed, maar subliem..." Maar, zo vragen Cristina Álvarez López en Adrian Martin zich af in hun nieuwe video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine, keek Godard wel naar het bewijs op het scherm?

➔ **JARMAN EN SWINTON** | In Eye Filmmuseum staat begin december een nieuwe reeks Talks op de agenda binnen het uitgebreide programma rond Tilda Swinton. Naast gesprekken met fotograaf Tim Walker (6 december) en

NIET TE MISSEN:

GA DEZE MAAND IN IEDER GEVAL NAAR

ORWELL: 2+2=5 9

THE LOVE THAT REMAINS 6

SENTIMENTAL VALUE 18

LITTLE AMÉLIE 33

IF I HAD LEGS I'D KICK YOU 21

34 JENSEN & KAAS

OVER THE LAST VIKING PLUS INTERVIEWS MET 10 Raoul Peck over *Orwell: 2+2=5* 15 Rian Johnson over *Wake Up Dead Man: A Knives Out Mystery* 19 Joachim Trier over *Sentimental Value* 28 Shih-Ching Tsou over *Left-Handed Girl* 32 Mailys Vallade en Liane-Cho Han over *Little Amélie or the Character of Rain*

PLUS DE RUBRIEKEN

3 Redactioneel 4 The Thinking Machine: Bewijs 5 Niet te missen 17 Blekendaal: Het geminachte kind 39 Dansplaining: Films voor onder de kerstboom 40 Kort 46 Agenda en evenementen 50 Filmsterren 53 Boeken: Sergio Leone by Himself 55 Thuis kijken 58 Actie! Op de set van PAAZ

27 ARCO

PLUS RECENSIES VAN 9 *Orwell: 2+2=5* 18 *Sentimental Value* 21 *If I Had Legs I'd Kick You* 29 *Left-Handed Girl* 33 *Little Amélie or the Character of Rain* 35 *The Last Viking* 37 *Angel's Egg* 40 *Eternity | Urchin* 41 *House of Hope | Slave Island* 42 *Folktales | Riley* 43 *Second Victims | Nawi* 44 *Julian | Stiller* 45 *To New Beginnings | Mary Anning* 55 *Pluribus* 56 *The New Years* 57 *The Island Closest to Heaven | Death Watch*

16 AMSTERDAMNED II

EN DE LEGACYQUEL PLUS ARTIKELEN OVER 6 Hlynur Pálmasen en *The Love That Remains* 12 Cinema onder vuur: Australië 38 De manofeer: *Never Been Kissed in 2025*

THE GARDEN (DEREK JARMAN, 1990)

regisseur Pedro Almodóvar (7 december) wordt op 9 december onder de noemer *Your Forever Shoes* teruggeblikt op het baanbrekende werk van Derek Jarman, voor wie Swinton haar eerste filmrollen speelde. Op filmkrant.nl/jarman duikt Elise van Dam in Jarmans unieke werk.

NU:REALITY - DEEP DIVE | Dankzij Nu:Reality, dat virtual reality vertoont in acht filmtheaters, loopt Nederland voorop als het gaat om de distributie van VR-producties. Daarnaast worden via een reizend On Tour-programma VR-ervaringen gepresenteerd op festivals, culturele podia en andere bijzondere locaties. Begin 2026 maakt de organisatie de stap naar Frankrijk, hopelijk als opmaat naar een groeiend Europees netwerk. Intussen start in Nederland op 4 december het zevende programma. Onder de titel *Deep Dive - Bewustzijn* in VR worden vier ervaringen gepresenteerd die je meenemen op "persoonlijke en spirituele reizen": *Ayahuasca - Kosmik Journey* van Jan Kounen, *Flow* van Adriaan Lokman, *Ito meikyū* van Boris Labbé en *Soul Paint* van Niki Smit en Sarah Ticho. Lees op filmkrant.nl/xr niet alleen een beschouwing over het nieuwe programma, maar ook een interview met de makers van *Soul Paint*.

SOUL PAINT

HET OEUVRE VAN HLYNUR PÁLMASSON DE KUNST VAN VERWERING

Hlynur Pálmassons oeuvre gaat over de werking van tijd. Juist die focus op vergankelijkheid geeft zijn films een kolossaal gevoel.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Een vrouw spreidt grote witte doeken uit op een veld en bedekt deze met metalen vormen. Dan wacht ze. Maanden later haalt ze de vormen er weer van af. Door blootstelling aan de elementen zijn er patronen van vuil en roest op de doeken ontstaan.

Deze kunstwerken zijn van de IJslandse filmmaker en beeldend kunstenaar Hlynur Pálmasson. In zijn film *The Love That Remains* (*Ástin sem eftir er*, 2025) worden ze gemaakt door Anna, die net gescheiden is van visser Magnus. Ze worden gebruikt als metafoor voor de afdrucken die liefde achterlaat en die zichtbaar blijven, zelfs nadat er weinig meer van die liefde over is. Maar de roestkunstwerken vatten ook Pálmassons oeuvre, dat verwerking als centraal thema heeft.

Pálmasson gebruikt de overweldigende natuur van IJsland als decor voor verhalen over de weerslag van ingrijpende gebeurtenissen als overlijden, echtscheiding of overspel. In zijn films vangt hij de werking van tijd door te focussen op de sporen die een gebeurtenis achterlaat, zowel fysiek als mentaal. Misschien is het juist de tijd zelf die hij zo probeert vast te leggen.

“Olieverf kan worden beschouwd als het medium van de schilderkunst. Tijd is het medium van het filmmaken”, zo vat Pálmasson het zelf samen in een interview met het IJslandse tijdschrift *Grapevine*.

CYCLISCH

A White, White Day (*Hvítur, hvítur dagur*, 2019) begint met beelden van een huis door de seizoenen heen. We zien het huis minutenlang. Soms verdwijnen achterliggende bergen in een dik wolkendek, dan weer tekenen ze fel tegen het huis af. Geen moment is hetzelfde. Het regent, het waait, de zon schijnt. Het licht is geel, roze, diepdonkerblauw.

In elk van Pálmassons films zit wel zo’n scène waar in een object gedurende vele dagen, vaak zelfs jaren, vanuit hetzelfde standpunt wordt gefilmd. In *The Love That Remains* bouwen twee kinderen (Pálmassons eigen, die in bijna al zijn films opduiken) een ruitersstandbeeld waarin ze vervolgens pijlen schieten. In zijn korte film *Nest* (2022) bouwen ze gedurende een periode van achttien maanden een boomhut. Deze

momenten maken iets zichtbaar wat in films vaak onzichtbaar blijft, iets dat door continuïteitsspecialisten en trucs in de montage verborgen wordt: de tijd die nodig was om het te maken.

Voor *Godland* (2022) filmde Pálmasson gedurende drie jaar het ontbindende lichaam van het paard van zijn vader. De camera blijft stil en toch is er volop beweging op beeld. Grassprietten dansen in de wind, vliegen zoemen rond, regen plenst neer. “Het paard beweegt niet,” merkt Jake Romm op in zijn essay ‘Absence and Desire’, “maar in elk opeenvolgend beeld is het veranderd, totdat het slechts een stapel botten is, bloemen en gras die uit de aarde ontspringen waar het lichaam ooit lag.” Is dit dan wat tijd is? Het bewegen van het onbeweeglijke? Zoals oxidatie die metalen platen aantast?

Wat zijn we klein en kwetsbaar, zowel fysiek als in de oneindigheid van tijd, lijkt Pálmasson met de time-lapses te zeggen. De scènes kunnen misschien het best subliem genoemd worden, in de filosofische zin van het woord: een esthetische ervaring waarin we geconfronteerd worden met onze nietigheid. Iets is subliem als het zo groot is dat het zowel angst inboezemt als bewondering oproept. Precies wat er gebeurt wanneer we een paard in een paar minuten voor onze ogen zien ontbinden: dat zullen wij ooit zijn.

MELANCHOLIE

Deze timelapses filmt Pálmasson zomaar, vaak nog voordat hij een scenario heeft geschreven, met overgebleven filmrolletjes die altijd in zijn auto liggen. Ze vinden als vanzelf een weg in zijn oeuvre. Pálmasson benadrukt dat de connecties in zijn werk ontstaan doordat hij de tijd neemt. Hij laat zijn projecten op natuurlijke wijze ontvouwen. In plaats van een lineaire filmproces waarin hij films één voor één bedenkt, schrijft en dan schiet, werkt hij vaak aan meerdere projecten tegelijk. Met *Godland* was hij acht jaar bezig. Tegelijkertijd maakte hij *Winter Brothers* (*Vinterbrødre*, 2017) en *A White, White Day* af en werkte hij al aan *The Love That Remains*. Hij filmt voordat hij weet waartoe de beelden zullen leiden. Maar als zijn scenario’s eenmaal af zijn, filmt hij die juist graag chronologisch, omdat hij zo getuige kan zijn van het natuurlijke verloop van de gebeurtenissen. Voor *Godland* legde hij dezelfde reis af als hoofdpersonage Lucas, een Lutherse priester die in de negentiende eeuw op missie gaat in de Deense kolonie IJsland.

Terwijl de natuur constant in beweging is, kunnen Pálmassons personages emotioneel juist niet verder. De scène met het huis door de seizoenen heen in *A White, White Day* verbeeldt het verstrijken van de tijd na de dood van Ingimundurs vrouw, die in de openingscène van een berg afrijdt. “Ze heeft mij

THE LOVE THAT REMAINS

gemaakt, en nu is ze er niet meer”, zegt Ingimundurs dochter, die de dood van haar moeder twee jaar later nog altijd niet kan bevatten. Rouw is als de bloedvlek van een gevangen vis op het jurkje van Ingimundurs kleindochter, die niemand eruit kan poetsen.

Twee jaar na de dood van zijn vrouw opent Ingimundur eindelijk de doos met haar spullen. Hij pakt er een blauwe blouse uit en ruikt eraan. Zou het kledingstuk haar geur nog dragen? Dan trekt hij de blouse zelf aan. In de doos vindt hij ook een stapeltje foto's en een boek dat ze aan het lezen was, met een bladwijzer ergens aan het einde. Later vindt hij een videotape met beelden van zijn vrouw in bed met hun buurman Olgeir. De restanten van haar bestaan zijn tegelijkertijd ook bewijs van een waarheid waarvan hij zich tijdens haar leven niet bewust was.

Wat blijft er van ons over als we er niet meer zijn? En welk verhaal vertellen anderen daar dan over? *Godland* begint met de vermelding dat de film is geïnspireerd op een doos met zeven foto's die in IJsland zijn gevonden. Deze foto's zijn naar verluidt de eerste beelden van de zuidoostkust, genomen door een Deense priester. Met deze fictieve geschiedenis – die priester en die doos met foto's hebben nooit bestaan – wijst Pálmasson ons van het begin af aan op de vergankelijkheid van het bestaan. Ooit zal dit alles vergaan, waarschuwt hij.

Fotografie speelt een belangrijke rol in de film. Lucas neemt twee dingen mee op zijn missie naar IJsland: een groot houten kruis en een camera, waarmee hij de bevolking van IJsland wil vastleggen. Wanneer Lucas een foto maakt van de IJslandse bemanning die hem naar de kust brengt, geeft hij ze via zijn tolk de instructie om stil te blijven staan. Dat doet hij door te zeggen dat ze moeten doen “alsof ze dood zijn”. Zoals Romm schrijft in zijn essay: “Lucas’ instructie is Pálmassons manier om te wijzen op de aard van fotografie als een kunst van de dood, een soort omgekeerde necromantie.” Fotografie brengt mensen niet tot leven,

zoals een dodenbezweerder dat doet, maar verstilt de levenden. In *Camera Lucida* vergelijkt Roland Barthes fotografie met balsemen. Fotografie conserveert, en daarin heeft het medium meer weg van de dood dan het leven. Hoewel fotografie aanwezigheid suggereert, is dit altijd aanwezigheid in het verleden: ‘dat wat geweest is’. Maar ‘wat geweest is’ betekent ook ‘wat niet meer zal zijn’. Dat gegeven geeft foto's hun melancholische kwaliteit.

AFDRUKKEN

Misschien kan je ook wel zeggen dat fotografie zijn objecten *buiten de tijd* plaatst. Er is geen heden of verleden op een foto, alleen een nu dat altijd al geweest is. Het is normaal om over foto's in de tegenwoordige tijd te praten: zij staat daar, hij poseert zo. Over film doe je dit ook, maar voelt dit al onnatuurlijker: hoewel je inderdaad zegt dat iemand iets in de film doet ('Lucas maakt een tocht door IJsland') is hij dat in film 'aan het doen'. Anders dan in een foto, vervliegt dat moment. In film is er wél een 'voor' en een 'na' (Lucas was eerst in Denemarken, toen kwam hij op IJsland aan, nu trekt hij met zijn paard door het land; eerst leefde Ingimundurs vrouw, nu is ze dood; eerst waren Anna en Magnus samen, nu niet meer). Barthes beschrijft ook dat verschil tussen film en fotografie. “Op de foto heeft iets voor het kleine gaatje geposeerd en is daar voor altijd gebleven”, schrijft hij. “In de film

is er iets voor datzelfde kleine gaatje voorbijgegaan”.

Voor *Godland* koos Pálmasson voor een beeldverhouding van 1:1,33 met afgeronde hoeken, om zo de uitstraling van negentiende-eeuwse fotografie te benaderen. Maar ook al houdt Pálmasson zijn camera stil, toch beweegt er van alles. Een rivier stroomt, wind waait. Sneeuw valt, en niet zo'n beetje ook. *Godland* oogt misschien als een oude foto, het is overduidelijk cinema. Zelfs de schijnbaar stilstaande dingen veranderen voortdurend, zoals dat paard dat voor de camera ontbindt.

In *The Love That Remains* breekt oxidatie de metalen platen langzaam af. Anna zou ze kunnen laten liggen tot er niets meer van over is. De roestafdrukken doen natuurlijk denken aan fotografie, dat immers ook een proces is waarbij een beeld via een chemische reactie op een oppervlak wordt vastgelegd.

Alles wat we zien, vergaat. Maar het laat zijn sporen na. Zoals die bloemetjes die uit het karkas van het paard ontspringen.

THE LOVE THAT REMAINS (ÁSTIN SEM EFTIR)

ER) IJSLAND/DENEMARKEN/ZWEDEN, 2025 | REGIE HLYNUR PÁLMASSON | MET SAGA GARÐARSDÓTTIR, SVERRIR GUÐNASON, ÍDA MEKKÍN HLYNSDÓTTIR, GRÍMUR HLYNSSON, ÞÓRGILS HLYNSSON | 109 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER | LEES OP filmkrant.nl ONZE RECENSIE

Terwijl de natuur constant in beweging is, kunnen Pálmasson's personages emotioneel juist niet verder.

GODLAND

'TREMENDOUS
FOLLOW-UP TO
**THE WORST PERSON
IN THE WORLD**'

DAILY TELEGRAPH

**GRAND PRIX
CANNES FILMFESTIVAL
2025**

RENATE
REINSVE

STELLAN
SKARSGÅRD

INGA
IBSDOTTER LILLEAAS

ELLE
FANNING

**'FENOMENAAL...
TOONT DE PRACHT
EN DE SMART VAN
FAMILIE'**

DE MORGEN

Sentimental Value

EEN FILM VAN
JOACHIM TRIER

VANAF 11 DECEMBER IN DE BIOSCOOP

cinéart

www.cineart.nl

[f/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland)

[y/cineartnl](https://www.youtube.com/c/cineartnl)

[i/cineart_nl](https://www.instagram.com/cineart_nl)

[t/cineartnederland](https://www.tiktok.com/@cineartnederland)

[d/cineart_nl](https://www.linkedin.com/company/cineart_nl)

Co-funded by the
European Union

Creative
Europe
MEDIA

9007

ORWELL: 2+2=5 SCHREEUW OM LUCHT

Adembenemend documentaire essay over schrijver George Orwell, de totstandkoming van diens klassieke dystopie *Nineteen Eighty-Four* en de alarmerende relevantie daarvan anno nu.

DOOR KARIN WOLFS

In oktober 1948 schrijft de Brit Eric Arthur Blair – beter bekend onder zijn schrijversnaam George Orwell van *Animal Farm* (1945) – aan een vriend dat hij nog twijfelt over de titel van het nieuwe boek waaraan hij werkt: *The Last Man in Europe of Nineteen Eighty-Four*. Het dystopische verhaal gaat over het zielloze leven in een toekomstige, op angst drijvende totalitaire staat onder dictator Big Brother, die iedereen voortdurend, tot in de slaapkamer, in de gaten houdt.

In superstaat Oceanië wordt alleen gewerkt, seks is er verboden en wie er eigen, van de officiële waarheid afwijkende ideeën op nahoudt wordt gehersenspoeld. Een privéleven bestaat kortom niet: ieders leven staat volledig in dienst van het ‘algemeen’ belang. Winston Smith, de protagonist van het boek, is in dit toekomstige Europa de laatste man die voor zichzelf denkt, die afwijkt van de maatschappelijk voorgeschreven norm. Hij staat zichzelf toe van iemand anders dan Big Brother te houden. Hij houdt een dagboek bij, wat verboden is.

BOERDERIJTJE

Het is dus geen toeval dat het ambitieuze, prikkelende documentaire-essay *Orwell: 2+2=5* van de op Haïti geboren filmmaker Raoul Peck over de vermaarde schrijver en diens belangrijkste roman, als een dagboek klinkt. Voor zijn eerdere portret van schrijver James Baldwin, *I Am Not Your Negro* (2016), kreeg Peck een Oscar-nominatie. Nu maakt hij ons via de intieme, gedempte vertelstem (ingesproken door de Britse acteur Damian Lewis) deelgenoot van Orwells gedachtewereld.

Peck putte daarvoor uit dagboekfragmenten, brieven en werk van Blair. Enerzijds om inzicht te geven in diens persoonlijke leven en ervaringen (in onder meer Brits-Indië, Birma en Spanje) en anderzijds om aan te geven hoe diens opvattingen zich verhielden tot de bestaande machtsstructuren en de ideeën die ten grondslag lagen aan de wording van *Nineteen Eighty-Four*. Blair werkte aan het boek vanuit zijn boerderijtje in de ongerepte natuur van het Schotse eiland Jura. Door in de openingsshots van die plek te snijden naar het moderne Londen zet Peck het verschil tussen het vrije zijn en het georganiseerde moderne leven meteen scherp tegen elkaar af.

Visueel put Peck uit de verfilmingen van *Nineteen Eighty-Four* uit respectievelijk 1956 en 1984, naast beelden uit ettelijke andere speelfilms (*Animal Farm*, *Oliver Twist*, *Out of Africa*, *Minority Report*) en documentaires (*Babi Yar*, *Citizenfour*). Er zijn familiefoto's en historische beelden (van het Britse koloniale verleden, de Tweede Wereldoorlog, Spanje onder Fran-

co). Alleen al de waanzinnig dynamische *Animal Farm*-inktspotprenten van fameus illustrator Ralph Steadman zijn een feestje om naar te kijken.

Maar natuurlijk gaat het Peck om de link met de wereld van nu. Hij toont hedendaagse journaalbeelden van Amerikaanse zenders die in handen van hetzelfde conglomeraat dezelfde soundbites spuien over de VS als “the greatest country” en tegenstanders brandmerken als “a danger to democracy”.

Hij illustreert aan de hand van hedendaagse brandhaarden hoe eigentijdse *newspeak* van oorlog een ‘vredesoperatie’ maakt, hoe politiegeweld tegen demonstranten ‘legale machtsuitoefening’ heet, hoe vluchtelingen ‘illegalen’ worden gedoopt en kritiek op Israëliëse militaire actie ‘antisemitisme’ wordt genoemd. Hoe bij gebrek aan verificatiemogelijkheden het idee van een objectieve ‘waarheid’ in toenemende mate verwatert tot een kwestie van geloof. Orwell: “Iedereen gelooft in de verschrikkingen van zijn vijand en betwijfelt die van z’n eigen kant, zonder ooit de moeite te nemen het bewijs te onderzoeken.” Zo heerst een kliek van politici en bureaucraten over uitgeknepen arbeiders die – in Orwells woorden – “worstelen tegen economische wetten die ze niet begrijpen”.

Peck toont de waanzin van de superrijken en het gebrek aan interesse voor armoede, en portretteert protesterende burgers van nu: van Trump-aanhangers tot Rohingya die volgens Myanmarese officials niet bestaan. Hij laat deskundigen aan het woord over hoe moderne technologie de vrijheid en menselijke

waardigheid bedreigen met ongebreidelde, zichtbare en onzichtbare dataverzameling, surveillance, gedragsbeïnvloeding, de vershittificatie van internet, sociale media die angst aanwakken en haat zaaien om de aandacht af te leiden van het eigen falende systeem en hen die het leiden.

Peck toont, kortom, hoe totalitaire praktijken uithollen wat wij ‘democratie’ noemen. Of, in de woorden van de Amerikaanse filosoof en sociaal-psycholoog Shoshana Zuboff: “We zitten in toenemende mate gevangen in een wereld waaruit niet te ontsnappen valt. Zodat zelfs als we een keus willen maken, dat niet kan.”

TEGENGIF

Met zijn boeiende, Orwelliaanse spoedcursus machtsuitoefening waarschuwt Peck voor het verlies van taal, creativiteit, waarheid, persoonlijke integriteit en niet-economische waarden wanneer overheden zich als onfeilbaar presenteren. Het tegengif schetst hij ook: nieuwsgierigheid, discussie, protest, solidariteit en liefde – ook wanneer dat als ‘crimineel’ wordt voorgesteld (denk aan het geven van hulp aan vluchtelingen). Door Orwells systeemkritiek een persoonlijke inslag te geven, slaagt Peck erin zijn alarmerende essay tot een door en door menselijk manifest te maken, dat ook de kijker persoonlijk raakt.

Beginnend bij de bacteriën die Orwells longen infecteerden – hij overleed kort na het afronden van *Nineteen Eighty-Four* aan tbc – eindigt Raoul Peck zijn essay met de laatste woorden van de door de Amerikaanse politie doodgedrukte George Floyd. Dat waren dezelfde als die van journalist Jamal Khashoggi die werd vermoord en in stukken gesneden in het Saoedische consulaat in Turkije: “Ik krijg geen lucht.” *Orwell: 2+2=5* is een adembenemend wezenlijke, rijk gestructureerde schreeuw om lucht.

ORWELL: 2+2=5 FRANKRIJK/
VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE
RAOUL PECK | MET DE STEM VAN
DAMIAN LEWIS | 119 MINUTEN |
DISTRIBUTIE 18K FILM | TE ZIEN
VANAF 4 DECEMBER

DE FU

De waarschuwing van George Orwell voor nieuwe dictaturen is sinds het verschijnen van *Nineteen Eighty-Four* niet zo urgent geweest. “Je moet bereid zijn om nee te zeggen.”

DOOR RONALD ROVERS
PORTRET ANDRÉ BAKKER

Als Raoul Peck vijf eeuwen geleden had geleefd, hadden we hem in de geschiedenisboeken teruggevonden. Raoul Peck, *renaissance man*. Als we geluk hadden gehad. Als de geschiedenis niet was herschreven, zoals trumpisten nu doen door namen van gevallen Afro-Amerikaanse militairen van gedenksteden te wissen. Naast nog veel meer ellendigs.

Peck is auteur, filmmaker. Ooit minister van Cultuur van Haïti. Geboren in de hoofdstad Port-au-Prince maar op z'n achtste met z'n ouders de dictatuur van Duvalier ontvlucht naar Congo om te helpen het land op te bouwen dat de Belgische kolonisator leeggeplunderd had achtergelaten. Later ging hij naar school in Brooklyn, weer later in Frankrijk. Hij reed een jaar als taxichauffeur door New York. Werkte als journalist en fotograaf. Studeerde in Berlijn af in technische bedrijfskunde. Later ook in film.

Al sinds Cannes, waar *Orwell: 2+2=5* voor het eerst werd vertoond, is hij onderweg. Zowat elke dag met vrienden in Haïti bellend. Hij stuurt geld, zegt hij. Daar betalen ze mensen mee die de buurt beschermen tegen de bened. De staat doet niets meer. Je kunt je verbazen over hoe opgewekt Peck is als je z'n leven en de onderwerpen van z'n films kent, maar het is de opgewektheid van iemand die alles al gezien heeft. Hij heeft films gemaakt over Patrice Lumumba, die werd vermoord. Over de genocide in Rwanda, waarbij

RAOUL PECK

RAOUL PECK OVER ORWELL: 2+2=5

RIOSITEIT VAN RAOUL PECK

800 duizend mensen werden vermoord. De grote doorbraak kwam in 2016 met *I Am Not Your Negro*, een portret van de erudiete, flamboyante en onverzettelijke zwarte auteur James Baldwin, die vertelt over de geschiedenis van rassenspolitiek in de VS.

Hoe loopt Peck hier over de grachten? Hij kent de geschiedenis. “Jij hebt mijn film *Exterminate All the Brutes* niet gezien”, zegt hij. Vriendelijk natuurlijk. Maar inderdaad: niet gezien. Na afloop van ons gesprek krijg ik screeners gemaild maar de vierdelige serie is ook te vinden op HBO Max. Daarin vat Peck de geschiedenis van de mensheid in drie woorden samen: beschaving; kolonisatie; uitroeiing. Een dag eerder zat hij op z’n kamer aan de Prinsengracht-kant van het Amsterdamse Pulitzer Hotel te werken en keek naar buiten. Het immense contrast tussen het onbezorgde tafereel (“er waren clowns”) voor z’n raam en de “furiositeit” op andere plekken op de wereld drong zich op. “Het leek onwerkelijk maar het was realiteit. Dat mensen echt kunnen voelen dat ze gelukkig zijn. Dat ze zich deel van een samenleving kunnen voelen. Soms lijkt het ineens alsof mensen niet veel nodig hebben om gelukkig te zijn.

“Het is zo makkelijk om te vergeten wat elders gebeurt. Dat is het verhaal van mijn leven. Iemand vroeg vanochtend tijdens het nagesprek [bij *Orwell: 2+2=5*] wat we kunnen doen nu despotisme en onderdrukking lijken te groeien en politici zelfs in West-Europa wetten niet meer respecteren zodra het hen uitkomt. Waarom ik niet pessimistisch ben. Ik stel mezelf die vraag nooit. De meeste mensen strijden elke dag om te overleven. Het is een privilege om je af te kunnen vragen: is de toekomst problematisch? Voor mij is de toekomst altijd problematisch geweest.” “Ik kan geen pessimist zijn”, zegt Baldwin aan het eind van *I Am Not Your Negro*. “Pessimist zijn betekent dat je hebt besloten dat het leven een academische kwestie is, dus ik voel me gedwongen om een optimist te zijn. Ik voel me gedwongen om te geloven dat we kunnen overleven wat we moeten overleven.”

“Op m’n zeventiende ging ik naar Berlijn”, vertelt Peck. “Bijna alle andere studenten waren ouder. Iedereen zat in die tijd in een bevrijdingsbeweging. SWAPO, ANC, Sandinisten, Turkse communisten, Iraanse communisten. Dat was hun strijd: praten. Ik ging ervan uit dat ik na mijn studie terug zou gaan naar Haïti en dat er een flinke kans bestond dat ik zou sterven in de strijd tegen Duvaliers dictatuur. Dat hoorde bij het leven: je bereidde je voor op de dood. Ik wil maar zeggen dat mijn idee van geluk altijd een collectief ding is geweest. Nooit persoonlijk geluk – een auto, een appartement, een huis. Ik was 26 toen ik naar de filmschool ging en net als Orwell wilde ik politiek met kunst verbinden. Die keuze heeft gevol-

gen. Dan moet je bereid zijn om nee te zeggen tegen opdrachten, wat ik vaak heb gedaan. Tegelijk ben ik kunstenaar omdat de samenleving me toestaat om kunstenaar te zijn. Dus ik moet die samenleving iets teruggeven. Schoonheid. Iets om de ziel te versterken. Iets dat levens verbetert.”

Voor wie niet tussen de regels door leest: natuurlijk is Peck geen onvertogen optimist. In 2017 zei hij in een interview met de *Miami Herald* dat “we [als zwarte Amerikanen] op de een of andere manier in een lethargische toestand zijn beland. We zijn lui geweest en we hebben zitten slapen. We hebben Black History Month en we hebben Martin Luther King Day en we hebben nieuwe wetten, et cetera, en we doen alsof alles oké is. Dat is het niet. We hebben het lijk alleen dieper in de kast gestopt.”

‘We hebben Black History Month en we hebben Martin Luther King Day en we doen alsof alles oké is. Dat is het niet.’

Hij zal het zelf nooit zeggen, maar Peck lijkt een van die mensen die de geschiedenis van de tweede helft van de twintigste eeuw met zich meedragen. Hij denkt en leeft in alle windstreken. Hij voelt zich een filmmaker, “een dirigent”. Hij zegt dat we weinig over de film praten. Over de aandacht die hij geeft aan alles wat cinema maakt: het geluid, de beelden, de muziek, de details. “Ik wil geen geëngageerd filmmaker heten. Dat zou betekenen dat alle anderen niet geëngageerd zijn.” Peck mag natuurlijk protesteren tegen het label dat hij opgeplakt krijgt, zijn betrokkenheid en overtuiging zijn onmiskenbaar. Als hij even niet oplet, komt Peck in het gesprek meteen weer terug bij die overtuiging. Nu bij Orwell en de waarschuwing die *Nineteen Eighty-Four* ons geeft.

“Ik heb vier films gemaakt over genocides. Vrijwel altijd begint het met het veranderen van de regels van het land. Vervolgens moet een bepaalde groep men-

sen worden uitgezet of zelfs verdwijnen. Die worden ‘insecten’ genoemd. Ondertussen wordt de taal aangevallen. Woorden worden strijdmiddelen. Men begint dingen anders te noemen. Een omgekeerde wereld te creëren. Orwell levert drie slogans in z’n boek. Oorlog is vrede. Vrijheid is slavernij. Onwetendheid is kracht. Ik heb nooit gelachen om Berlusconi of Trump want ik heb gezien waar het heen kan gaan. Orwell had zulke waanzin tijdens de Spaanse Burgeroorlog gezien. Binnen een tijd van een paar weken werden mannen en vrouwen die eerst samen vochten tegen elkaar opgezet.” Niemand moet zich illusies maken over waar het naartoe kan gaan als we met z’n allen “zitten te slapen” terwijl we de democratie in de uitverkoop doen.

In *Exterminate All the Brutes* (naar het gelijknamige boek van Sven Lindqvist) zit een fictieve reconstructie van de slachting van Seminolen en voormalige slaven door het Amerikaanse leger in 1836. “Wat ben jij voor soort man”, vraagt een van de vrouwen aan een soldaat die het kamp binnenloopt. “Dit soort”, zegt hij en schiet haar door het voorhoofd. Dan wordt ze gescalpeerd. Een praktijk die volgens slechte westerns stamt van de inheemse bewoners van de VS, maar die – laat Peck zien in *Brutes* – in de zeventiende eeuw werd geïntroduceerd door Schotse en Ierse protestanten. Dat gegeven is dus door de winnaars uit de geschiedenisboeken verwijderd. Zo gaat dat dus. Want wie het verleden niet kent, kent de toekomst niet. Orwell zag dat iedereen tegen iedereen kan worden opgezet. Iedereen kan gedwongen worden te accepteren dat twee plus twee vijf is.

Het is niet zo vreemd dat Peck een stuk minder wordt uitgevraagd over de filmische kant van zijn werk. Zijn onderwerpen dwingen dat min of meer af. De sporen die hij volgt in *Exterminate All the Brutes*, over de moordzuchtige aard van imperialisme, die nog steeds doorgetrokken kunnen worden – zie de VS dat min of meer hardop verklaart vanwege de olie Venezuela binnen te vallen – vormen zo’n indrukwekkende analyse, dat je eerst en vooral daarover wilt praten. Maar het is waar: dat zijn films nergens verworpen tot ideologische bombast is dankzij Pecks beheersing van het ritme van de vertelling. De pauzes die hij inzet. De beheerste soundtrack. Het geeft je als kijker de ruimte om mee te denken.

Aan het eind van *Orwell: 2+2=5* verschijnen de laatste woorden die Orwell in z’n dagboek schreef: “Alles wat ertoe doet, is al geschreven.” Dat combineert mooi met de eerste zinnen uit Sven Lindqvists boek: “Je weet al genoeg. Ik ook. Het ontbreekt ons niet aan kennis. Wat we missen is de moed om te begrijpen wat we weten en daaruit conclusies te trekken.”

CINEMA ONDER VUUR OVER DE STAAT VAN DE AUSTRALISCHE CINEMA

Tijdens de covid-lockdown in Melbourne, de langste en strengste lockdown ter wereld, pitchte ik bij een plaatselijk literair tijdschrift een stuk over een cult-film uit Queensland: *All My Friends Are Leaving Brisbane* (Louise Alston, 2007). Die onafhankelijke film toont een route die Australische creatieven maar al te goed kennen: het ontvluchten van een conservatief slaapstadje richting de ogenschijnlijke vrijzinnigheid van de dichtstbijzijnde grote stad.

Ik wilde focussen op hoe die film *cultural cringe* omarmt, een term die schrijver en literatuurcriticus A.A. Phillips in de jaren vijftig bedacht voor het in-

gesloten geloof dat de Australische cultuur inferieur is – en hoe de film dat inzet als kritiek op de door de staat gefinancierde films, een cinema die berust in blijmoedige middelmatigheid.

De redacteur van het tijdschrift vroeg me de film te laten voor wat hij was en me volledig te richten op mijn kritiek op de filmindustrie. Als beginnend schrijver leek dat me professionele zelfmoord. Die reserves bleken vijf jaar later terecht toen het volledige oeuvre van collega Digby Houghton door een editor van hun website werd verwijderd na precies zo'n kritisch stuk.

Dat verzet tegen de status quo hier keer op keer wordt geïncorporeerd door precies datgene waartegen het zich verzet, is kenmerkend voor de Australische filmproductie. Bijna per ongeluk is daaruit een filmtaal ontsproten: *Australian Gothic*. Een vorm met een koloniale afkomst die kan voortbestaan door telkens te muteren. *Australian Gothic* is niet zozeer een genre als wel een sfeer – een soort psychogeografie, geboren uit koloniale kunst en literatuur van halverwege de twintigste eeuw en gevormd door ontheemding en ontkenning. Zoals Jane M. Jacobs en Ken Gelder betogen in hun boek *Uncanny Australia: Sacredness*

Welke krachten bedreigen de vrijheid van filmmakers? *Filmkrant* verzamelt in een serie internationale bijdragen hoe politieke en economische krachten inwerken op de nationale filmwereld. Deze maand: Australië, waar filmmakers al decennia worstelen met de mythe van de 'vreedzame kolonist'

DOOR OLIVIA J. BENNETT
VERTALING JOOST BROEREN-HUITENGA
ILLUSTRATIE BORIS LYPSENS

and Identity in a Postcolonial Nation (1998) wordt de mythe van de 'vreedzame kolonist' die men lang probeerde te verkopen in de Australische cultuur, constant gesaboteerd doordat het land weigert zich te laten temmen. Het resultaat is een gespleten nationaal zelfbeeld.

Australian Gothic vind je in z'n meest pure vorm in de jaren zeventig. Peter Weirs *The Cars That Ate Paris* (1974) toont hoe een uitstervend stadje opnieuw tot leven komt door auto-ongelukken in scène te zetten; de bevolking laaft zich aan geritualiseerde vernieling. Opvolger *Picnic at Hanging Rock* (1975) hult zich in dromerigheid, schoolmeisjes worden opgeslokt door rotsen en zonlicht, terwijl de tijd zich in kronkels wringt. Die twee films samen definieerden de stijl, ze gaven het spookachtige landschap van de outback bewustzijn en brachten de gekneusde en onderdrukte nationale psyche naar het oppervlak.

WROEGING

In datzelfde decennium werd de staatsfinanciering van films nieuw leven ingeblazen door de hervormingsgezinde linkse regering van premier Gough Whitlam. Australian Gothic werd een exportproduct. Tegen het einde van de jaren tachtig volgde het filmbeleid een meer pragmatisch principe: creativiteit werd gelijkgesteld aan productiviteit. Nadat het parlement de belastingregeling 10BA verantwoordelijk hield voor een reeks aan (vermeend) mislukte films, werden private investeringen vervangen door staatscontrole, een ingreep die werd verpakt als reddingsoperatie voor de filmindustrie. *Crocodile Dundee* (Peter Faiman, 1986) werd het toonbeeld van het exporteerbare Australië – laconiek, masculien, mythisch en hapklaar voor overzeese consumptie.

In de jaren negentig verplaatste het idee van de kolonist zich van de outback naar de achtertuin. In *Muriel's Wedding* (P.J. Hogan, 1994) verandert de bourgeois wens van zelfontplooiing tot een pasteleurige nachtmerrie, met als heldin een hopeloze romanticus wier vernedering volksvermaak wordt. Dat patroon wordt omgekeerd in *The Castle* (Rob Sitch, 1997), waarin 'ergens thuis horen' bijna religi-

euze proporties aanneemt en huisje-boompje-beestje met een bijna komische strijdlust wordt verdedigd. Beide films draaien om klunzige, zachtmoedige naïevelingen. Hun optimisme is tragisch en kwetsbaar tegelijk, een weerspiegeling van een land dat nog altijd doet alsof het zichzelf niet kent.

Als Australische regisseurs zich wilden meten op het wereldtoneel, legitimeerden ze zichzelf via koloniale erfstukken. *Romeo + Juliet* (Baz Luhrman, 1996) leende de gravitas van Shakespeare, als om te bewijzen dat het land creatief volwassen was; de kolonie kon de canon van het moederland aan. Die fixatie met Shakespeare sudderde door via *Macbeth* (Geoffrey Wright, 2006), dat Elizabethaanse paranoia naar de onderwereld van Melbourne verplaatste, en *Measure for Measure* (Paul Ireland, 2019), een als HBO-serie gestileerde film die een gooi doet naar multiculturele complexiteit maar blijft hangen in symboolpolitiek.

Na de Mabo-uitspraak in 1992, die landrechten van Aboriginal-volken erkende, begon een tijdperk van "verzoeningscinema", zoals Felicity Collins en Therese Davis het noemen in hun studie *Australian Cinema After Mabo* (2004). Films als *Rabbit-Proof Fence* (Phillip Noyce, 2002), waarin drie Aboriginal meisjes de autoriteiten ontvluchten en *The Tracker* (Rolf de Heer, 2002) waarin een inheemse gids een groep witte officieren begeleidt die jagen op een andere Aboriginal man, creëren een nieuw nationaal zelfbeeld dat draaide om schuldbesef en genoegdoening. Maar het morele simplisme in die films diende vooral om witte schuldgevoelens te sussen.

ZIEDENDE ALLEMAN

Diezelfde reflex is te zien in films over de levens van migranten. *The Heartbreak Kid* (Michael Jenkins, 1993) maakt van zijn interculturele affaire een lesje maatschappijleer. *Looking for Alibrandi* (Kate Woods, 2000) vertaalt klassenstrijd naar persoonlijke verzoening, met dankbaarheid in plaats van kritiek. *Ali's Wedding* (Jeffery Walker, 2017) doet hetzelfde in een moslim-milieu – de plichtsetrouwe zoon verscheurd tussen liefde en familietrouw, zijn rebellie ingekapseld door loyaliteit. Het voor Amazon Prime geproduceerde *Five Blind Dates* (Shawn Seet, 2024) veramerikaniseert de psyche van de edelmoedige kolonist voor het streamingtijdperk, waarin diversiteit vooral een kwestie van marketing is: veelkleurig omdat het scoort. Anders-zijn is verworden tot een karikatuur.

Onder het conservatief-liberale bewind van John Howard werd zelfredzaamheid de norm en bezuiningen een deugd in de filmindustrie. In 2008 verving Screen Australia alle bestaande filminstanties. Met stoplappen als 'onderscheidend Australisch' en 'cultureel ondernemerschap' werden artistieke risico's gesmoord in 'goede smaak' en creativiteit afgestompt tot culturele jaknikkerij. Zelfs de excuses van premier Kevin Rudd aan de 'gestolen generaties' in datzelfde jaar waren meer een symbolische pleister dan een teken van structurele verandering.

Tegen die achtergrond schoof Australian Gothic na de outback en de achtertuin nu door naar de binnenwereld. Op de huiselijke humor van de jaren negentig, in films als *Muriel's Wedding* en *The Castle*, volgde iets hardvochtigers – een psychologische drang naar orde, biecht en zelfkastijding. Daaruit ontsproot de ziedende alleman.

Hij dook voor het eerst op in *Chopper* (Andrew Dominik, 2000), waarin geweld zowel biecht als performance is. *Snowtown* (Justin Kurzel, 2011) keerde die impuls naar binnen en maakte horror van het banale. *Nitram* (Justin Kurzel, 2021) maakte de cirkel rond met zijn geësthetiseerde vervreemding die maakt dat de moordenaar niet overkomt als een monster, maar als een symptoom.

De evolutie van Australian Gothic zette zich voort in opgejaagde moederfiguren en nerveus toekijkende tieners voor wie het alledaagse angstwekkend wordt. *The Babadook* (Jennifer Kent, 2014) en *Run Rabbit Run* (Daina Reid, 2023) maken een spektakel van moederlijke angst en een obsessieve aandacht voor het kind, en de broers Philippou laten in *Talk to Me* (2022) en *Bring Her Back* (2025) tienernieuwsgierigheid en huiselijkheid zien als horror. Het is de ultieme uiting van het protestants-realisme van Australian Gothic: wat ooit werd verdrongen, is nu in films geritualiseerd.

GEVEINSD OPTIMISME

In de loop van de jaren heeft de door de Australische overheid gereguleerde filmindustrie het nationale trauma tot de belangrijkste groeisector gemaakt. Toch blijft het publiek weg. Iedereen in de industrie zal het beamen (zij het zelden in het openbaar, uit angst voor represailles): Australische films zijn ruk, zeker voor een Australisch publiek. "Fondsen zijn zo ingericht dat ze zelden steun bieden aan nieuwe stemmen die de status quo bekritisieren", vertelde een hoofdprogrammeur van een belangrijk nationaal filmfestival me. "Onze instanties zijn compleet losgezongen van de smaak van het publiek", klaagde een cultuurcriticus verbonden aan een groot landelijk mediabedrijf.

Waarom? Omdat ze een versie van de Australische realiteit opvoeren die ofwel niet bestaat, ofwel alleen bestaat om gerust te stellen. Ongetwijfeld zal het geveinsde optimisme van de overheid nog wel even voortduren – er worden dingen geroepen over vitaliteit en ministers blijven het handjevol successen benadrukken. Niemand wil de rotte plekken aanwijzen, tenzij er winst valt te behalen, ideologisch of anderszins.

Dus worden de meest inventieve Australische films onafhankelijk en voor een appel en een ei geproduceerd. Films als *Grape Steak* (André Shannon & Jack Atherton, 2023), *A Grand Mockery* (Adam C. Briggs & Sam Dixon, 2024) en *Salt Along the Tongue* (Parish Malfitano, 2024) worden gevierd in het buitenland terwijl onze culturele poortwachters ze over het hoofd zien. Heel voorzichtig durf ik in deze 'nieuwe golf' ook een nieuwe Australian Gothic te zien. Een versie waarin schaarste de textuur vormt, vermoeidheid de grondtoon is, fragmentatie de stijl bepaalt. Een cinema die eerlijk en weerbaar genoeg is om de confrontatie aan te gaan met de contradicties in onze nationale psyche.

fk

Olivia J. Bennett is een Australische schrijver en criticus. Haar publicaties verschenen in onder meer *Variety*, *DAZED* en *Art+Australia*. Ze nam deel aan de *Critics Academy* van het filmfestival van Locarno en de *Critics Campus* van het filmfestival van Melbourne.

THE REUNION, TOPKAPI FILMS & LES FILMS DU FLEUVE PRESENT
IN CO-PRODUCTION WITH VTM, RTBF, PROXIMUS
AND BE TV & ORANGE

JULIAN

NINA MEURISSE
LAURENCE ROTHOOFT

EEN FILM VAN CATO KUSTERS

VANAF 11 DECEMBER IN DE BIOSCOOP

RIAN JOHNSON OVER *WAKE UP DEAD MAN: A KNIVES OUT MYSTERY* 'RELIGIE IS EEN VRUCHTBARE BODEM VOOR EEN MOORDMYSTERIE'

Met zijn *Knives Out*-films heeft Rian Johnson het genre van de whodunit uit de mottenballen gehaald – en niemand is daar blijer om dan hijzelf. “De kijker moet aan zijn geloof gaan twijfelen.”

DOOR ROMY VAN KRIEKEN

Op het filmfestival van Londen vertelde de Amerikaanse regisseur Rian Johnson hoe frustrerend hij het altijd vond dat al zijn favoriete detectives zich afspeelden in Engeland. “De locaties in die klassiekers waren eigenlijk altijd een soort geïdealiseerde versie van Engeland, maar ik zat te springen om zo’n verhaal te verplaatsen naar mijn eigen land. En het moest zich afspelen in het hier en nu, want ik wilde het genre gebruiken om iets te zeggen over de huidige tijd.”

De opbouw van een moordmysterie leent zich daar bij uitstek voor, aldus Johnson. “Omdat het een duidelijke machtsstructuur laat zien. Agatha Christie gebruikte het al als een microkosmos van de maatschappij. Zij kwam destijds met personages die politiek beladen waren: een vrouw die rookt, of een militair die net terug is van het front.”

Lange tijd werd de whodunit gezien als een wat oubollig genre, maar met *Knives Out* (2019) bewees Johnson het tegendeel. Ondersteund door een sterrencast scoorde hij een kaskraker waar niemand omheen kon, te vergelijken met hoe Kevin Costner's *Dances with Wolves* (1990) bewees dat de western nog springlevend was. Of hoe Ridley Scott's *Gladiator* (2000) nieuw leven gaf aan het ‘zwaarden en sandalen’-genre.

Na *Glass Onion* (2022) zijn we met *Wake Up Dead Man: A Knives Out Mystery* toe aan het derde moordmysterie rond detective Benoit Blanc (Daniel Craig). Het verhaal begint deze keer anders; zo krijgen we

eerst te zien hoe de jonge priester Jud (Josh O'Connor) vol goede moed naar zijn nieuwe parochie gaat, een krimpde gemeenschap die onder de duim wordt gehouden door de hel en verdoemenis prekende Wicks (Josh Brolin). Voordat er ook maar iets moorddadigs gebeurt, krijgen we een hele voorgeschiedenis waarin Jud probeert zijn plek te vinden. Via hem leren we de verschillende kerkgangers kennen, vertolkt door een cast die bijna té sterk bezet is – acteurs als Andrew Scott en Jeremy Renner hebben dermate weinig schermtijd dat het bijna kapitaalvernietiging is. Aan de andere kant heb je in een ensemblewerk dit soort zwaargewichten nodig om te zorgen dat hun personages de kijker bijblijven – zeker als ze allemaal moordverdachte worden.

GELOOF EN ZONDE

De eerste dode valt pas halverwege de film. Of toch niet? De religieuze situering van *Wake Up Dead Man* is niet voor niets gekozen, want er lijkt sprake te zijn van een wederopstanding. Johnson legt uit hoe hij aan die hemelse inspiratie kwam: “Zaken als geloof en zonde gaan goed samen met een moordzaak, en religie is ook een vruchtbare bodem voor een mysterie. Ik wilde een onmogelijke misdaad beschrijven, zodat je als kijker aan je eigen geloof gaat twijfelen. Ik ben niet gelovig, maar wel religieus opgevoed en het was leuk om uit die achtergrondkennis te putten.”

Zijn derde *Knives Out*-film is zowel duisterder als grappiger dan zijn voorgangers. Het is de eerste keer dat Johnson *jump scares* gebruikt en ook dat is bewust gedaan. “Voor mij zijn *jump scares* een inherent onderdeel van een moordmysterie. Edgar Allan Poe's *Murders in the Rue Morgue* is de basis van de whodunit en die heeft dat ook al, zij het in geschreven vorm. Een andere pijler was John Dickson Carrs werk, dat daarom in de film wordt genoemd. Hij schreef gothic verhalen over onmogelijke misdaden en ik probeerde eenzelfde toon aan te slaan.”

Als we opmerken dat de schrikmomenten in zijn film eerder grappig dan griezelig zijn, zegt Johnson: “Is dat niet altijd het geval? Daarmee geeft een griezelfilm het publiek de kans even te ontspannen en kunnen ze weer door. Voor mij zijn het gelach en gegil van het publiek twee kanten van dezelfde medaille.”

De humor wordt verder geleverd door Craig en O'Connor, die een mooi komisch duo vormen dat stuntelend steeds meer aanwijzingen ontdekt. Door de lange aanloop naar de misdaad komt de film langzaam op gang, maar eenmaal op tempo is het lekker meepuzzelen. Onderweg duiken tijdloze zaken als geldzucht op naast moderne fenomenen als vloggers, die beide fijntjes bekritiseerd worden.

Johnson toont zich wederom een waardige filmsche tegenhanger van Christie met een sterk script dat hem best een Oscar-nominatie zou kunnen opleveren – zoals met zijn twee eerdere *Knives Out*-scenario's. In *Wake Up Dead Man* weet hij zelfs de geofende kijker op het verkeerde been te zetten en onderstreept daarmee de aloude les: geloof niet alles wat je ziet. Zelfs niet in een kerk.

WAKE UP DEAD MAN: A KNIVES OUT MYSTERY VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE RIAN JOHNSON | MET DANIEL CRAIG, JOSH O'CONNOR, GLENN CLOSE | 140 MINUTEN | DISTRIBUTIE NETFLIX (VOD) |
TE ZIEN VANAF 12 DECEMBER

AMSTERDAMNED II HET GRACHTENMONSTER HOERA?

Met *Amsterdamned II* dient zich ook in Nederland een volwaardige 'legacy sequel' aan. Na 37 jaar keert Dick Maas terug met een nieuwe grachtenthriller. Maar wat heeft de wereld eigenlijk te winnen bij een nieuwe *Amsterdamned*? DOOR ALEX MAZEREEUW

Ik kan ook niet helemaal verklaren waarom, maar er was een tijd dat Dick Maas de belangrijkste filmmaker in mijn leven was. Het zal zijn begonnen met *Flodder* (1986), de vnzige komedie die gevoelsmatig elke avond werd herhaald op RTL 5, en die mijn vader gevoelsmatig elke avond opnieuw wilde zien. Waar andere ouders hun kinderen lieten opgroeien met *Sesamstraat*, Bach of The Beatles, daar was een van mijn eerste levenslessen dat het leven één groot Dick Maas-universum is.

Want het bleef natuurlijk niet bij *Flodder*. Ook *De lift* (1983), *Flodder in Amerika* (1992) en *Flodder 3* (1993) kwamen talloze keren voorbij. En vooruit, voor de vorm moest ik de eerste paar keer nog wegstijgen op de momenten dat het goor, naakt of eng werd, maar dat plichtmatige gelul over een beschaafde opvoeding verdween bij herhaling drie of vier razend-snel.

PANIEKAANVAL

Al die tietten, billen en platte taal begonnen al snel te wennen, zelfs voor een nog lang niet wereldwijze koter. Er was één uitzondering binnen het Dick Maas Cinematic Universe: *Amsterdamned* (1988). Die film joeg me diepe angst aan.

Amsterdamned maakte me voor het eerst daadwerkelijk bang voor een plek, voor een stad. Noem het een soort *Jaws* (1975), maar dan voor grachten. Toen mijn vader ooit voorstelde om een rondvaarttocht te maken door de Amsterdamse grachten, zal ik mijn eerste paniekaanval hebben gehad.

Het was natuurlijk ook gewoon een uitstekend uitgangspunt: een duikend monster maakt de Amsterdamse grachten onveilig met een groot kapmes, en laat talloze mensen op gruwelijke wijze aan hun einde komen in dat gore, gore water. En dan werd dat materiaal ook nog eens verfilmd door een regisseur in zijn hoogtijdagen, net na het succes van *Flodder* en *De lift*. *Amsterdamned* werd een terechte klassieker, of je het nu als A- of B-film bestempelde.

Met de carrière van Maas ging het daarna gestaag

minder. Na een mislukt Amerikaans avontuur met de geflopte *De lift*-remake *Down* (2001), maakte hij nog een paar lekker foute en geruchtmakende films (*Moordwijven*, 2007; *Sint*, 2010), maar met matig ontvangen en dito scorende films als *Quiz* (2012) en *Prooi* (2016) leek het tijdperk-Maas eindig. 'Dick Maas' bleef een heel eigen genre binnen de Nederlandse filmwereld, maar wel een genre dat zijn beste tijd had gehad. Ik bleef zijn films trouw (her)kijken, maar evolueerde ondertussen ook door. Verdomd, ik durfde het zelfs aan om akelig dicht in de buurt van die dekselse grachten te gaan wonen.

FRIKANDELLETJE

En nu is daar 37 jaar na dato ineens een nieuwe *Amsterdamned*, opnieuw geschreven en geregisseerd door Maas. Het is zijn eerste speelfilm in bijna tien jaar. Het voelt raar, vervreemdend, maar ergens ook volstrekt logisch. We leven tenslotte in een tijd waarin oude klassiekers voortdurend nieuw leven ingeblazen krijgen. Vaak niet eens zozeer als remake, maar als zogenaamde 'legacy sequel' (een goede Nederlandse term ontbreekt nog). Zo'n *legacy sequel*, voor het gemak afgekort tot *legacyquel*, introduceert jonge, nieuwe personages, en grijpt tegelijkertijd terug op personages (en acteurs) uit de oorspronkelijke film. Het verhaal wordt decennia na de oorspronkelijke gebeurtenissen gewoonweg voortgezet, waarbij de generaties de krachten vaak bundelen.

Zo keert in *Amsterdamned II* rechercheur Eric Visser terug, opnieuw gespeeld door Maas-muze Huub Stapel. Visser is inmiddels een ingedutte pensionado die de Amsterdamse binnenstad heeft verruild voor

Het voelt raar, vervreemdend, maar ergens ook volstrekt logisch. We leven tenslotte in een tijd waarin oude klassiekers voortdurend nieuw leven krijgen.

het kabbelende Limburgse platteland. De man die in de jaren tachtig jacht maakte op een seriemoordenaar in de Amsterdamse grachten, is inmiddels aan alle kanten ingehaald door de tijd. Wat moet dat jeugdige schorriemorrie nu eigenlijk met die plantaardige steaks? Doe Eric maar gewoon een lekker frikandelletje!

Maar Eric moet terug. Natúúrlijk moet Eric terug. Want ja hoor, meer dan dertig jaar na de moorden uit het origineel, worden de Amsterdamse grachten opnieuw onveilig gemaakt door een seriemoordenaar. De leiding van het onderzoek is ditmaal in handen van de stuurse, stoere Tara Lee (Holly Mae Brood, met leren jack en motor), maar al gauw blijkt dat ze de hulp van Visser goed kan gebruiken.

Kijk naar de openingsscène, en je weet: *Amsterdamned* én Dick Maas zijn helemaal terug. De twee strontvervelende Amerikaanse toeristen zijn natuurlijk kansloos tijdens hun romantische boottocht, die ruw wordt verstoord door een onderwatergek met een mes. En dan worden we later in de film ook nog getrakteerd op een lange achtervolgungsscène door de grachten.

Het is allemaal hoogst vermakelijk, maar dit vervolg kan het verlangen naar een net zo ingrijpende kijkervaring als vroeger nooit helemaal inlossen. Dat komt natuurlijk deels door de valse belofte die nostalgie altijd in zich draagt, maar ook door de film zelf. Hadden de budgettaire beperkingen eerder misschien nog een soort charme, hier worden ze op momenten net iets te zichtbaar. En de film was in de jaren tachtig misschien nog een heel nieuw soort actiefilm voor de Nederlandse filmindustrie, maar het vervolg voelt

als iets dat op technisch vlak nog iets te veel met één been in die periode is blijven staan.

Amsterdamned II is geen mislukte film, zeker niet. Brood en Stapel vormen een verrassend leuk duo, de actiescènes zijn prima in beeld gebracht, en Maas weet nog altijd hoe hij een lekkere pulpfilm moet maken. Maar echt van deze tijd wil de film nooit helemaal worden, ondanks korte terzijdes over massatoerisme, TikTok-filmpjes en die plantaardige steaks.

En natuurlijk, nu ik *Amsterdamned* als dertiger terugzie, herken ik ook weinig meer van het angstaanjagende effect dat de film een jaar of twintig geleden op mij had. Het neemt niet weg dat *Amsterdamned II* veel moeite heeft om ook maar een beetje sinister, of zelfs spannend te worden. De moordscènes (waarin onder meer een dragqueen en een biro-autootje het moeten ontgelden) zijn eerder leuk functioneel dan dat ze een gevoel van dreiging in zich dragen.

Eigenlijk wordt de dreiging alleen even voelbaar op het moment dat Pierre Bokma opduikt in een (veel te klein) bijrolletje, als wappieprofessor die beweert dat het grachtenmonster bovennatuurlijke wortels heeft. Zijn woorden worden door de chercheurs afgedaan als quatsch, maar vangen (heel voorzichtig) een thematische ondertoon: "Een stad in verval wordt kwetsbaar. Ik ben bang dat het te laat is. Jammer, het was een mooie stad."

COSPLAYEN

Is Maas dan toch uit op iets diepers, met een thriller over een aftakelende stad waar het kwaad steeds vaker vrijelijk kan krioelen? Helas niet. Bokma verdwijnt na zijn monoloog uit beeld, en de climax voelt als een wat gemakzuchtige natte scheet. De ambigue slotscène moet een en ander goedmaken (en misschien wel ruimte laten voor een vervolg?), maar blijft ook wat onbevredigend. Maas is nooit de grootste ster geweest in eendes, maar hier lijkt het bijna alsof het budget ineens op was, of dat er vijftien minuten op de montagetafel zijn blijven liggen.

Vervelen doet *Amsterdamned II* zeker niet, maar de film gaat ook gebukt onder de vloek van de *legacyquel*: het net iets te fanatiek cosplayen van een ooit glorieus verleden, maar dan in een tijd waarin de stunts eerder voelen als opgepoetste relikwieën dan als iets nieuws en revolutionairs. *Amsterdamned II* vindt te weinig nieuw bloed om de nostalgieval te ontwijken.

AMSTERDAMNED II NEDERLAND, 2025 | REGIE
DICK MAAS | MET HUUB STAPEL, HOLLY MAE BROOD,
PIERRE BOKMA | 110 MINUTEN | SPLENDID FILM | TE
ZIEN VANAF 4 DECEMBER
DICK MAAS - COMPLEET & ONGEFILTERD
16 JANUARI T/M 4 MAART 2026 | EYE FILM MUSEUM,
AMSTERDAM

Geminacht

Martijn Blekendaal (*The Invisible Ones*, *De man die achter de horizon keek*) schrijft maandelijks over de oneindige mogelijkheden van de jeugddocumentaire.

Beschamend. Dat is het eerste wat me te binnen schiet. Voor alle duidelijkheid: er worden prachtige documentaires gemaakt voor jonge kijkers. Maar als je het geheel overziet, valt het op: de eenheidsworst die ze krijgen voorgeschoteld. Want hoe vakkundig en vindingrijk de verhalen soms ook worden verteld, vrijwel iedere jeugddocumentaire volgt hetzelfde sjabloon: een kind of groepje kinderen worstelt ergens mee, en na vijftien minuten – want zo lang is het tijdslot voor jeugddocumentaire bij de NPO – heeft de worsteling plaatsgemaakt voor berusting of verlossing.

Een paar jaar geleden raakte ik tijdens DOX Ruhr, een Duits filmfestival voor jeugddocumentaires, in een felle discussie over een project van de Deense filmmaker Simon Lereng Wilmont. Die filmde tijdens de Russische inval op de Krim in 2014 een Oekraïense vrouw en haar kleinzoon die het front steeds verder richting hun boerderij zagen opschuiven. Het bijzondere is: er zijn twee versies van de film. In de versie voor volwassenen, *The Distant Barking of Dogs*, draait het om de oma. In de jeugddocumentaire *Oleg and the War* staat de beleving van haar kleinzoon centraal. Ik vroeg me af of het ook andersom zou kunnen. "Nee," antwoordde een dame van het Zweedse of Deense filmfonds stellig, "kinderen kunnen zich niet identificeren met een personage dat veel ouder is."

Het geminachte kind (1984) noemde kinderboekenschrijver Guus Kuijer zijn donderpreek tegen de volwassen neiging om kinderen niet serieus te nemen. "Overal zitten we met onze eigenwijze kop tussen en als we niet direct onze neuzen in hun zaken steken houden wij 'een oogje in het zeil'."

Het geminachte kind. Ook dus in de filmwereld. Het was voor mij in 2021 aanleiding om een manifest op te stellen over de staat van de Nederlandse jeugddocumentaire. Inmiddels zijn we een paar jaar verder en is er al aardig wat veranderd. Shamira Raphaëla's fenomenale *Shabu* (2022) effende het pad voor jeugddocumentaires van allerlei lengtes. Er is meer geld beschikbaar. Filmfestivals programmeren steeds vaker documentaires die misschien niet bewust voor een jonge doelgroep zijn gemaakt, maar die doelgroep wel zou kunnen aanspreken. Films dus ook waarin geen kind – en soms zelfs geen mens – te zien is.

Maar juist de filmmakers blijven achter in deze ontwikkeling. Tijdens Cinekid was afgelopen herfstvakantie welgeteld één jeugddocumentaire te zien waarin het jonge publiek niet naar een leeftijdgenoot keek: het sprankelende *Ratje, de mens & de metro* van Thomas Renckens. Naar verluidt was de kwaliteit van de ingezonden jeugddocumentaires voor IDFA zo beroerd dat het festival de hele competitie wegbezuinigde.

Wat is dat toch? Gemakzucht? Gebrek aan creativiteit? Angst om het gebaande pad te verlaten? Of toch – hoe onbewust ook – minachting?

MARTIJN BLEKENDAAL

SENTIMENTAL VALUE

EEN SCHEUR IN DE MUUR

Sentimental Value is een (te) perfect afgewogen drama over rommelige familierelaties en de verhouding tussen kunst en werkelijkheid.

DOOR ELISE VAN DAM

Het eerste 'personage' dat geïntroduceerd wordt in het Noorse drama *Sentimental Value* (*Affeksjonsverdi*) is een huis. Het is het huis waar de zussen Nora en Agnes opgroeiden. Waar ze door de muren heen hun ouders hoorden ruziën, waar de kleine Nora via de kachel gesprekken afluisterde, waar de twee stommelend de trappen op- en afrenden. En in de muren van dat huis loopt een scheur.

"Het huis waarin we zijn opgegroeid, staat in ons gegrift", schreef filosoof Gaston Bachelard in *La poétique de l'espace*. Het is een zin die doorklinkt in deze film van Joachim Trier (*Oslo, 31. august*, 2011; *The Worst Person in the World*, 2021). Waar de personages zich ook begeven – in schouwburgen, op het strand van Deauville, in andere huizen waar ze levens hebben opgebouwd – altijd dragen ze dat ene huis in zich mee. Dragen ze die scheur in zich mee.

SURROGAATLAGEN

De film begint op het moment dat de moeder van Nora en Agnes net is overleden. Het is een breuk in het gezin, en zeker niet de eerste. Hun vader, filmmaker Gustav Borg, komt onaangekondigd langs nadat hij eerder onaangekondigd uit hun leven vertrok. De kunst had voorrang. Die afwezigheid heeft vooral Nora, die zelf de theaterwereld inging, diep

gekwetst. Wanneer Gustav haar een filmscript toeschuift met een speciaal voor haar geschreven hoofdrol, weigert ze.

De film ontvouwt zijn thema's met een kalme precisie. Misschien wat te kalm en precies. *Sentimental Value* is een film over het rommelige verloop van levens en familierelaties, die alle eindjes net wat te netjes aan elkaar knoopt. Een film die de emoties van zijn personages niet doorvoelt maar bestudeert. In één scène zien we Nora huilend op de grond zitten. Ongecontroleerd, ontroostbaar. Dan verandert het camerastandpunt en blijkt dat ze op een toneel zit. Een rol speelt. Maakt dat haar huilen minder waarachtig? Het is een vraag die de film eigenlijk steeds opnieuw stelt.

DE OGEN VAN HET HUIS

Gustav besluit de film die hij voor Nora schreef alsnog te maken, met een jonge Amerikaanse filmster en gefilmd in dat huis, waar ook hij opgroeide. Vanaf dat moment stapelen Trier en vaste scenarist Eskil Vogt de surrogaatlagen open. De door Elle Fanning gespeelde filmster is een surrogaat voor Gustavs dochter die (had ze die hoofdrol aangenomen) weer een surrogaat zou zijn geweest voor Gustavs moeder.

Door de keuze voor een Amerikaanse acteur moet de film in het Engels gesproken worden. Maar vertelt die film nog wel hetzelfde verhaal als het in een andere taal is, vraagt de Hollywood-ster zich af. Moet ze misschien met een accent praten? Brengt dat de waarheid dichterbij, of legt het er juist nog een schil van artificialiteit overheen?

Die spanning tussen kunstmatig en ingeleefd, tussen fictie en waarheid, komt op meerdere niveaus van de film terug. Gustav is in veel opzichten het cliché

van de grote mannelijke kunstenaar: te veel drinken, te weinig omkijken naar de mensen in zijn leven. Maar Stellan Skarsgård is een dermate fenomenale acteur dat hij de gelaagdheid weet te vinden in die rol. De zwaarte van zijn verdriet, de weemoed in zijn blik ontroert. Ook Renate Reinsve, die doorbrak met haar rol in Triers vorige film *The Worst Person in the World*, maakt indruk als Nora.

Het kostte Trier een jaar om de juiste locatie te vinden voor zijn film. Uiteindelijk vond hij het huis, gebouwd in de laat negentiende-eeuwse, op oude Vikingschepen geïnspireerde *dragestil*, op vijf minuten van zijn appartement in Oslo. De grote ramen, zo legde hij uit in een interview met *The New Yorker*, maakten het mogelijk om scènes die zich binnen afspelen, van buitenaf te filmen, alsof we door de ogen van het huis kijken. Een huis waar herinneringen van generaties zich in de hoekjes en gangen hebben genesteld als ophopend stof.

Het is een mooie vondst, zoals er meer mooie vondsten in de film zitten. Het script van Vogt en de regie van Trier schuiven ineen als een Zwitsers uurwerk. Maar *Sentimental Value* is daardoor zo af, zo afgerond, dat je er als kijker niets meer aan toe te voegen hebt. Elk antwoord bevindt zich al op het scherm.

SENTIMENTAL VALUE (AFFEKSJONSVERDI)

NOORWEGEN/DUITSLAND/DENEMARKEN/FRANKRIJK/
VERENIGD KONINKRIJK/TURKIJE, 2025 | REGIE JOACHIM
TRIER | MET RENATE REINSVE, STELLAN SKARSGÅRD,
INGA IBSDOTTER LILLEAAS | 135 MINUTEN | DISTRI-
BUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

JOACHIM TRIER OVER *SENTIMENTAL VALUE* 'HET DRAMA IN HET ALLEDAGSE, DAT IS WAT MIJ INSPIREERT'

Met het succes van *Sentimental Value* op het filmfestival van Cannes bereikte de carrière van Joachim Trier dit jaar een voorlopig hoogtepunt. Sprekend over zijn werk benadrukt hij vooral de uitzonderlijke kwaliteiten van de mensen met wie hij werkt.

DOOR SASJA KOETSIER

"Elke keer dat ik aan een nieuwe film begin, ben ik nerveus. Ik zit vol twijfel over hoe het gaat worden, ik voel me een idioot. Maar gelukkig heb ik Eskil Vogt, mijn coscenarist en fantastische metgezel – dit is onze zesde film samen." Als een gesprek met Joachim Trier iets duidelijk maakt, dan is het dat filmmaken een collectieve onderneming is. Hij beantwoordt op het filmfestival van Cannes nauwelijks een vraag zonder te verwijzen naar de mensen met wie hij samenwerkt of aan wie hij zich schatplichtig voelt. Zoals wanneer hij hier reageert op de vraag of het succes van zijn vorige film op hem drukte bij het maken van *Sentimental Value*.

"Voordat de fase aanbreekt waarin we gaan schrijven, brengen we telkens een paar maanden dagelijks door in een kamer om los te komen van al die verwachtingen van buiten. We gaan na waar wij zijn in ons leven en proberen iets te creëren dat ertoe doet. Iets waar ik mee kan leven in de daaropvolgende twee jaar, als ik bezig ben de film af te maken."

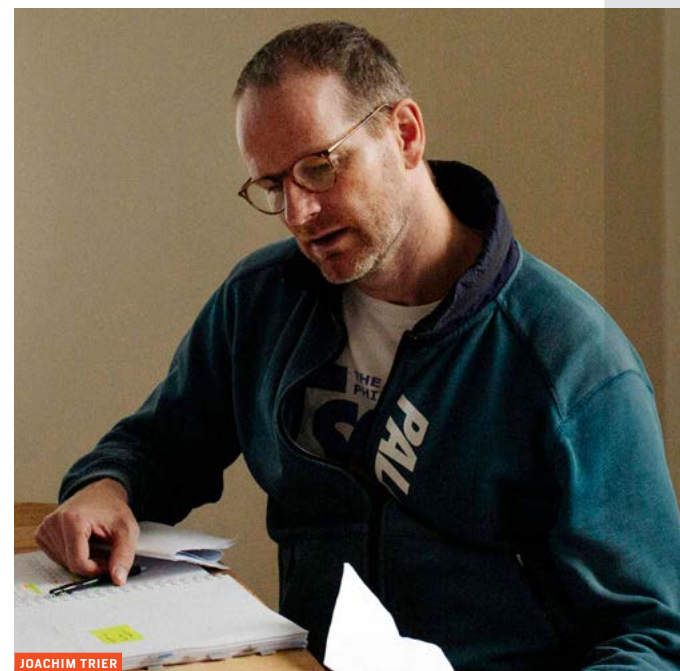
De ironie wil dat niet zijn Engelstalige, in Amerika gesitueerde, internationaal gecaste *Louder than Bombs* (2015), maar juist het Noorse millennialdrama *The Worst Person in the World* (2021) met twee Oscar-nominaties vier jaar geleden zijn doorbraak bij het internationale publiek bracht. Dat is dan ook het pad dat hij vervolgt met *Sentimental Value*, waarin een filmmaker (gespeeld door Stellan Skarsgård), op het moment dat zijn carrière in het slop raakt, toenadering zoekt tot de dochters van wie hij zich lang geleden vervreemdde. Via de taal van kunst natuurlijk, die hij nu eenmaal beter beheerst dan de taal van liefde.

Met zijn film zet Trier ook zijn succesvolle samenwerking met acteur Renate Reinsve voort. "Ik wilde iets doen met twee zussen – dat is hoe het begon – en ik wilde dat Renate in deze film de oudere zus zou spelen. Iemand die, in tegenstelling tot in haar vorige rol, vrij succesvol is en haar professionele persona heeft gevonden, maar onzeker is over haar plaats in de wereld. Renate is buitengewoon. Ze kan enorm grappig zijn en charismatisch, maar ze heeft ook het vermogen om alle ijdelheid te laten varen en naar plekken te gaan waar ze risico's neemt, emoties laat zien, zich durft te laten gaan. Dat is kunst."

PUNK

"Maar laten we het ook hebben over Inga", vervolgt hij, de aandacht vestigend op Inga Ibsdotter Lilleaas, die de jongere zus speelt. "Is ze niet geweldig? Mijn grote moment, iets waarvan ik droomde dat het zou gebeuren, was bij de première in het Grand Palais. Iedereen was aan het klappen voor de film en de camera filmde de cast en crew, en op het moment dat Inga in beeld kwam – die niemand voor de film kende – explodeerde het applaus."

Hij geniet zichtbaar van de gedachte dat *Sentimental Value* voor de nog nauwelijks bekende Lilleaas het vehikel zou kunnen zijn dat *The Worst Person in the World* voor Renate Reinsve werd, die vier jaar geleden

JOACHIM TRIER

Cannes verliet met de acteerprijs in haar handbagage. Voor *Sentimental Value* mag Trier een paar dagen nadat dit gesprek plaatsvindt zelf de Grand Prix in ontvangst nemen – na de Gouden Palm de belangrijkste prijs die hier te winnen valt.

De lancering van een nieuw Dogma-manifest tijdens deze festivaleditie grijpt hij aan voor een eerbetoon aan Lars von Trier, al heeft hij zich nooit kunnen identificeren met de beweging van toen, of nu. "Waarom al die regels? Filmmaken is al zo moeilijk! Ik voel me bevrijd als ik kijk naar Charlotte Wells' *Aftersun*. Dat is een tedere, intieme film, maar het is ook een geweldige filmische belevenis. Of Mía Hansen-Løve's film *Un beau matin* – aaah, ik heb gehúild. Of *Petite maman* van Céline Sciamma: tien jaar psychoanalyse in zeventig minuten. In elke ouder huist een rouwend kind; een beetje waarover ik ook probeer te spreken in mijn films." Daags voor het gesprek muntte hij op een persconferentie de slogan '*Tenderness is the new punk*'.

"Iedereen zoekt altijd naar de coole nieuwkomers. Maar je moet het ergens anders zoeken. Kijk naar Mike Mills' *C'mon C'mon*, een film waarin een oom en een neefje door Amerika reizen. Zulke films zijn lastig te pitchen omdat ze niet een groots verhaal vertellen of opvallen met een compleet nieuwe vorm. Waar ik trouwens óók van hou; zoals *The Zone of Interest* van Jonathan Glazer. Dat bewonder ik net zo goed. Maar er is iets met regisseurs die een menselijk perspectief innemen, en proberen het drama te vinden in het alledaagse, wat mij op het moment erg inspireert." — fk

eye

Eye Filmmuseum

TILDA SWINTON

Ongoing

Exhibition, Films & Events
26 Sep 2025 – 8 Feb 2026

VRIENDEN
LOTERIJ

BLOCK
BUSTER
FONDS

VRIENDENLOTERIJ
het
cultuurfonds

VSBfonds.
VandenEnde
FOUNDATION

CHANEL

ONASSIS
STEGI

Photo: Courtesy of Jean Baptiste Mondino

100% FILM PRESENTS
IN CO-PRODUCTION WITH OMROEP ZWART & PHILISTINE FILMS

البيت
HOUSE OF HOPE

A STORY OF RESILIENCE FROM A SCHOOL IN PALESTINE

DIRECTED BY MARJOLEIN BUSSTRA

PRODUCED BY 100% FILM

CO-PRODUCED BY OMROEP ZWART & PHILISTINE FILMS

VANAF 11 DECEMBER IN DE FILMTHEATERS

eye

Eye Filmmuseum

NU: REALITY

Deep Dive

Extended Reality in Eye
4 dec 2025 – 4 feb 2026

VRIENDEN
LOTERIJ

NL FILM
FONDS

CULTUUR
LOKET
DIGITAL

NU: REALITY

Ayubarsa - Korinik Journey (van Kanten, FFI, LU 2019)

IF I HAD LEGS I'D KICK YOU VIS OP HET DROGE

“Ik ben een van die mensen die geen moeder had moeten worden”, bekent therapeut Linda (een fantasische Rose Byrne) aan haar eigen therapeut (Conan O’Brien). Maar ze is wel moeder. In tegenstelling tot haar man (Christian Slater), die lange periodes op zee doorbrengt, kan ze niet aan die ouderrol ontsnappen. Filmmaker Mary Bronstein vangt dit gevoel van gevangenschap door Linda in ongemakkelijke close-ups te filmen.

Dit is Bronsteins eerste film sinds haar indie debuut *Yeast* (2008; online te zien op Internet Archive), ook zo’n oncomfortabele kijkervaring. Daarin vergrootte ze de karaktereigenschappen uit die er, naar eigen zeggen, voor zorgden dat ze toentertijd geen vrienden had. In beide films staan de eigen behoeften op gespannen voet met die van de ander. In *Yeast* zijn drie vrienden elkaar ontgroeid, maar kunnen ze elkaar niet loslaten. In *If I Had Legs I'd Kick You* is moederschap een opoffering.

Een schilderij van een vrouw zonder benen, het water dat Linda’s appartement via een surreëel gat in het plafond binnenstroomt en overal opduikt, en natuurlijk de titel zelf roepen het beeld op van een zee-meermin die uit het water is gehaald. Als een vis op het droge zorgt Linda voor haar (in de film naamloze) dochter, die alleen maar een zeurende stem buiten beeld is.

SPIEGELINGEN

Op een gegeven moment breekt de spiegel in Linda’s huis op onverklaarbare wijze. Linda staart ernaar en ziet zichzelf in tientallen stukjes weerspiegeld. *If I Had Legs I'd Kick You* is als dit gebroken spiegelbeeld. Om te beginnen barst de film van de spiegelingen. Het gat dat plotseling in haar plafond ontstaat, lijkt sprekend op het gat van de PEG-sonde in de buik van haar dochter, die een eetstoornis heeft. Nadat Linda haar ongeïnteresseerde therapeut vertelt over de droom waarin hij haar kietelde, luistert ze zelf ongeïnteresseerd naar haar eigen patiënt die vertelt over een soortgelijke droom waarin zij hem kust. Bovendien adviseert Linda een van haar patiënten, een jonge moeder die lijdt aan post-partumdepressie (Danielle Macdonald), om medicijnen te slikken. Dat wil ze niet, want dan zou ze haar baby geen borstvoeding meer kunnen geven. Ook Linda kan niet accepteren dat ze haar kind niet zelf kan voeden en wil koste wat kost dat haar sondevoeding wordt losgekoppeld.

Weerspiegelen de problemen van haar kind bovendien niet haarzelf? Haar eigen tekortkomingen, haar eigen mislukkingen? “Ik weet het, ik zou eerst mijn eigen zuurstofmasker moeten opzetten”, zegt Linda tegen de therapeut van haar kind, als die haar

Haar huis overstroomt, haar kind wil niet eten en haar man is op zee. In het gelaagde *If I Had Legs I'd Kick You* is het leven van moeder Linda een nachtmerrie – misschien wel letterlijk.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

opdraagt beter voor zichzelf te zorgen. Ze zou zichzelf niet de schuld moeten geven voor de ziekte van haar kind, maar wat als juist dat haar niet lukt? Wat als toegeven dat het niet haar schuld is, betekent dat ze er machteloos tegenover staat?

EEN NARE DROOM

De fixatie op eten, het gepraat over dromen, de voortdurende overschrijding van professionele grenzen – het nodigt uit tot een psychoanalytische interpretatie. Linda’s leven is immers niet alleen een nachtmerrie, het heeft ook de structuur van een nare droom. Plot-seling is het weken later. Het gat in het appartement is nog steeds niet gerepareerd. Linda woont nog steeds in een motel, haar dochter eet nog steeds niet zelfstandig, haar man is nog steeds op zee. Inmiddels zijn alle grenzen vervaagd. Linda haalt haar patiënten niet meer op uit de wachtkamer, ze kloppen gewoon op de deur en lopen dan naar binnen.

Je zou haast denken dat alles zich in Linda’s hoofd afspeelt. Een gesprek aan het begin van de film, waarin iemand spreekt over de hallucinaties van een

hersendode, suggereert zo iets. Bovendien wijst de aanwezigheid van haar dierbaren als stemmen (die haar bovendien telkens vragen “alsjeblieft wakker te worden”), die terugkerende witte wachtruimte en een piepend achtergrondgeluid (een hartmonitor?) erop dat we in een soort comadroom beland zijn, waarin de realiteit alleen via geluiden binnendruppelt. En dat gat in het plafond, waardoor Linda de sterren kan zien – misschien is dat de dood zelf wel. Haar enige ontsnapping.

Je zou het er gemakkelijk allemaal in kunnen lezen. Maar het knappe is dat de film ook werkt zonder deze interpretatie: als een uitvergroting van de angsten van een moeder. Het beeld van een coma vangt in ieder geval de hulpeloosheid van Linda, die alleen maar kan toekijken hoe haar leven om haar heen afbrokkelt.

IF I HAD LEGS I'D KICK YOU VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE MARY BRONSTEIN | MET ROSE BYRNE, CONAN O'BRIAN, DANIELLE MACDONALD, CHRISTIAN SLATER | 114 MINUTEN | DISTRIBUTIE 18K | TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER

DE BESTE FILMS VAN 2025

In de ranglijsten voor 2025 steekt één film met kop en schouders boven alle andere uit. *One Battle After Another* verpakt in één film alles wat dit filmjaar kenmerkte.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA
COLLAGE JORT VAN MEETEREN

Zelden werd een film zó overtuigend gekozen tot film van het jaar als *One Battle After Another*. Zowel in het jaaroverzicht van de rubriek Filmsterren, waarin maandelijks de meningen van vooraanstaande critici worden gepeild, als in de samengestelde toptien van de *Filmkrant*-medewerkers staat de film op eenzame hoogte.

In Filmsterren behaalde de film een ongehoord hoog gemiddelde van 4,9 uit 5 – hoger dan een 4,5 is al zeer uitzonderlijk. En in het klassement samengesteld uit de toptien-lijstjes van onze medewerkers werd hij niet alleen met afstand het vaakst genoemd (door 15 van de 24 deelnemers), maar ook door bijna iedereen die hem opnam op de eerste of tweede plek geplaatst. Resultaat: bijna driemaal (!) zoveel punten als de nummer twee.

Ook verder zijn de twee toptien-lijstjes redelijk eensgezind. De meest opvallende uitbijter is de derde plek in de Filmsterren-lijst voor *Downton Abbey: The Grand Finale*, het slotstuk van de zo succesvolle historische tv-serie. Met slechts drie beoordelaars kun je vermoeden dat alleen de liefhebbers op de film zijn

afgekomen, maar dat is wellicht al te cynisch. Hoe dan ook lijkt Paul Thomas Andersons epos erin te slagen om *all things to all people* te zijn. Hij wentelt zich in eindeloos slacker-gewauwel maar heeft ook de beste achtervolgingsscène in jaren. Het is arthouse én spektakelcinema, politiek opruiend én screwball-komisch, hypermasculien én feministisch.

DOCHTERS

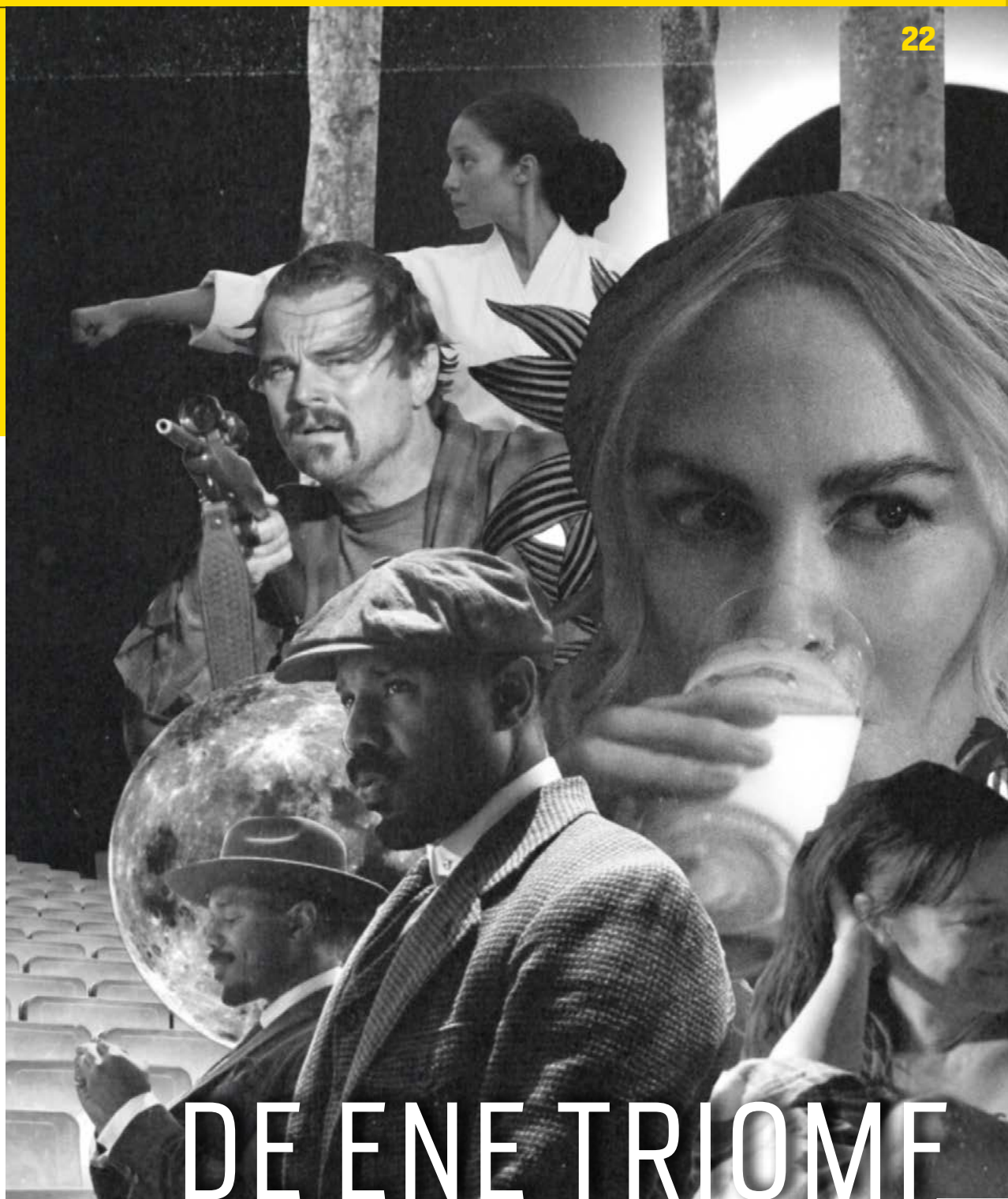
Dat laatste geldt voor meer films dit jaar, signaleert collega Pim van den Berg in zijn toelichting bij zijn toptien, te lezen op filmkrant.nl/lijstjes. Films door en over mannen, die tegelijk “een aanklacht zijn tegen traditionele opvattingen over mannelijkheid. Daarin zijn ze eerlijk over de vrouwenhaat, racisme, homo- en transfobie die ervoor nodig is om de leugen vol te houden dat witte mannen slimmer en sterker zijn en daarom bovenaan de piramide horen.”

One Battle After Another bewandelt die lijn door het perspectief gaandeweg de film te laten verschuiven van de door Leonardo DiCaprio gespeelde (ex-) revolutionair naar zijn opgroeiende dochter, die aan

het eind van de film de strijd oppakt die haar ouders ooit begonnen.

Vaders en dochters, dat was sowieso een opvallend terugkerend thema in de films van 2025. Allereerst waren er flink wat klassieke afwezige vaders. Zie het gemoedelijke *Bob Trevino Likes It* (Tracie Laymon), waarin twintiger Lily dan maar een andere vader voor zichzelf regelt. Of het grimmige *Toxic* (Saul Bleiwaite), waarin vroegpuberende Litouwse meisjes voor de leeuwen worden gegooid in de internationale modellenwereld terwijl hun vaders in geen velden of wegen te bekennen zijn. Of het zachtmoedige *Soft Leaves* (Miwako Van Weyenberg), waarin de elfjarige Yuna het tijdelijk zonder haar vader moet stellen. En Noah Baumbachs *Jay Kelly*, waarin een iconische filmster zich afvraagt of hij niet wat meer tijd met zijn inmiddels volwassen dochters had moeten doorbrengen (antwoord: ja, duh).

Maar nog interessanter werd het als de vader en dochter in kwestie juist met elkaar opgescheept zaten en hun geschillen moesten uitvechten. Dat kwam zelfs voorbij in *Wicked: For Good*, hard op weg om

DE ENETRIOMF

NA DE ANDERE

de meest winstgevende film van het jaar te worden, waarin (*spoiler alert*) de tovenaars van Oz meer dan alleen Elpheba's aartsvijand blijkt.

Een intiemer variant was er in *Good One* (India Donaldson), waarin de zeventienjarige Sam verzeild raakt op een weekend lange hike met haar vader en diens beste vriend. "Met elke terloopse opmerking die Sam te horen krijgt, groeit de kloof tussen vader en dochter", observeerde collega Roosje van der Kamp in haar recensie. "Op hun wandeltocht wordt duidelijk hoe groot die kloof eigenlijk is en dat Sams doen-alsof die kloof niet kleiner maakt."

WANDELFILMS

Nog scherper tekent het conflict tussen generaties zich af in *The Seed of the Sacred Fig* van Mohammad Rasoulof. Een gezin – vader, moeder, twee dochters – vormt hierin een microkosmos van de Iraanse maatschappij. Met de vader als belichaming van het patriarchale regime, en de dochters die zich er steeds sterker tegen verzetten – en daardoor steeds verder onder druk worden gezet.

Het meest opvallende succes in de Nederlandse cinema was ongetwijfeld *The North* (Bart Schrijver), een piepkleine onafhankelijke productie die ruim meer dan honderdduizend bezoekers wist te trekken. De wandelfilm, die twee oude vrienden volgt tijdens een voettocht door de Schotse Hooglanden, was ongetwijfeld de meest verrassende van de tien Gouden Films die dit jaar werden verdeeld – op het lijstje prijken verder onder meer twee Sinterklaasfilms, stripper-sequel *Onze jongens 3*, misdaadfilm *Wraak* en NFF-opener *Voor de meisjes*.

Blijkbaar is er een tot nu toe onvermoede markt voor wandelfilms, want ook *The Salt Path* was voor arthousebegrippen een opvallend succes. Dat zal ongetwijfeld wat geholpen zijn door de vragen rond het waarheidsgehalte van het als non-fictie verkochte boek waarop de film werd gebaseerd, die precies rond de filmrelease boven water kwamen.

The North is overigens lang niet de enige Nederlandse film die ver buiten de landsgrenzen werd gedraaid. Makers van publieksfilms hadden al langer door dat je via een filmproductie makkelijk op zon-

zee-zand-locaties kunt belanden (zie dit jaar onder meer *Love Fail Repeat* op Curaçao en *Augurk aan zee* op Bonaire).

Arthousemakers kiezen blijkbaar liever voor onherbergzamere bestemmingen. Terwijl het boek waarop de film gebaseerd is toch echt aan de stranden van de provincie Zeeland is gesitueerd, trok Mike van Diem voor zijn gezinsdrama *Voor de meisjes* de Zwitserse Alpen in. Aan de andere kant van hetzelfde gebergte zette ook Jan-Willem van Ewijk een vader-zoon-relatie op scherp in *Alpha*.

Maar twee andere, in beide lijsten hoog gewaardeerde Nederlandse films blonken juist uit door zich diep in te graven in zeer specifiek Nederlandse locaties. Enerzijds was er Sven Bressers *Rietland*, dat direct uit de klei getrokken leek te zijn en waarmee Nederland zich eindelijk weer eens vertegenwoordigde zag in Cannes, al was het dan in een zijprogramma. En anderzijds de grootstedelijke volkswijken waar Peter Hoogendoorn een vader en zoon laat rondlopen in *Drie dagen vis*.

TOP 10 FILMKRANT-MEDEWERKERS

(puntentotaal/aantal vermeldingen)

- 1 **ONE BATTLE AFTER ANOTHER** (Paul Thomas Anderson) 130/15
- 2 **SINNERS** (Ryan Coogler) 45/7
- 3 **APRIL** (Déa Kulumbegashvili) 42/6
SEX/LOVE/DRÖMMER (Dag Johan Haugerud) 42/7
- 5 **BABYGIRL** (Halina Reijn) 41/8
- 6 **THE BRUTALIST** (Brady Corbet) 38/5
- 7 **IT WAS JUST AN ACCIDENT** (Jafar Panahi) 32/6
- 8 **I'M STILL HERE** (Walter Salles) 31/5
- 9 **THE MASTERMIND** (Kelly Reichardt) 30/4
- 10 **WEAPONS** (Zach Cregger) 30/4

Er stemden 24 medewerkers mee, die elk een toptien aanleverden. De hoogst genoteerde film kreeg 10 punten, nummer twee kreeg er 9, enzovoort. Zie filmkrant.nl/lijstjes voor alle waarderingen en toelichtingen.

TOP 10 RUBRIEK FILMSTERREN

(gemiddelde/aantal oordelen)

- 1 **ONE BATTLE AFTER ANOTHER** (Paul Thomas Anderson) 4,90/5
- 2 **BLACK DOG** (Guan Hu) 4,38/4
- 3 **DOWNTON ABBEY: THE GRAND FINALE** (Simon Curtis) 4,33/3
- 4 **MARY AND MAX** (Adam Elliot) 4,29/7
- 5 **IT WAS JUST AN ACCIDENT** (Jafar Panahi) 4,25/6
SORRY, BABY (Eva Victor) 4,25/4
TARDES DE SOLEDAD (Albert Serra) 4,25/4
THE BRUTALIST (Brady Corbet) 4,25/10
NO OTHER LAND (Basel Adra, Hamdan Ballal, Yuval Abraham & Rachel Szor) 4,25/4
- 10 **WEAPONS** (Alexander Payne) 4,20/5

HOOGST GENOTEERDE NEDERLANDSE FILMS

- 27 **VOOR DE MEISJES** (Mike van Diem) 4,00/7
- 29 **DRIE DAGEN VIS** (Peter Hoogendoorn) 3,94/8
- 36 **RIETLAND** (Sven Bresser) 3,88/8

Gemiddelden zijn overgenomen uit de Filmsterren-overzichten zoals die in de loop van het jaar zijn gepubliceerd.

2025

DE FAVORIETE FILMS VAN DE REDACTIE

APRIL

DROMMER

BASJE BOER

1. **Babygirl** (Halina Reijn)
2. **Materialists** (Celine Song)
3. **The Mastermind** (Kelly Reichardt)
4. **The Phoenician Scheme** (Wes Anderson)
5. **Hard Truths** (Mike Leigh)

Er waren het afgelopen jaar twee films waar iedereen in mijn omgeving het met me over wilde hebben: *One Battle After Another* en *Babygirl*. Maar waar het gesprek over die eerste vooral draaide om consensus (“goed hè?”), daar leek het gesprek over die tweede meer op ruzie. In 2025 voelde ik me meer dan ooit aangetrokken tot films die schuren, me aan het denken zetten, misschien niet eens helemaal gelukt zijn, maar wel intrigeren. Naast *Babygirl*, het popculturele fenomeen van het jaar, is dat *Materialists*, een ideeënfilm over daten in neoliberale tijden, en bijvoorbeeld ook, net buiten deze top 5, het vervreemdende *Mission: Impossible – The Final Reckoning*.

JOOST BROEREN-HUITENGA

1. **Sex/Love/Drømmer** (Dag Johan Haugerud) | Ieder voor zich al meesterlijk, als drieluik ronduit briljant. Films die je wereld groter maken.

2. **One Battle After Another** (Paul Thomas Anderson) | Kan één film alles tegelijk zijn? Blijkbaar wel: arthouse én spektakelcinema, politiek opruiend én slacker-komisch, een eindeloze wauwefilm en toch met ook de beste achtervolgingsscène in jaren.
3. **April** (Dea Kulumbegashvili) | Zowel de meest compromisloze als de meest empathische in het groeiende subgenre van films over vrouwen onder druk.
4. **Nouvelle Vague** (Richard Linklater) | Zelden spatte het plezier van het filmmaken zó van het doek.
5. **Sinners** (Ryan Coogler) | Alleen al vanwege die extatische dansscène centraal in de film, een moment van ultieme bevrijding voordat de hel losbarst.

ELISE VAN DAM

1. **One Battle After Another** (Paul Thomas Anderson) | Het loopje van Sean Penn, de deinende achtervolging door de heuvels, de sukkeligheid van Leonardo DiCaprio, de desoriënterende soundtrack van Jonny Greenwood, oerkracht Teyana Taylor; een overdonderende adrenalinestoot van een film.
2. **The Mastermind** (Kelly Reichardt) | Nog meer sukkeligheid, maar dan op z'n Kelly Reichardts. Geen grote geba-

ren, maar struikelen over het alledaagse. Een film om stilletjes verliefd op te worden. En het beste eindshot van het jaar.

3. **Babygirl** (Halina Reijn) | Al is het maar om die tien minuten durende hotelsccène die met zoveel kwetsbaarheid, humor, gêne en het afschudden daarvan het seksuele verlangen (en de bevrediging daarvan) van een vrouw verbeeldt.

4. **Ghostlight** (Alex Thompson & Kelly O'Sullivan) | Een film die me in zijn eenvoud ontroerde. Niet in de laatste plaats dankzij de prachtige hoofdrol van Keith Kupferer, die het diepe verdriet van zijn personage in elke vezel van zijn wat onhandige lichaam voelbaar maakt.

5. **28 Years Later** (Danny Boyle) | Misschien wel de film die me het meest verraste dit jaar. Visceraal, punk, grotesk en toch ook ontroerend.

HUGO EMMERZAEI

1. **Avatar: Fire and Ash** (James Cameron) | Traditiegetrouw is dit al bij voorbaat en ongezien mijn film van het jaar.
2. **Caught by the Tides** (Jia Zhang-ke) | Jia's meesterwerk, een meditatieve reis waarin zo'n twintig jaar aan ontwikke-

lingen in China over het scherm vloeit.

3. **Eddington** (Ari Aster) | Performatief activisme, corrupte tech-giganten en covid-complotten: Aster weet de waanzin van het smartphone-tijdperk te vangen in zijn satirische western.
4. **A House of Dynamite** (Kathryn Bigelow) | Perfect popcornspektakel met vlijmscherpe geopolitieke randjes. Bigelow is een omstreden regisseur, maar weet als geen ander het militair-industrieel complex te ontleden.
5. **Tardes de soledad** (Albert Serra) | Serra's beste film tot nu toe: een bloederige meditatie op machismo in de Spaanse stierenvechtersarena.

ROOSJE VAN DER KAMP

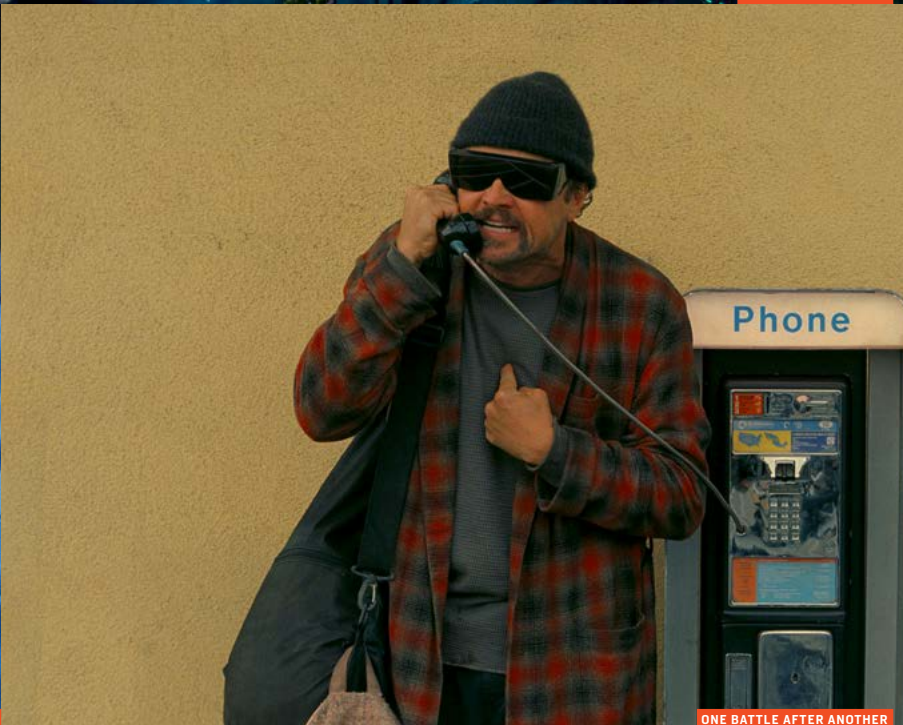
1. **April** (Dea Kulumbegashvili) | Het is soms makkelijker te doen alsof al het goede zich altijd als zodanig aankondigt, maar Dea Kulumbegashvili weet dat het leven niet zo werkt. In haar film schuwt ze het ondraaglijke niet, maar kijkt ze het recht in de ogen. Gruwelijk mooi.
2. **If I Had Legs I'd Kick You** (Mary Bronstein) | Linda maakt voortdurend de verkeerde keuzes. Heerlijk, vind ik dat. Voor mij zijn personages pas interessant als ze barsten van de tegenstrij-

AVATAR: FIRE AND ASH

BABYGIRL

ONE BATTLE AFTER ANOTHER

digheden. Mary Bronstein laat zien hoe die verkeerde keuzes van Linda iets met haar rol als vrouw te maken hebben, maar vervalt daarbij niet in excuses. Linda is verlamd door haar eigen schuldgevoel, en toch blijft de nachtmerrieachtige uitvergroting van haar angsten diepmenselijk.

3. **Agarrame fuerte** (Ana Guevara & Leticia Jorge) | Soms, als ik echt verdrietig ben, doe ik alsof ik dood ben en weer tot leven kom. Zelfs de regen voelt dan extatisch. Deze tedere verbeelding van een vriendschap vangt precies dat gevoel. Adela reist terug in de tijd om nog één laatste weekend door te brengen met haar overleden vriendin. Ik weet dat sommige mensen een hekel hebben aan afscheid nemen; deze film is dan ook niet voor hen.

4. **Drømmer** (Dag Johan Haugerud) | Op genuanceerde wijze reflecteert Dag Johan Haugerud op de eerste verliefdheid van de zestienjarige Johanne. De verschillende perspectieven op deze verboden liefde werken goed, maar wat mij vooral bijblijft is het vurige verlangen van de jonge hoofdpersoon. Levensbevestigend.

5. **The Mastermind** (Kelly Reichardt) | Sommige gebeurtenissen lijken alleen

als film te bestaan. Een kunstroof, bijvoorbeeld. We hebben dit zo vaak op het grote doek gezien, dat de filmische verbeelding onze verbeelding is gaan kleuren. Maar in Kelly Reichardts film gaat het nu eens niet zoals in de film. Zoals we van haar gewend zijn, verstoren dagelijkse momenten het plan van 'mastermind' Mooney. Een heistfilm zoals geen andere.

ALEX MAZEREËUW

1. **One Battle After Another** (Paul Thomas Anderson) | Van hitsig anarchisme naar zielige stonerkomedie naar hedendaags familieverzet. Paul Thomas Anderson kookte op een manier waar zelfs de grootste sterrenchefs jaloers op zouden zijn. Scènes, quotes en loopjes voor de eeuwigheid, daar drinken we *a few small beers* op. Viva la revolucion!

2. **Sinners** (Ryan Coogler) | Overdonderend, deze inhoudelijk rijke en tegelijkertijd bloedgeile vampiermusical. Godzijdank zag de bioscoopbezoeker dat ook, en bleek er zowaar weer eens een enorme markt te zijn voor volstrekt originele films van originele filmmakers.

3. **Drie dagen vis** (Peter Hoogendoorn) | Herkenbaar voor eenieder met een

moeizame relatie met een ouder, dit bloedmooie zwart-witdrama van Peter Hoogendoorn over een moeilijk communicerende vader en zoon (prachtrollen van Ton Kas en Guido Pollemans) die een paar dagen door Rotterdam slenteren. Een van de mooiste slotscènes van het jaar.

4. **28 Years Later** (Danny Boyle) | Een schitterend gemaakte zombiefilm die zowaar behoorlijk wist te verrassen. Alles werkt, van de ijzingwekkende vader-zoon-odyssee in het eerste deel tot de verrassend humanistische slotakte. Speciale vermelding voor Ralph Fiennes en zijn, jawel, schedeltempel.

5. **Weapons** (Zach Cregger) | We gaan hier natuurlijk niet spreken van een moderne spookvariant op *Magnolia*, maar dit heerlijke horrormozaïek van Barbarian-regisseur Zach Cregger kwam verdomd dicht in de buurt. Bij vlagen doodeng, maar toch vooral een van de grappigste films van het jaar.

RONALD ROVERS

1. **One Battle After Another** (Paul Thomas Anderson) | Dit woord mag ik één keer per zes maanden gebruiken: meesterlijk. Ritme/montage/camera/

dialog; alles voelt nieuw. Viva la revolucion!

2. **Miséricorde** (Alain Guiraudie) | Onmogelijk even snel samen te vatten wat deze film zo goed maakt. Labyrintisch. Goddelijke komedie. Ik verwijs naar mijn recensie op filmkrant.nl. Zo. Opgelost.

3. **Black Dog** (Guan Hu) | Een man, een hond, een vervallen Chinees stadje in een woestijn. Een melancholische western – of eastern – over alles wat in China opzij wordt gezet voor de vooruitgang.

4. **The Mastermind** (Kelly Reichardt) | Een man met een plan is James. Een man die vol van zichzelf is. Een man ook die zo ongeveer elk cruciaal detail in zijn omgeving mist. Tamelijk briljante deconstructie van de heistfilm en van de held.

5. **Grand Tour** (Miguel Gomes) | Niet Gomes' beste film over kolonialisme, de verbeelding van heden en verleden en een dromerige liefde voor het medium film – dat is *Tabu*. Toch is die liefde opnieuw sterk voelbaar tijdens de reis die de film met je maakt. **fk**

JAPANESE ANIMATIE WINT IN FRANKRIJK (EN ANDERSOM)

Deze recensie vormt een twee-eenheid met die van Maïlys Vallade en Liane-Cho Hans *Little Amélie or the Character of Rain*, die ook deze maand in Nederland uitgaat (zie pagina 33). Twee Franse winnaars van het animatiefestival van Annecy dit jaar: *Arco* ontving de hoofdprijs en *Amélie et la métaphysique des tubes* (zoals de originele titel luidt) de publieksprijs. Allebei getuigen ze van de vruchtbare kruisbestuiving tussen Japanse en Franse animatie.

Toen ik de trailer van *Arco* zag, stonden de vlakke gezichten en *Arco*'s rare pakje me nog tegen, maar bij het kijken van de film wendden beide snel. *Arco* is bovenal een goed verteld verhaal, met een mooi precieze verbeelding van onze technologische *near future* in 2075: enorme koepels als bescherming tegen klimaatverandering, zwevende motoren (eindelijk!) en een behulpzame robotoppas.

In die wereld landt de tienjarige *Arco*, in z'n regen-boogpakje, verdwaald vanuit de *far future* 2932. In zijn tijd is tijdreizen mogelijk en heeft de mens eindelijk ecologisch evenwicht bereikt – debuterend regisseur Ugo Bienvenu wilde nu eens geen dystopisch toekomstbeeld scheppen, omdat hij niet de indruk had dat al die sciencefiction-waarschuwingen erg veel geholpen hadden.

Hoewel *Arco* welkom is bij de jonge Iris, moet hij eigenlijk zo snel mogelijk weer terug. Maar dat lukt niet meteen – dus: avontuur. *E.T.* (1982) is niet ver weg. Ook de liefde van de Franse regisseur voor Japanse animatie is aan *Arco* af te zien. “Op mijn zevende ontdekte ik *Dragon Ball Z* [1989-1996] bij mijn grootouders, omdat ik thuis geen televisie mocht kijken. Die show blies me omver”, vertelde hij aan *Animation Magazine*. “En toen ik veertien was, zag ik *Princess Mononoke* [1997] en het voelde alsof [regisseur] Miyazaki met een toverstokje zwaaide, een magische be-zwering uitsprak en zei: ‘Jij gaat animatie doen.’”

De winnaar van Annecy, 's werelds belangrijkste animatiefestival, onderstreept de invloed van anime buiten thuisland Japan – en specifiek in Frankrijk.

DOOR KEES DRIESSEN

Het maakt van *Arco*, net als *Little Amélie*, het zoveelste voorbeeld van de Franco-Japanse animatiestijl. Uiteraard is de Japanse animatieproductie veel groter, is anime wereldwijd de afgelopen decennia alleen maar invloedrijker geworden en gaat de invloed op het eerste gezicht vooral van Oost naar West. Zie bijvoorbeeld de films van Rémi Chayé (*Tout en haut du monde*, 2015; *Calamity*, 2020), waar de regisseurs van *Little Amélie* als crewleden bij betrokken waren. Of *Mars Express* (Jérémie Périn, 2023), die inspiratie putte uit Japanse *limited animation*-effecten. Maar denk ook aan *Sirocco et le royaume des courants d'air* (2023) van Benoît Chieux – het aan het Libisch-Arabisch ontleende synoniem voor ‘sirocco’ is nota bene ‘ghibli’, waar Hayao Miyazaki zijn beroemde animatiestudio naar vernoemde. Of Patrick Imberts *Le sommet des dieux* (2021), een bewerking van een Japanse manga over bergbeklimmen met Franse lijnvoering. En dan heb je nog sterk door anime geïnspireerde Franse series zoals *Totally Spies!* (vanaf 2001), *Code Lyoko* (2003-07) en *Wakfu* (vanaf 2008), plus het fenomeen *manfra* (Franse manga), waaronder *Radiant* dat ook in Japan werd gepubliceerd en daar een animeserie (2018-20) voortbracht.

De Franse animatieproductie mag dan kleiner zijn, ze is wel de belangrijkste van Europa, met een eerbiedwaardige traditie. Zo noemde Masaaki Yuasa het meesterlijke *Le roi et l'oiseau* (Paul Grimault, 1953/80) als invloed, net als Isao Takahata, die schreef: “Als ik deze film niet gezien had, zou ik de wereld van animatie nooit hebben betreden.” Yuasa werkte bovendien

bij de kortstondige Japanse afdeling van de Franse animatiestudio Ankama en nam vandaar twee Franse animatoren mee naar zijn eigen nieuwe studio, Science Saru. En Hayao Miyazaki, die zijn films geregeld plaatst in geromantiseerde Europese settings, haalde in *Open Culture* de Franse stripgrootheid Jean Giraud alias Moebius aan als inspiratiebron: “Ik heb *Nausicaä* [1984] gemaakt onder de invloed van Moebius.”

Echte coproducties heb je ook. Met vanaf de jaren tachtig animatieseries, waaronder *Ulysses 31* (1981-82), *Les mystérieuses cités d'or* (1982-83) en recenter *Ōban Star-Racers* (2006), *Go Astro Boy Go!* (2019-20) en *Arcane* (2021-24), en zelfs Franco-Japanse animatiestudio's in Japan zelf, zoals AOKIstudio en Yapiko Animation.

Op het gebied van (speelfilm)lange animatie zijn Frans-Japanse coproducties schaarser, maar enkele voorbeelden zijn *Mutafukaz* (Shōjirō Nishimi & Guillaume Renard, 2017), *Ghost Cat Anzu* (Yoko Kuno & Nobuhiro Yamashita, 2024) en natuurlijk Michael Dudok de Wits Ghibli-film *The Red Turtle* (*La tortue rouge*, 2016), waarin de Franse ‘klare lijn’ (om de door Joost Swarte gemunte term te gebruiken) wordt toegepast op een Japanse esthetiek; een combinatie die ook *Arco* kenmerkt.

ARCO VERENIGDE STATEN/FRANKRIJK, 2025 | REGIE UGO BIENVENU | MET MARGOT RINGARD OLDRA, OSCAR TRESANINI, ALMA JODOROWSKY | 82 MINUTEN | DISTRIBUTIE INDEPENDENT FILMS | TE ZIEN VANAF 3 DECEMBER

SHIH-CHING TSOU EN SEAN BAKER OVER *LEFT-HANDED GIRL* 'HET HART LUCHTEN KAN HEEL GEZOND ZIJN'

SHIH-CHING TSOU

In 2004 regisseerde Shih-Ching Tsou haar eerste speelfilm samen met Sean Baker. Daarna kostte het ruim twintig jaar om haar solo-regiedebuut *Left-Handed Girl* te realiseren, waarmee Tsou taboes in Taiwan wil doorbreken. "Nu voelt het alsof de cirkel eindelijk rond is."

DOOR HUGO EMMERZAEAL

"Ik prijs me gelukkig", begint een opgewekte Shih-Ching Tsou als ze het over haar speelfilmdebuut *Left-Handed Girl* (Zuopiezi nuhai) heeft. Het is gepaste trots, aangezien ruim twintig jaar verstreken voordat haar langverwachte film tijdens de afgelopen editie van Cannes in wereldpremière ging.

Tsou wilde al die tijd al een verhaal bouwen rondom een linkshandig meisje in Taipei dat wordt afgeleerd om haar linkerhand te gebruiken, omdat het volgens traditioneel bijgeloof de hand van de duivel zou zijn. Ze verwerkte dat semi-autobiografische gegeven in een familiedrama over drie generaties jonge vrouwen die hun eigen plek zoeken in het nog altijd conservatieve Taiwan, waar taboes en familiegeheimen vaak lang en diep begraven blijven.

"Er zijn genoeg regisseurs die hun hele leven met zo'n persoonlijke film in hun hoofd rondlopen die ze nooit gemaakt krijgen", vervolgt de in Taipei geboren en in Amerika woonachtige regisseur. "En ook ik had genoeg momenten waarop het makkelijker was geweest om op te geven. Ik hield echter vol en nu voelt het alsof de cirkel eindelijk rond is."

KOMPAAN

Het afmaken van *Left-Handed Girl* is een symbolisch moment in de ongebruikelijke carrière van Tsou. Bij haar eerste speelfilm *Take Out* (2004) deelde ze de regie met haar kompaan Sean Baker. Baker en Tsou leerden elkaar kennen op de universiteit in New York en besloten met *Take Out* samen een low-budget drama te maken over Chinese arbeiders die door de stad zoeven om voedsel te bezorgen. Tsou noemt die film hun gedeelde Steen van Rosetta, waarmee ze het filmvak leerden kennen. Niet lang na die bescheiden indiehit groeide Baker uit tot een gevierd filmmaker met films als *Tangerine* (2015), *The Florida Project* (2017) en Oscar-winnaar *Anora* (2024). Terwijl Tsou de productie en montage van het gros van Bakers films verzorgde, kreeg ze haar eigen volwaardige speelfilmdebuut als regisseur amper van de grond. Volgens producenten zou die film "te duur en te cultureel specifiek" zijn.

"In de tussentijd bleef ik dus werken aan de films van Sean", legt Tsou uit over haar carrièrepad. "Zo perfectioneerde ik mijn vaardigheden als filmmaker. En nu heb ik eindelijk de kans om mijn eigen film met de wereld te delen, zoals ik hem ruim twintig jaar geleden voor me zag."

Deze keer zijn de rollen omgedraaid: Baker produceerde en monteerde Tsou's film. *Left-Handed Girl* is een familiedrama dat zich afspeelt in het bruisende

stadsleven van Taipei. Net als *Tangerine* is de film volledig op iPhones geschoten. Bovendien is de hoofdrol hier, net als in *The Florida Project*, voor een aandoenlijk jong meisje weggelegd – Nina Ye, die al sinds haar vierde in talloze commercials speelde.

Baker en Tsou delen een passie voor realistische films die zo veel mogelijk authenticiteit ademen. "Dat komt door onze gedeelde liefde voor Dogma 95-films zoals *Festen* [1998] van Thomas Vinterberg", verklaart Tsou. "Sean en ik leerden elkaar kennen tijdens een vak over filmmontage en doken al gauw samen in de filmgeschiedenis. We wilden films maken die leken op onze favorieten, waaronder die van de Dogma 95-beweging: zonder overdreven special effects of dik aangezette muziek. Gewoon echte, waarachtige verhalen die reflecteren hoe mensen in de moderne wereld leven. Het idee voor *Left-Handed Girl* was het eerste dat ik met Sean deelde, maar het was te ingewikkeld om in die tijd van de grond te krijgen. Sindsdien hebben we van alles geleerd – waaronder casten via Instagram, op locatie realistische opnames maken en een unieke vorm van cinematografie – wat we ook op mijn film konden toepassen."

FRISSE BLIK

"Dat staat uiteindelijk allemaal in het teken van het omtoveren van de stad tot een volwaardig personage", vult Baker aan tijdens het interview. "Het doel met alle films die we samen hebben gemaakt is om het publiek onder te dompelen in een specifieke en unieke locatie, om te focussen op wat die plek bijzonder maakt." In het geval van *Left-Handed Girl* zijn het vooral de markten van Taipei, die 's nachts een levendig microkosmos binnen de metropool vormen.

"Het is een uitzonderlijke plek," aldus Baker, "die dankzij het verhaal universele dimensies aanneemt. Het doel is ervoor te zorgen dat je je verbindt met de locaties in onze films, zelfs als je daar nooit in je leven voet hebt gezet. We willen dat het publiek onderdeel wordt van het heerlijk chaotische stadsleven in Taipei. Het jonge hoofdpersonage is in die zin onze gids, want ook zij kijkt naar de stad met een frisse blik."

ONGEMAKKELIJKE FINALE

De energie van de stad voel je in Bakers montage. "We zoeken altijd naar dat ritme, naar de juiste beat", legt hij uit over zijn montagestijl. "De met iPhones gefilmde shots van Shih-Ching barsten al van de energie, dus het was niet zo moeilijk voor mij om dat gevoel van ritme in de rest van de film te verwerken. Dat jeugdige gevoel is onderdeel van het dna van de film,

omdat onze hoofdpersonages zelf ook nog jong zijn." Gaandeweg stuurt de film het publiek naar een ongemakkelijke finale, waarin pijnlijke familiegeheimen naar het oppervlak komen. "Dat is het moment om dat tempo terug te schroeven", vertelt Baker over de ritmische structuur van de film. "De hoofdpersonages maken allerlei traumatische gebeurtenissen mee die hun tijd en rust in de film verdienen. Je kan niet in de stijl van een videoclip monteren als de harde werkelijkheid zich aandient. Dan is het tijd voor respect en stilte."

Dat einde, een groots uit de hand lopend familie-diner, doet onvermijdelijk denken aan *Festen*, een van

de films die Baker en Tsou in eerste instantie samen bracht. "Maar stiekem hebben we ook het een en ander uit Mike Leighs *Secrets & Lies* [1996] gejat", verklapt Tsou. "Ook daarin worden tijdens een diner alle kaarten op tafel gelegd. Ik wilde dat idee vertalen naar de traditionele familiedynamieken in Taiwan. Iedereen zit samen aan tafel, iedereen heeft zijn eigen geheimen, en tegelijkertijd lijdt iedereen in stilte. Ik wil taboes in de samenleving doorbreken, door te laten zien dat je hart luchten heel gezond kan zijn. Uiteindelijk gaat de film dus ook over verlossing."

"Toen Shih-Ching me meer dan twintig jaar geleden met dit verhaal benaderde, wisten we al dat er

een grote twist aan het einde moest komen," vult Baker aan. "Ons hoofddoel was om de juiste balans in het verhaal te vinden, zodat het publiek nooit te vroeg weet waar de film op afstevent. Het adagium 'the truth will set you free' was daarbij onze leidraad. We laten de taboedoorbrekende climax zien, en ronden daarna eigenlijk al gauw af. De film gaat niet over het leven na die eruptie. Dat zou genoeg materiaal voor een volwaardige nieuwe film zijn. Wij willen simpelweg laten zien dat het binnenhouden van geheimen en leugens de ziel vergiftigt. Met de waarheid komt de verlossing en dat is waar *Left-Handed Girl* om draait."

fk

'We willen dat het publiek onderdeel wordt van het heerlijk chaotische stadsleven in Taipei. Het jonge hoofdpersonage is onze gids.'

LEFT-HANDED GIRL Handgemeen

In *Left-Handed Girl*, een film die regisseur Shih-Ching Tsou ruim twintig jaar met zich meedroeg, verwerkt ze de vooroordelen waarmee zij als linkshandig kind in Taiwan werd geconfronteerd.

Het is verleidelijk te denken dat de hand van filmmaker Sean Baker duidelijk te herkennen is in *Left-Handed Girl*, de eerste solo-regie van Shih-Ching Tsou. Baker (*The Florida Project*, 2017; *Anora*, 2024) is coscenarist en tekende ook voor de montage, die het energieke gevoel van nog net gecontroleerde chaos heeft die ook zijn eigen films kenmerkt.

Maar evengoed kun je met terugwerkende kracht zeggen dat de hand van Tsou duidelijk

te herkennen is in Bakers films. De twee regisseerden samen hun doorbraakfilm *Take Out* (2004) en Tsou was vervolgens producent voor meerdere van Bakers films, waaronder het net als *Left-Handed Girl* volledig op iPhones gedraaide *Tangerine* (2015).

Oorspronkelijk zou *Left-Handed Girl* (*Zuopiezi nuhai*), waarvoor Tsou's eigen jeugd als linkshandige in Taiwan het startpunt vormt, zelfs hun eerste film samen worden. Het project bleek echter te groot om gefinancierd te krijgen. Ze maakten in plaats daarvan het kleinschalige *Take Out* en vervolgens nam Bakers carrière een steeds grotere vlucht. Maar voor Tsou bleef het verhaal van *Left-Handed Girl* altijd sudderen.

Dat verhaal draait om de jonge alleenstaande moeder Shu-Fen en haar twee dochters, de vijfjarige I-Jing en tiener I-Ann. In de openingsbeelden zien we hoe zij Taipei binnenrijden; ze verhuizen terug naar Shu-

Fens geboortestad na een onuitgesproken crisis. I-Jing ziet "een magische plek" in de metropool, maar boven I-Anns hoofd hangen donderwolken en voor Shu-Fen is de plotselinge nabijheid van haar ouders, broer en zussen vooral frustrerend.

Terwijl Shu-Fen een eetkraampje op de markt draaiend probeert te krijgen, houdt haar traditioneel ingestelde vader de linkshandige I-Jing voor dat ze haar dominante hand niet meer mag gebruiken, omdat dat haar 'duivelshand' is. Het speelse meisje neemt die boodschap wat al te letterlijk, en voert vanaf dat moment al haar meest ondeugende impulsen met links uit – totdat dit een tragische wending neemt.

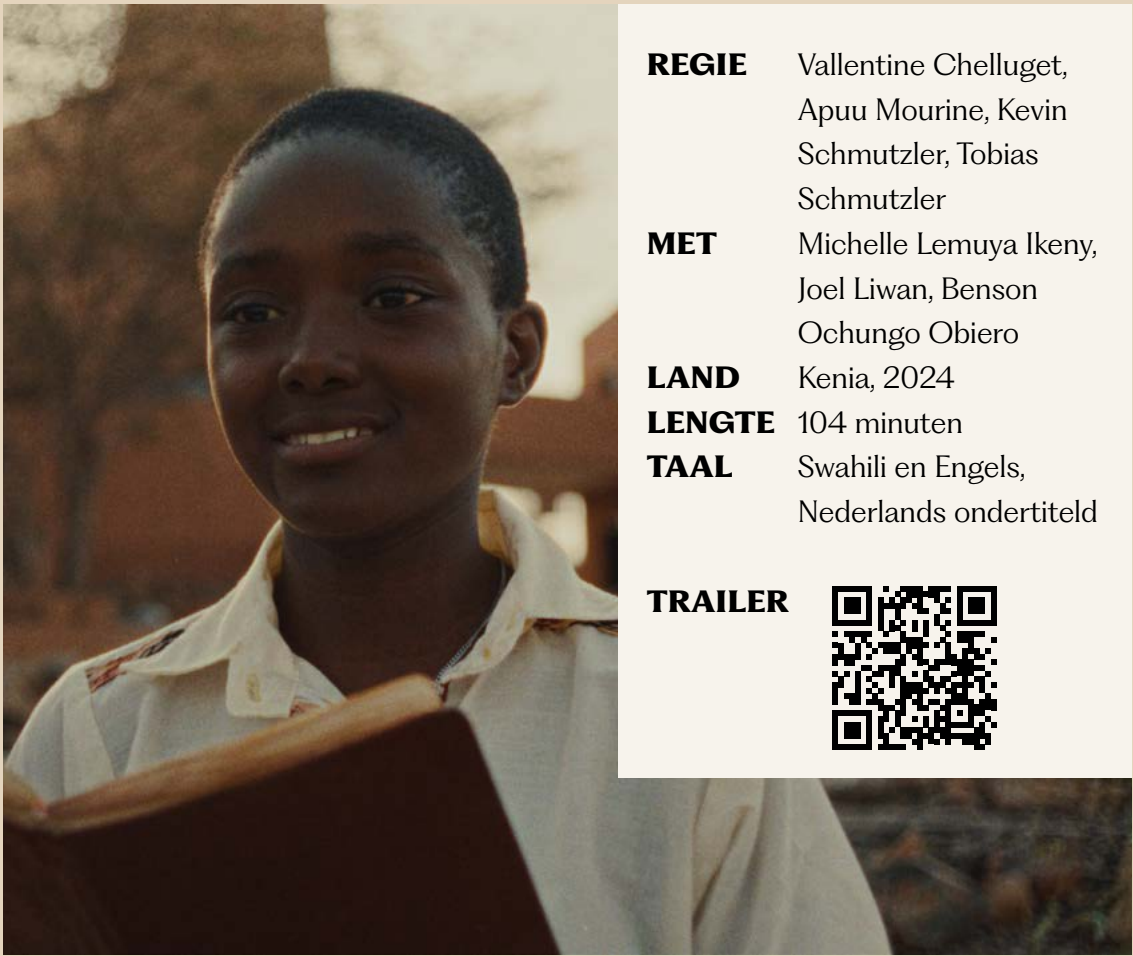
Ook de Taiwanese-Amerikaanse Tsou groeide als linkshandige op in een maatschappij waar dat gezien wordt als iets dat 'gecorrigeerd' moet worden. Hoewel ook de perspectieven van I-Ann en Shu-Fen de

ruimte krijgen, kijkt *Left-Handed Girl* dan ook vooral door de ogen van de jonge I-Jing naar de wereld – vandaar de bonte, verzadigde kleuren waarin de film baadt.

Het warm kloppende hart van de film ligt – naast de levendige nachtmarkt waar grote delen zich afspelen (hier komt de iPhone-cinematografie volledig tot zijn recht) – in de relatie tussen verschillende generaties vrouwen. Allereerst Shu-Fen en haar twee dochters, maar ook Shu-Fens moeder, die haar eigen manier heeft gevonden om zich aan de traditionele maatschappelijke rollen te onttrekken.

JOOST BROEREN-HUITENGA

LEFT-HANDED GIRL (ZUOPIEZI NUHAI) TAIWAN/
FRANKRIJK, 2025 | REGIE SHIH-CHING TSOU | MET
JANEL TSAI, NINA YE, SHI-YUAN MA | 108 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 18
DECEMBER

De dertienjarige Nawi woont in Turkana, een afgelegen streek in het noorden van Kenia, waar kindhuwelijken, ondanks dat ze officieel verboden zijn, nog overal voltrokken worden.

Het verhaal begint met de standvastige en leergierige jonge hoofdpersoon die de hoogste cijfers haalt voor haar toelatingsexamens voor de middelbare school. Terwijl ze wordt gevierd door haar leraar en vrienden, en een tv-nieuwsploeg haar interviewt over haar schoolprestaties, bedenkt haar vader een plan om haar uit te huwelijken aan een veel oudere man.

Als enige dochter in de familie is het haar taak om hen te redden en zichzelf op te offeren, zodat de prijs die voor de bruidsschat wordt betaald, hen kan helpen. Zoals ze in haar dagboek schrijft en het publiek via voice-over hoort, is de prijs “60 schapen, acht kamelen, 100 geiten. Niet meer, niet minder.”

Als Nawi ontdekt dat haar vader haar voor een kudde geiten heeft verkocht, besluit ze op de avond voor haar bruiloft er vandoor te gaan. Wat volgt is een aangrijpende en dappere strijd tegen een diepgewortelde traditie, maar ook een strijd voor zelfbeschikking en recht op onderwijs. Daarmee probeert Nawi niet alleen haar eigen lot, maar dat van alle meisjes in Kenia te veranderen.

De film is gebaseerd op een verhaal van Milcah Cherotich, het schrijversdebuut van een jonge vrouw die het instuurde voor een nationale verhalencompetitie in Kenia. Dit verhaal werd de basis van de film en sloot aan bij zowel lokale als internationale zorgen over kindhuwelijken en gendergelijkheid.

De indrukwekkende beelden van het Afrikaanse landschap, de aanstekelijke muziek en de prachtige hoofdrol van Michelle Lemuya Ikeny die de rol van Nawi met verve speelt, zorgen voor een onderhoudende, sympathieke film met een duidelijke boodschap.

MICHELLE
LEMUYA IKENY

JOEL
LIWAN

OCHUNGO
BENSON

BEN
TEKEE

MICHELLE
CHEBET TIREN

NUNGO
MARIANNE AKINYI

NYOKABI
MACHARIA

NAWI

Dear Future Me

VANAF DONDERDAG 18 DECEMBER IN DE BIOSCOOP

MOCCV
distribution

atlas
international

MAÏLYS VALLADE EN LIANE-CHO HAN OVER *LITTLE AMÉLIE OR THE CHARACTER OF RAIN* 'ALLE KINDEREN DENKEN DAT ZE

Animatoren Liane-Cho Han en Maïlys Vallade maakten een film die de psychologie van een peuter volmaakt serieus neemt, en ons de wereld laat ervaren via haar zintuigen. "Het was een cruciale keuze om echt bij haar te zijn, zodat het klopte vanuit het perspectief van een kind."

DOOR SASJA KOETSIER

De aandacht die debuterend regisseurs Maïlys Vallade en Liane-Cho Han ten deel valt in Cannes, waar *Little Amélie* zijn wereldpremière beleeft, ervaren ze als 'surrealistisch'. "We zijn het niet gewend om zo zichtbaar te zijn", zegt Vallade. "Het werk van animatoren vindt meestal plaats in de schaduw."

Han vertelt dat hij al veel langer rondliep met het idee om een animatiebewerking te maken van de autobiografische roman *Métaphysique des tubes* van de Belgische Amélie Nothomb: "Ik las het boek toen ik negentien was en ik werd erg geraakt door dit verhaal over een meisje van tweeëneenhalf die denkt dat ze God is, en over haar relatie met Nishio-san [haar nanny, SK] en met Japan. Ik droomde ervan om het op een dag te bewerken. In de jaren daarna deed ik ervaring op met animatie. Toen ik zelf een zoon kreeg, realiseerde ik me dat alle kinderen denken dat ze God zijn, niet alleen Amélie. Zo kwam het idee bij me te

rug. Ik schreef naar de auteur en ik gaf het boek aan Maïlys om te lezen."

"We zijn in de loop van de jaren een soort creatieve familie gaan vormen", licht Vallade toe. "Wij tweeën hebben elkaar ontmoet bij het werken aan *Le petit prince*. Toen werd ik door Rémi Chayé gevraagd om mee te werken aan *Long Way North* en ik wist dat de gevoeligheid van Liane-Cho ook perfect zou passen bij Rémi's projecten. Zo bouwde die samenwerking zich verder uit. Bij Rémi werkten we beiden als storyboarders en werden we ook heel actief in het schrijfproces. Later kwam daar Eddine Noël bij, die bij deze film onze coauteur en art director is. We kennen elkaar inmiddels goed en hebben een proces gecreëerd dat we van het ene project naar het volgende kunnen meenemen. Dat gaf de impuls om deze bewerking op ons te nemen – en de kracht om dat te doen, want makkelijk is het niet."

De wereld zoals Amélie die beleeft is een zintuiglijke wereld waarin taal nog nauwelijks een rol speelt. Hoe gebruiken jullie de mogelijkheden van animatie om dat zintuiglijke over te brengen? LH: "Als storyboarder houden we er allebei van om dicht op het perspectief van de hoofdpersoon te zitten. Je kunt door middel van kadreering de emotie opbouwen en ervoor zorgen dat het publiek empathie voelt voor het personage. Maïlys gebruikt hier een mooi woord voor: 'proximaal'; dicht bij het personage. Het was een cruciale keuze om de wereld op Amélie's niveau te laten zien, om echt bij haar te zijn, zodat het klopte vanuit het perspectief van een kind. We kijken niet altijd door haar ogen, maar ervaren dingen soms via andere zintuigen, wanneer ze iets aanraakt of de lucht door haar haren en langs haar huid strijkt. We gebruiken vaak grote verschillen in scherpte, alsof je met een macrolens filmt, wat ook het gevoel oproept bij haar te zijn en te ervaren wat zij ervaart."

MV: "We verbeelden haar kindertijd met heel vrolijke, heldere kleuren, afgewisseld met warmere kleuren, omdat we ook diepe en zware onderwerpen als de dood behandelen. Onze art director Eddine Noël heeft geweldig werk gedaan aan de verschillende sequenties, waarbij ze ook de kleuren aanpaste aan de seizoenen.

"Er zitten heel veel lichteffecten in de scènes binnenshuis, wat het gevoel van een *kammerspiel* geeft. De tuin eromheen ervaar je vanuit Amélie's

GOD ZIJN'

perspectief in eerste instantie als grenzeloos. Aan het eind, wanneer de herfst invalt en met haar groeiende bewustzijn ook teleurstelling komt, beginnen we de grenzen van de tuin te zien.

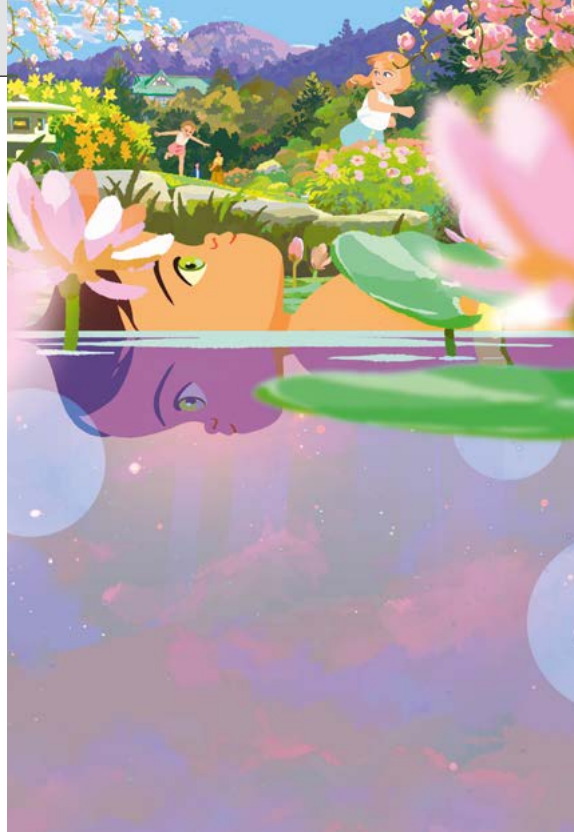
“Het was essentieel om de kijker door de perceptie van het kind mee te nemen, terwijl ze groeit en alle elementen om zich heen ervaart. Hier omheen construeerden we de verhaallijn: haar idealisering van Japan en hoe Nishio-san een beetje haar *soulmate* wordt. De focus op die relatie was nodig om de emotie van de kijker houvast te geven, want het verhaal is ontzettend rijk aan thematiek.”

Was de auteur ook op de een of andere manier betrokken bij het tot stand komen van de film? LH: “Amélie Nothomb beschouwt haar boeken als haar kinderen, en bewerkingen van haar boeken als haar kleinkinderen. En, zegt ze, ze zou zich *nooit, nooit, nooit* bemoeien met de opvoeding van haar kleinkinderen. Dat zegt alles! Dus nee, ze wilde niet betrokken worden op wat voor manier dan ook. We hadden heel veel vrijheid.

“Amélie zag de film afgelopen december op de laatste dag van de postproductie en ze vond hem prachtig. Ze was geroerd doordat ze haar overleden vader terugzag en die periode in Japan, die zij de beste periode uit haar leven noemt. Het was een positief moment, ze was erg gelukkig. Een paar dagen geleden werd zij geïnterviewd en toen zei ze dat het waarschijnlijk de beste adaptatie is die van haar werk is gemaakt, en dat ze het geweldig vond om zichzelf geanimeerd te zien.”

MV: “Omdat we zoveel vrijheid hadden genomen, waren we verbaasd hoe goed ze erop reageerde. Ze stond achter al onze keuzes en zei dat we haar ervaringen heel raak hadden getroffen. Als voorbeeld: in onze film gebruiken we een ceremonie voor de doden, die niet in het boek zit, als symbool voor het verlies van een ideaal en wat Amélie daarbij voelt. Ze vertelde ons dat het haar raakte, omdat het iets was wat ze precies zo had doorleefd. Dus dat gevoel klopte helemaal.”

Het is een film over een levensfase waaraan de meeste mensen nauwelijks herinneringen hebben. Het verrassendste is misschien wel dat het zo intiem en herkenbaar voelt. MV: “De film is natuurlijk gebaseerd op Amélie Nothomb's autobiografische boek, maar zij heeft ook gezegd dat ze daarin sommige aspecten heeft veranderd of verzonnen. Dus zijn wij tijdens het maken in onze eigen diepe herinneringen gedoken. Die kwamen in flitsen. De manier waarop je bloemen ziet als je zo klein bent, bijvoorbeeld: hoe groot ze dan lijken! Iedereen in de crew had input, en die input was cruciaal bij het recreëren van de warmte en nostalgie die we

voelen bij onze vroege kindertijd. De tol die Amélie cadeau krijgt van Nishio-san zit in het boek, maar het specifieke exemplaar dat we in de film gebruiken komt uit de herinnering van een van de crewleden. We keken ook veel naar onze eigen opgroeiende kinderen.”

LH: “Tussen twee en drie vindt een heel belangrijke transitie plaats van de vroege kindertijd naar de kin-

dertijd. In cinema gaat het vaak over de overgang van kindertijd naar adolescentie, of van adolescentie naar volwassenheid, maar dit specifieke moment is een heel ingrijpende fase die we allemaal doormaken; we hebben allemaal ooit gelooft dat we het middelpunt van het universum zijn en moeten rouwen om het feit dat dat niet zo is – dat je er maar een heel klein deel van uitmaakt. Aanvankelijk verzet je je daartegen, want je moet iets loslaten wat heel prettig voelt. Maar je moet het laten gaan. Dat is hoe je de toekomst omarmt en het leven aangaat.”

MV: “En als volwassenen moeten we dat soms ook doen: onszelf lossnijden van een idee, zodat we verder kunnen.” **fk**

‘Wij zijn tijdens het maken in onze eigen diepe herinneringen gedoken. Die kwamen in flitsen. De manier waarop je bloemen ziet als je zo klein bent, bijvoorbeeld: hoe groot ze dan lijken!’

LITTLE AMÉLIE OR THE CHARACTER OF RAIN Belgische boeddha ontwaakt

De beste lange animatie van het jaar toont het perspectief van Amélie, een Belgisch kindje in Japan, die zichzelf als tweeënhalfjarige ervaart als God van haar prachtige wereld – maar moet leren omgaan met afscheid en dood.

Deze recensie vormt een twee-eenheid met die van Ugo Bienvenu's *Arco* (zie pagina 27). Twee Franse winnaars van het animatiefestival van Annecy, die allebei getuigen van de vruchtbare kruisbestuiving tussen Japanse en Franse animatie: *Arco* ontving de hoofdprijs en *Little Amélie or the Character of Rain* de publieksprijs. Het publiek had in dit geval gelijk: *Amélie et la métaphysique des tubes* (de oorspronkelijke titel) is de beste lange animatie van het jaar, technisch hoogstaand en met een enorme psychologische finesse.

De film is gebaseerd op de semi-autobiografische roman *Métaphysique des tubes* van de Belgische auteur Amélie Nothomb, over haar vroege jeugd in Japan. Maily Vallade en Liane-Cho Han bewerkten het tot een animatiefilm voor alle leeftijden, zonder de cruciale thema's van dood en afscheid te vermijden. Want, zoals Vallade zei in een interview: “We beschouwen kinderen niet als idioten.”

Amélie bevindt zich, als ze tweeënhalf is, in een vegetatieve staat – geestig verbeeld met een timelapse, waarin iedereen beweegt behalve zij. Als een zwijgende boeddha ervaart ze zichzelf als God van de wereld. Tot dat ze in beweging komt.

Alles wat daarna gebeurt, begeleidt haar overgang van God naar mens, van de magische situatie waarin de hele wereld van jou is, naar accepteren dat jij, net als iedereen,

van de wereld bent. Maar ook: van jezelf beschouwen als de alfa en omega, naar verbanden leggen met anderen. Allemaal weergegeven vanuit het perspectief van Amélie, ruwweg tussen tweeënhalf en drie jaar oud. Waarbij de overgangen tussen wat wij herkennen als de realiteit en Amélie's verbeelding zo vloeiend zijn als zij ze ervaart: voor haar is het allemaal een en hetzelfde.

De debuterende Franse regisseurs zijn uitgesproken over hun inspiratie door Japanse animatoren, met name Isao Takahata, Hayao Miyazaki en Sunao Katabuchi. En ze zochten welbewust naar een Japanse componist, die ze vonden in Mari Fukuhara. Wat past bij het onderwerp – een Belgische expat-familie in Japan – maar ook aansluit bij hun ervaring als crewleden van de anime-geïnspireerde films van Rémi Chayé (*Tout en haut du monde*, 2015; *Calamity*, 2020).

Voor *Little Amélie* perfectioneerden zij Chayé's stijl van zachte kleurenpaletten zonder belijning. Dat schept een visuele samenhang die erg goed past bij hun onderwerp, aangezien Amélie zeker in het begin nog nauwelijks onderscheid maakt tussen zichzelf en de wereld om haar heen. Als zij zegt “Open!”, gaan de bloemen open; als zij haar oor te luisteren legt op de stofzuiger, hoort ze dat die van binnen even goddelijk is als zij.

KEES DRIESSEN

LITTLE AMÉLIE OR THE CHARACTER OF RAIN (AMÉLIE ET LA MÉTAPHYSIQUE DES TUBES)

FRANKRIJK/BELGIË, 2025 | REGIE MAILYS VALLADE EN LIANE-CHO HAN | MET LOÏSE CHARPENTIER, VICTORIA GROBOIS, YUMI FUJIMORI | 77 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO | TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

NIKOLAJ LIE KAAS EN ANDERS THOMAS JENSEN OVER *THE LAST VIKING* 'ABSURDE KOMEDIE BLIJFT EEN GOK EN DAT IS HET LEUKE ERVAN'

Hoe krijg je het publiek mee met het absurde verhaal van *The Last Viking*? Filmmaker Anders Thomas Jensen en hoofdrolspeler Nikolaj Lie Kaas vertellen: "Je moet de komedie uiterst serieus nemen om haar te laten slagen." DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Nikolaj Lie Kaas speelt een onverschrokken bankovervalver, Mads Mikkelsen zijn sukkeltje van een broer. "Iedereen die het scenario las, was ervan overtuigd dat het andersom zou zijn", vertelt filmmaker Anders Thomas Jensen, die samen met Kaas op een zwembadterras in Venetië over *The Last Viking* (*Den sidste viking*) spreekt. Die automatische gedachte heeft, denkt hij, waarschijnlijk iets te maken met de vorige film die het drietal maakte, *Riders of Justice* (2020). Daarin speelde Mikkelsen een stoere Navy SEAL en Kaas een introverte nerd. "Het bewijst alleen maar dat ze allebei beide rollen hadden kunnen spelen."

Kaas kijkt sceptisch. Niet omdat hij complimenten ongemakkelijk vindt, maar omdat hij – quasi-serieus, natuurlijk – in twijfel trekt of Mikkelsen het ook klaar had kunnen spelen.

GEKKE MOMENTEN

De twee acteurs hebben, zo blijkt, een vriendschappelijke rivaliteit. Al kwam dat vriendschappelijke pas later. Toen ze elkaar voor het eerst ontmoetten, vertrouwt Kaas het groepje filmjournalisten toe, gingen ze elkaar te lijf. "We ontmoetten elkaar op een feestje. We waren erg jong, erg 'alfa' en erg dronken", herinnert hij zich. "Hij zei iets, ik zei iets, hij zei nog iets en toen belandden we op de grond. We zijn hier niet trots op, maar we bleven vechten totdat Trine Dyrholm ons met haar handtas sloeg. 'Hou op! We mogen jullie allebei even graag!', schreeuwde ze. Sindsdien hebben we nooit meer gevochten." Het had zo uit een film van Anders Thomas Jensen kunnen komen.

De eerste ontmoeting tussen Kaas en Jensen was minder dramatisch: ze ontmoetten elkaar gewoon in de studio. "Hij was de scenarioschrijver van een korte

ANDERS THOMAS JENSEN (STAAND), MADs MIKKELSEN, NIKOLAJ LIE KAAS

film waaraan we werkten", vertelt Kaas. "We zeiden alleen 'hoi' tegen elkaar. Pas jaren later zijn we bevriend geraakt." Jensen valt hem in de rede: "Maar we moeten daar wel aan toevoegen dat Nikolaj in die tijd heel *weird* was."

"Dat klopt", geeft Kaas toe. "Ik was een laatbloeiër."

Ze lachen. Ze kennen elkaar goed. Hun gezinnen eten wel twee keer per week samen. "En niet alleen onze gezinnen", lacht Kaas, "wij eten mee!"

Net zoals in het gesprek, zoeken ze in de film de humor op. "Ik speel graag met grote onderwerpen", vat Jensen zijn aanpak samen. "Vaak worden filosofische vragen heel intellectueel benaderd, maar ik denk dat je het op een manier kunt doen die minder pretentieuze of beleerend overkomt, om deze kwesties ook herkenbaar te maken voor mensen die normaal gesproken niet in

die onderwerpen geïnteresseerd zijn."

'Herkenbaar' is misschien niet het woord dat je te binnen schiet bij een film van Anders Thomas Jensen. Dat is ook het geval bij *The Last Viking*. Als Anker (Kaas) wordt gearresteerd voor een bankoverval, gebiedt hij zijn broer Manfred (Mikkelsen) snel om het geld te verstoppen. Als hij jaren later uit de gevangenis komt, blijkt zijn broer te denken dat hij John Lennon is. En John Lennon weet niet waar hij het geld heeft verborgen. Dan moet het verhaal eigenlijk nog beginnen.

"Dit is een film vol gekke momenten", geeft Jensen toe. "Hij wordt gedragen door Nikolaj die op deze momenten reageert. Het publiek identificeert zich met hem. Ik weet niet hoeveel reactieshots we van hem hebben, maar ik denk dat het er wel vijftig zijn. Er zijn maar weinig acteurs die zoveel verschillende soorten reacties kunnen tonen."

EEN GOK

Hoe zorgt hij er dan voor dat zo'n absurd verhaal 'herkenbaar' blijft? "Ik heb geen beter antwoord dan 'herschrijven, herschrijven, herschrijven, repeteren, repeteren, repeteren'", zegt Jensen. "Iedereen die het scenario las, zei dat het moeilijk zou worden dit over te brengen. Hoe kun je geloven dat iemand voortdurend uit het raam springt en het overleeft? Er is geen recept. Als je echte emoties weet aan te boren, als je het publiek kunt pakken door middel van gevoel, dan ben je een heel eind op weg."

"Het gaat er uiteindelijk om dat we het serieus aanpakken", vertelt Jensen. "We moeten

accepteren dat dit hun realiteit is, dat dit voor de personages echt gebeurt. Ja, het is absurd, maar niet voor hen. Je moet de komedie uiterst serieus nemen om haar te laten slagen. Het moet puur zijn, anders werkt het niet."

"Het is niet zo eenvoudig, want je weet nooit of je het publiek wel meekrijgt", voegt Kaas toe. "Het draait allemaal om het gevoel dat je in je onderbuik hebt als je het aan het maken bent. Natuurlijk optimaliseer je het tijdens het monteren, maar het blijft een gok. Dat is juist het leuke ervan, je weet nooit helemaal of je het klaarspeelt."

En is het gelukt? "Dat weten we niet", geeft Jensen toe. Als journalisten uit de groep vertellen over het daverende applaus na afloop van de persvoorstelling, slaken Kaas en Jensen een opgeluchte zucht. **fk**

THE LAST VIKING DRIEKOPPIGE BAND

Voor de zesde keer zet regisseur Anders Thomas Jensen in *The Last Viking* acteurs Mads Mikkelsen en Nikolaj Lie Kaas bij elkaar. Dat leidt opnieuw tot bij vlagen gewelddadige slapstick, vol grappen over gekte, die desondanks weer te raken.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

Drie malloten beginnen samen een vierkoppige band. Nee, dat is niet de opzet voor een klassieke mop, maar het startpunt voor *The Last Viking* (*Den sidste viking*), de zesde speelfilm geregisseerd door de Deense filmmaker Anders Thomas Jensen.

Of nou ja, startpunt – eigenlijk gaat *The Last Viking* over crimineel Anker (Nikolaj Lie Kaas) die nadat hij een gevangenisstraf heeft uitgezeten de verborgen buit wil opgraven, maar stuit op de onkunde of onwil van zijn mentaal getroebleerde broer Manfred (Mads Mikkelsen), die als enige weet waar het geld precies ligt. Terwijl Anker vastzat, heeft hij het waanbeeld opgevat dat hij John Lennon is.

En dus dat bandje, samen met twee andere geesteszieken met wie Manfred – pardon, John – ontsnapte uit een instelling (lang verhaal): een man van Midden-Oosterse afkomst die denkt dat hij Bjørn van Abba is en een drummer die geen woord zegt. In de woonkamer van het afgelegen ouderlijk huis van de broers repe-

teren zij ‘Twist and Shout’, terwijl de wanhopige Anker het halve bos omspit op zoek naar zijn geld.

Een bandje, dat is misschien ook wel de juiste manier om naar het filmische partnerschap van regisseur Anders Thomas Jensen en acteurs Mads Mikkelsen en Nikolaj Lie Kaas te kijken. Die vergelijking trok Jensen zelf ook toen ik hem sprak op het filmfestival van Venetië: “Tedereen vraagt me altijd waarom ik steeds weer met Mads en Nikolaj samenwerk. Maar niemand vraagt aan U2 waarom ze nog bij elkaar zijn.”

PRUIK OP, GEK PAKJE AAN

Jensen is in zijn thuisland een veelgevraagd scenarist en de twee acteurs behoren tot de grootste sterren van hun generatie – Kaas in Denemarken en Mikkelsen inmiddels ook in Hollywood. Maar elke paar jaar komen ze bij elkaar om een film te maken – een beetje als een bandje dat weer eens op tour gaat. Pruiк op, gek pakje aan, spelen maar.

De zes films die Jensen regisseerde vormen een opmerkelijk vormvast oeuvre. Ze zijn absurdistisch en gewelddadig, een grotesk mengsel van slapstick en bloederigheid, met een broertje dood aan goede smaak of politiek correcte ideeën. Ze worden bevolkt door personages op het randje van karikaturen, die desondanks de emoties weten te beroeren.

En telkens staan er ‘mannenclubjes’ centraal – alsof deze *band of brothers* keer op keer via de omweg van fictie zichzelf onder de loep neemt. Mikkelsen en Kaas speelden voor Jensen achtereenvolgens leden van een criminele bende (*Flickering Lights*, 2000), vrienden die samen een slagerij openen (*The Green Butchers*, 2003), een priester en een neonazi die strijden om het geweten van een ex-crimineel (*Adam’s Apples*, 2005), van elkaar vervreemde halfbroers (*Men & Chicken*, 2015), een oorlogsveteraan en een IT-nerd die een complot op het spoor komen (*Riders of Justice*, 2020) en nu in *The Last Viking* dus volle broers.

GLAD IJS

Mikkelsen en Kaas zijn de harde kern, maar om hen heen zijn er meer terugkerende spelers. Allereerst Nicolas Bro, die op debuut *Flickering Lights* na in al Jensens speelfilms te zien is en ook al een rol had in diens Oscar-winnende kortfilm *Valgaften* uit 1998. In *The Last Viking* komt zijn cameo neer op een terugkerende, snoeiharde punchline. Verder zijn er in *The Last Viking* grotere of kleinere bijrollen voor Bodil Jørgensen, Sofie Gråbøl, Lars Brygmann en Søren Malling, die allemaal in minstens één eerdere film van Jensen speelden. Ook cinematograaf Sebastian Blenkov, componist Jeppe Kaas (ja, de halfbroer van) en veel andere crewleden gaan al meerdere films mee.

Wat het oplevert om bij elkaar terug te blijven komen? Simpel, zegt Kaas daarover in Venetië: “Je kan veel verder gaan, zonder bang te zijn dat een regisseur het verkloot. We begeven ons in deze films vaak op glad ijs, dan moet je op elkaar durven vertrouwen.”

Glas ijs, dat kun je wel zeggen. Telkens weer wringt Jensen taboes en maatschappelijke hete hangijzers door zijn eigenzinnige filmgehaktmolen. Ondanks al hun absurdisme zitten zijn films vaak dicht op actuele thema’s – zo speelden in de achtergrond van *Adam’s Apples* kwesties rond de rehabilitatie van criminelen en begon *Riders of Justice* met een terroristische aanslag. In *The Last Viking* tackelen ze mentale gezondheid en intergenerationeel trauma. Dat doen ze, zoals altijd, nietsontziend maar uiteindelijk ook met enorm veel empathie.

THE LAST VIKING (DEN SIDSTE VIKING)

DENEMARKEN, 2025 | REGIE ANDERS THOMAS JENSEN | MET NIKOLAJ LIE KAAS, MADs MIKKELSEN, SOFIE GRÅBØL | 116 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

Eye Filmmuseum

Tilda Swinton in *The End of the F***ing World* (Joshua Oppenheimer, 2024)

KERST 2025

Kom tijdens de feestdagen
naar Eye Filmmuseum

**Tilda Swinton –
Ongoing**
tentoonstelling en
filmprogramma

One Battle After Another
op episch 70mm-formaat

It's a Wonderful Life
de ultieme kerstklassieker

Die Hard
'Dear Santa, Now I have
a machine gun. Ho Ho Ho.'

Het ondergronds orkest
kijk thuis op Eye Film Player

Dieren vieren kerst
films & workshops voor de
hele familie

VRIENDENLOTERIJ

eyefilm.nl/kerstvakantie

FAMILIES LIKE OURS

EERSTE SERIE VAN
THOMAS VINTERBERG (*DRUK, JAGTEN*)

VANAF 17 DECEMBER
TE ZIEN OP
CINEMEMBER

Cine
MEMBER

OOK SERIES
STREAM JE OP
CINEMEMBER

KERST 2025

ANGEL'S EGG

Niet eerder was deze ongrijpbare, gruwelijk mooie animatiefilm, waarin een meisje door een verlaten wereld dwaalt met een ei, te zien in de Nederlandse bioscopen. DOOR ELISE VAN DAM

JAGEN OP SCHADUWEN

"In the living room the voice-clock sang, 'Tick-tock, seven o'clock, time to get up, time to get up, seven o'clock!'; as if it were afraid that nobody would." In Ray Bradbury's korte verhaal *There Will Come Soft Rains* (1950) is de mensheid ergens in de nabije toekomst in nucleaire rook opgegaan. Alleen de apparaten werken nog. De oven bakt nog steeds broodjes, robotmuizen ruimen rommel op die allang niet meer wordt gemaakt, het bad vult zich met water waar geen lichaam zich meer in schoonwast. En buiten regent het.

RUÏNES

Ook in Mamoru Oshii's gerestaureerde animatiefilm *Angel's Egg* (*Tenshi no tamago*, 1985) regent het vrijwel onophoudelijk en is de wereld gehuld in schemerdonker. Daar doorheen dwaalt een meisje met een ei, dat ze verborgen houdt onder haar jurk. Die hele wereld lijkt een perpetuum mobile, gevangen in een eeuwige herhaling van zetten. Zo nu en dan rijzen industriële gevaartes op, in de straten verschijnen vissers, of misschien zijn het de geesten van vissers, die met harpoenen op de schaduwen van vissen jagen. Schaduwen die ze nooit zullen vangen en toch blijven ze hun speren afschieten, afketsend op de straatstenen.

Welke catastrofe deze wereld heeft getroffen, is een vraag die de film niet beantwoordt. Zoals deze film sowieso tot aan zijn laatste shot geen antwoorden biedt. Zeventig minuten lang dwalen we op de spookachtige tonen van componist Yoshihiro Kanno door een wereld die nauwelijks houvast biedt. Een

wereld van dierenskeletten en gras dat vloeit als water, van afbrokkelende ruïnes en naar onpeilbare dieptes wentelende trappen. Van een klok die een tijd slaat die voor niemand meer loopt.

Die wereld is opgetrokken door kunstenaar Yoshitaka Amano. Zowel voor hem als Oshii lag de film aan het startpunt van hun carrière maar een springplank was het niet. Hoewel positief ontvangen door critici, bleek de ongrijpbaarheid van *Angel's Egg* een drempel voor vooral een westers publiek. Amano's doorbraak kwam een paar jaar later alsnog met zijn artwork voor de game-franchise *Final Fantasy*, Oshii regisseerde in 1995 animeklassieker *Ghost in the Shell*. Mede die latere successen leidden tot een herwaardering van dit vroege werk en een restauratie onder toezicht oog van Oshii, die eerder dit jaar in Cannes in première ging.

ZONDVLOED

Amano's beelden voor *Angel's Egg* hebben soms wat weg van capricci, schilderijen waarin architectuur naar het rijk van de fantasie is getrokken. De ruimtelijke dimensies volgen net niet helemaal de natuurwetten. De schaal is overweldigend, en tegelijk voelt alles te klein en benauwd. Buiten en binnen lijken soms van plaats te wisselen, zoals in het werk van de Italiaanse schilder Giovanni Battista Piranesi.

Het meisje ontmoet een jongeman die een groot kruisbeeld op zijn rug draagt. "Wie ben jij?", vraagt ze hem herhaaldelijk. Nog zo'n vraag waar nooit echt een eenduidig antwoord op komt. *Angel's Egg* is ver-

geven van christelijke symboliek. De film onthult die symbolen als lege hulzen, maar lijkt tegelijk te zeggen dat het geloof erin een noodzaak dient. Of in elk geval dat het verlies van elke vorm van geloof de mens tot een fatalistisch hoopje nihilisme maakt.

De belangrijkste tekst, in een film waarin verder vrijwel niet gesproken wordt, is een monoloog waarin de man het verhaal van de ark van Noach vertelt. In het bijbelverhaal behoorde de ark Noach en de dieren van een door god gezonden zondvloed. Net als in *There Will Come Soft Rains* rijst hier de indruk dat de mens de architect is van zijn eigen zondvloed. Maar zoeken naar een sluitende betekenis in deze film is als jagen op schaduwen.

In 1984 verfilmde Nazim Tulakhodzhayev het verhaal van Bradbury. Hij eindigde die korte animatiefilm met een vogel die tegen een raam opvliegt. Een verwijzing wellicht naar de duif die in het verhaal van Noach terugkeert bij de ark met een olijftakje in zijn snavel. Alleen is er hier geen mensheid om naar terug te keren, alleen de illusie van voortbestaan. "Misschien bestaan jij en ik en de vissen alleen in de herinnering van iemand die er niet meer is", suggereert de man in *Angel's Egg*. "Misschien bestaat wel niemand echt en regent het alleen buiten."

ANGEL'S EGG (TENSHI NO TAMAGO) JAPAN, 1985 |
REGIE MAMORU OSHII | MET STEMMEN VAN MAKO
HYÔDÔ, JINPACHI NEZU | 72 MINUTEN | DISTRIBUTIE
PARADISO FILMS | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

NEVER BEEN KISSED IN 2025

Tot mijn stomme verbazing ontwikkel ik compassie voor de jonge mannen die in de ban zijn van de manosfeer. Ik ontdek dwarsverbanden tussen de video's van influencers die zij volgen en populaire Hollywood-films van de late jaren negentig. **DOOR LAURA VAN ZUYLEN**

Al jaren verschijnen er alarmerende artikelen over de misogynie in de manosfeer en de effecten daarvan. Maar sinds de Netflix-serie *Adolescence* (2025) is er uitzonderlijk veel aandacht voor. Ideeën over mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn in beweging en om dat te bestrijden, grijpen deze influencers terug op conservatieve principes, met de man als epicentrum en de vrouw als lijdend voorwerp. Voor een contextprogramma bij een theatervoorstelling verdiep ik me drie maanden lang in de video's van die makers en in duidende journalistiek, zoals recent onderzoek van Argos en *De Groene Amsterdammer*.

Ik walg onafgebroken, maar krijg er geen genoeg van. Hoe meer ik lees, des te meer ik wil weten. Het is doodeng dat de opvattingen van de manosfeer normaliseren. Zelfs de Mar-a-Lago-look van Donald Trumps politieke team kun je lezen als een belichaming van het conservatieve man- en vrouwbeeld waar de manosfeer voor staat. Die lijkt gegrepen uit de satirische komedie *The Stepford Wives* (Frank Oz, 2004), waarin mannen hun succesvolle vrouwen modificeren tot rondborstige huisrobots. Die film werd indertijd met de grond gelijk gemaakt. Men kon zich het verlangen naar een jarenvijftigrelatie niet voorstellen. Twee decennia later is de film juist actueler geworden; een vrouw die breed lacht en zich dankbaar aan het huishouden wijdt, is binnen de manosfeer het ideaal. In 2025 is de coming-out van Claire (Glenn Close) als *tradwife* geen bizarre fictie meer. TikTok staat vol jonge vrouwen in bloemetjesjurken die glimlachend taarten bakken en boodschappen doen.

Toch wil ik verder kijken dan mijn angst. In een podcastaflevering van *Open Geesten* Boze Geesten pleit host Michiel Lieuwma voor radicale empathie. In zijn ogen is dat de enige oplossing voor polarisatie, omdat je alleen zo een brug kunt slaan tussen tegenstrijdige wereldbeelden.

Die radicale empathie prikkelt me. Audre Lorde stelde immers *“the master’s tools will never dismantle the master’s house”* (“het gereedschap van de meester zal het huis van de meester nooit afbreken”). Zolang we de manosfeer proberen te bestrijden, zullen we

verliezen. Nu polarisatie elk debat bepaalt, wil ik weten waar radicale empathie me brengt. Is het mogelijk dat de predikers van de manosfeer en ik meer gemeen hebben dan ik me kan indenken?

DE RODE PIL

Inlevingsvermogen begint bij het herkennen van overeenkomsten. Daarom begin ik bij *The Matrix* (Lilly & Lana Wachowski, 1999). Die film bevindt zich in het hart van de manosfeer en staat ook in mijn geheugen gegrift. We pikken er zelfs dezelfde scène uit: het moment dat Neo (Keanu Reeves) de rode pil aangereikt krijgt door Morpheus (Laurence Fishburne), die hem het konijnhol in zal leiden.

Deze variatie op mijn lievelingsboek *Alice in Wonderland* staat symbool voor mijn herinnering aan 1999. Ik was elf jaar oud. Computers waren voor mij even ongrijpbaar als onbegrijpelijk en deze interpretatie van Wonderland (‘vreemderder en vreemderder’) sloeg bij mij in als een bom. De makers van de manosfeer gaven er een andere betekenis aan. In de *red pill* herkenden zij een allegorie voor mannen wie de schellen van de ogen vallen als ze inzien dat zijzelf het slachtoffer zijn van feminisme en gendergelijkheid. ‘Vreemderder en vreemderder’, inderdaad.

De manosfeer speelt in op de angst van mannen: hun masculiniteit zou onder vuur liggen. Andrew Tate schetst in een podcastvideo de gekortwiekte man waartegen de manosfeer zich afzet. Tate plaatst zichzelf bovenaan een denkbeeldige piramide en reduceert de rest tot een treurig, kleurloos cliché. Spierbonk Ashton Hall rent wedstrijdjes tegen jachthonden, wast zijn gezicht in een ijsbad om het vervolgens in te smeren met een bananenschil. Hij en consorten beloven je dat een betere versie van jezelf binnen bereik ligt: investeer in crypto, kweek een six-pack, laat je leiden door God en werk zoveel mogelijk vrouwen het bed in.

De volgers van de manosfeer zijn vaak jong. Tieners en adolescenten. De influencers zijn geboren in de late jaren tachtig en vroege jaren negentig, net als ik. De muziek die je tienerjaren markeert, wordt de

soundtrack van je leven genoemd. Kunnen we hetzelfde over films zeggen? Ik volg deze gedachte en kijk waar het mainstream Hollywood van de late jaren negentig me verder nog brengt. De zelfhulpvideo's uit de manosfeer doen denken aan de romantische logica van make-over komedies. Lelijk-eendje-wordt-zwaan-films als *Clueless* (Amy Heckerling, 1997), *Never Been Kissed* (Raja Gosnell, 1999) en *She's All That* (Robert Iscove, 1999) heb ik grijs gekeken. Naar voorbeeld van Alicia Silverstone probeerde ik dijbeenhoge beenwarmers; dankzij Rachael Leigh Cook ontdekte ik hoe sensueel een tuinbroek is. De films leerden mij als tiener dat (en hoe) ik de beste versie van mezelf moest worden. Alleen in de juiste kleren en met het juiste haar zou ik een jongen kunnen krijgen.

Voor jongeren van nu zijn onlinekanalen net zo belangrijk als mainstream Hollywood vroeger voor mij was. En nu, 25 jaar later, krijgen jonge mannen het make-over-narratief voor hun kiezen: je bent per definitie niet goed genoeg, maar als je hard je best doet, kun je het wel worden. Zo confronteert de manosfeer jonge mannen met een tweestrijd: wie ben ik en wie denk ik te moeten zijn? Het is dezelfde tweestrijd waar vrouwen in patriarchale samenlevingen al sinds mensenheugenis mee te maken hebben.

PIRAMIDE

In de late jaren negentig had je ook films met mannetjesmuurbloemen in de hoofdrol; op slaapfeestjes

De muziek die je tienerjaren markeert, wordt de soundtrack van je leven genoemd. Kunnen we hetzelfde over films zeggen?

C O L U M N

Voor onder de kerstboom

Dan Hassler-Forrest zoekt als de Indiana Jones van de filmwetenschappen naar verborgen betekenissen en geheime kamers van de filmgeschiedenis.

De feestdagen staan weer voor de deur. Dat idee vult mij altijd met lichte paniek. Want wat moet ik dit jaar nu weer gaan kopen voor alle familieleden die rond de kerstboom bij elkaar komen?

Niet zo heel lang geleden was het makkelijk: ik fietste even langs een platenzaak of warenhuis en zocht voor iedereen een passend dvd-tje. Voor mijn nichtje een Studio Ghibli-film, voor mijn moeder een arthouse-klassieker en voor mijn broer het nieuwe seizoen van zijn lievelingsserie. Naast de pret van andere mensen verblijden met mooie films, ging ik met een beetje geluk zelf ook weer naar huis met een aantal pareltjes voor in de collectie.

Zoals we allemaal weten, werkt dat niet meer zo. Mediawinkels zijn waarschijnlijk voorgoed uit het straatbeeld verdwenen. Je kunt films op schijf nog wel online bestellen, maar de meeste mensen hebben allang geen spelers meer in huis. Sinds de opkomst van streaming is al die apparatuur massaal afgedankt en hebben we onszelf afhankelijk gemaakt van de grillen van Netflix, Disney+, Videoland en de vele andere onlinediensten die steeds duurdere abonnementen verkopen.

Gelukkig worden er wel degelijk nog steeds films op fysieke media uitgebracht. Het is alleen een markt geworden die zich niet meer richt op een massapubliek, maar op verstokte verzamelaars zoals ik. Net zoals LaserDisc als voorloper van dvd ooit een exclusief product was, richten de resterende filmlabels zich nu weer op toegewijde cinefielen die bereid zijn diep in de buidel te tasten om hun favoriete films in huis te halen.

Voor verzamelaars als ik bepaalt het Amerikaanse label The Criterion Collection al sinds jaar en dag de standaard voor film als verzamelobject. Deze uitgaves vormen dan ook een belangrijke factor in het bepalen van de filmcanon. Een film die wordt uitgebracht door The Criterion Collection krijgt immers bijna vanzelf de status van (moderne) klassieker.

Geen wonder dat sommige filmmakers een hechte relatie met het label cultiveren. Wes Anderson bijvoorbeeld zorgde er steeds opnieuw voor dat zijn films niet alleen in reguliere uitgaves verschenen, maar ook in met extra's overladen *special collector's editions* bij Criterion. Dit kerstseizoen viert het label deze jarenlange samenwerking dan ook met het ultieme hebbeding: een luxe box, formaatje schoenendoos, met nieuwe 4K-restauraties van Andersons tien eerste films, met een adviesprijs van (schrik niet) 500 dollar.

Dat zijn geen aardigheidjes meer die je voor een familielid onder de kerstboom legt – en dat is een groot verlies. Filmcultuur gedijt nu eenmaal beter wanneer je door iemand die je kent verrast kunt worden met een film of serie die je zelf niet zomaar had ontdekt. Misschien moet ik dit jaar toch maar dvd-spelers voor mijn familie onder de kerstboom gaan leggen.

DAN HASSLER-FOREST

AMERICAN PIE

ontkwam je daar niet aan. Die tienerkomedies volgen een ander script. Vaak worstelt de nerd met zijn mannelijkheid: hij is verliefd op het mooie meisje, voelt zich bedreigd door de populaire alfaman en vreest dat hij maagd zal blijven. Deze verhaallijn doet denken aan de 80/20-regel, die aan de basis ligt van de piramidestructuur van de manosfeer. De theorie luidt dat 20% van de mannen een alfaman is en er met 80% van de vrouwen vandoor gaat. De overige 80% van de mannen moet vechten om de 20% die overblijft.

In *There's Something About Mary* (1998) is het sullige archetype Ted (Ben Stiller) geïntimideerd door de seksbeluste Healy (Matt Dillon). Hij is bang dat de bloedmooie Mary (Cameron Diaz) als een blok zal vallen voor Healy's zelfvertrouwen. (Wat trouwens niet gebeurt.) Binnen de manosfeer is het de grootste denkbare afgang om bij de incels te horen, de *involuntary celibates*. Het taboe op geen seks vormde ook de inspiratie voor *American Pie* (Paul Weitz, 1999). Daarbij gold de masturbatiescène met de warme ap-peltaart als de grootste nederlaag van allemaal. Volgens de manosfeer betekent masturbatie aantasting van je mannelijkheid.

Een voorloper van de manosfeer werd eind jaren negentig geportretteerd door Tom Cruise als Frank Mackey in *Magnolia* (Paul Thomas Anderson, 1999). In leren gilet met een halve staart jut hij een zaal vol mannen op met zinnen als: "Respecteer de lul en tem

de kut." Hij baseerde zich op verleidingsgoeroe Ross Jeffries, de *godfather* van de moderne *pick-up artist*-gemeenschap.

De scène uit de film die op mij de meeste indruk maakte, zit na Mackey's optreden, wanneer een zwarte, vrouwelijke televisiemaker (April Grace) hem interviewt. Hij lijkt de controle te hebben, tot zij hem op leugens over zijn familie wijst. Dan zwijgt hij en kijkt haar stoicijs aan. Niet alleen heeft ze hem betrapt. Ze onmaskert zijn zelfverzekerde pose en toont de angstige jongen eronder. Daarmee castreert ze hem, zou je kunnen zeggen. Hij zegt niets meer tot haar tijd erop zit; hij speelt niet mee als hij niet zeker weet dat hij wint.

GEREEDSCHAP

Zo zijn we terug bij Audre Lorde. Ik realiseer me dat de influencers zelf zich nooit aan radicale empathie zullen wagen, aangezien dit gereedschap van buiten hun patriarchale huis komt. Maar ik voel wel mee met de worsteling van hun jonge aanhangers. Weggezet worden als 'toxisch' en 'de kern van het probleem' maakt onzeker. Wat moet een tiener daarmee? De influencers bieden een plek voor die onzekerheid. Die wordt erkend, je krijgt een plan van aanpak en bovendien heb jij nergens schuld aan. Dat snap ik best, dan lonkt de manosfeer.

Het is tijd om een alternatieve ruimte voor die onzekerheid te scheppen. Die vind ik in hedendaagse films. Neem *Triangle of Sadness* (Ruben Östlund, 2022) en zie de worsteling met masculiniteit. Een jonge man gaat de confrontatie aan met zijn vriendin. Hij wil niet, alleen maar omdat hij een man is, de rekening voor hun etentje betalen. Hij wil gelijkwaardigheid. Wat doet dat met je zelfbeeld? Blijf je nog wel aantrekkelijk als je je niet meer naar rolpatronen voegt? Niet eerder zag ik dit gesprek, hoe simpel ook, zo oprecht in een film getoond.

Of neem *Peacock* (Bernhard Wenger, 2024), die warm en serieus een man toont die bezwijkt onder de verwachtingen van zijn omgeving. Hij past zich zozeer aan, dat hij niet meer weet wat hij zelf vindt of voelt. Die onzekerheid zie ik bij mannen in mijn omgeving: ik wil het goede doen, maar hoe? *Peacock* geeft geen eenduidig antwoord. Hij is meer een komma dan een punt. De opening van een gesprek. Een sluiproute naar radicale empathie. fk

ETERNITY

Tot de dood ons scheidt? Mooi niet

Een fantasierijk hiernamaals waar liefde, herinnering en illusie botsen. Zodra de film zelf moet kiezen, begint hij te dralen.

Tachtiger Larry verslikt zich in een pretzel. Midden in de woonkamer, met zijn vrouw Joan en familie erbij. Maar nog geen tel later zit hij in de trein als man van in de dertig (vanaf dan gespeeld door Miles Teller).

In *Eternity* van David Freyne ziet het hiernamaals eruit als een overstapstation, een jarenzestig-luchthaven met een immens hotel erbovenop gebouwd, en begint het eeuwige leven niet met verlossing, maar met lokketten, formuleren en wachtruimtes. Je verschijnt in de gedaante van je gelukkigste leeftijd, krijgt een Afterlife Consultant toegewezen, en hebt precies één week om te bepalen waar en met wie je de eeuwigheid zal doorbrengen. Op een beursvloer worden de keuzes breed uitgestald: Casino World, Studio 54 World, Men-Free World (helaas vol), Queer World – en dat is nog maar een greep uit de vele opties.

Het is niet verwonderlijk dat dit script van Pat Cunnane een paar jaar geleden op platform The Black List belandde als een van de meest veelbelovende filmscripts wachtend

op verfilming: het belooft een romkom met fantasie en melancholie en echo's van *It's a Wonderful Life* (Frank Capra, 1946) en *Ghost* (Jerry Zucker, 1990).

Terug naar Larry: die durft niet te kiezen. Hij wacht op Joan (Elizabeth Olsen), met wie hij decennialang samen was. Als ook zij arriveert, blijkt Larry niet als enige op haar te wachten: haar eerste man, Luke (Callum Turner), op 23-jarige leeftijd gestorven in de Koreaanse oorlog, staat al 67 jaar in de wacht. Daarmee schuift *Eternity* langzaam van spirituele fantasie naar een melancholische romkom met een klassieke driehoek, en uiteraard met een twist: Joan moet kiezen tussen twee mannen die ieder voor een andere vorm van liefde staan. Gezapgig een eeuwigheid doorbrengen met Larry, of voortaan voor altijd samenzijn met geïdealiseerde eerste liefde Luke?

Zodra dat dilemma eenmaal uiteen is gezet, begint *Eternity* te stokken. De licht absurdistische wereld die zo vol enthousiasme is neergezet, verwordt tot een eendimensionaal decor voor allerlei variaties op de keuze die Joan moet maken, zonder dat die keuze aan gewicht wint. Wanneer de Afterlife Consultants (bijrollen van Da'Vine Joy Randolph en John Early) opnieuw opduiken, veert de sfeer weer even op. Keren we terug naar de centrale driehoek, dan valt het weer stil.

Zelfs de troef van het rijke productieontwerp, met zijn campy vliegveld waar met reclameposters de mogelijke hiernamaalsbestemmingen worden geadverteerd, raakt door gebrek aan afwisseling gaandeweg uitgeput. Door het sterke begin is de behoefte aan nog meer geestigheid, nog meer lef en nog meer excentrieke vondsten aangewakkerd. Maar doordat alle magie vervliegt, hoeft je nauwelijks nog te raden welke keuze Joan zal maken.

ALEXANDER ZWART

ETERNITY VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE DAVID FREYNE | MET MILES TELLER, ELIZABETH OLSEN, CALLUM TURNER | 112 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

URCHIN

URCHIN

Verdwaald in de wereld

Dit aansprekende debuut over een dakloze jongen in Londen kreeg in Cannes de prijs voor beste acteur en de Fipresci-prijs van de internationale kritiek.

Mike is dakloos. Veel bondiger kan ik het niet samenvatten, en de allereerste scène van *Urchin* zet met een spootje wrange ironie heel raak de toon. Mike, liggend op het trottoir, wordt in zijn oncomfortabele slaap gestoord door een luidkeels de Heer prijzende bijbelverkoper. Terwijl hij haar een boze blik toewerpt gaat hij ervandoor, om na vruchteloze bedelpogingen in paniek te ontdekken dat hij al zijn geld kwijt is. Gevangen in het gevoel er niet bij te mogen horen, worstelt Mike met een wereld waarin het ontbreekt aan empathie, en met zijn al even gecompliceerde relatie met zichzelf.

Harris Dickinson kennen we van rollen in *Babygirl* (2024) en *Triangle of Sadness* (2022). *Urchin*, waar hij ook een bijrol in speelt, is zijn eerste speelfilmregie, naar eigen scenario. Het maakt in een oogopslag duidelijk dat zijn talent verder reikt dan acteren. Door de soepele manier waarmee hij zonder onnodige dramatisering aspecten van het leven van Mike voelbaar maakt, merk je al dat hij die daklozenwereld van heel nabij heeft gezien: zijn activiteiten als hulpverlener vormden een belangrijke inspiratiebron.

Hoewel wordt aangestipt dat Mike ooit is geadopteerd, verliest Dickinson zich niet in psychologische diepgraverij. Wat je ziet gebeuren is genoeg, dat is de grote kracht. De impulsieve geweldsdaad en gevangenisstraf waarmee de film begint zijn geen onfortuin-

lijke incidenten, maar onderdeel van een zichzelf in stand houdende cyclus.

Dat Dickinson een bewonderaar is van het sociaal en politiek realisme van Mike Leigh en Ken Loach is duidelijk te zien, maar hij kiest ook zijn eigen vorm. Subtiel, met beelden van Mike's naakte lichaam of het landschap, maar ook met enkele bijzondere magisch-realistische momenten die je dieper in Mike's binnenwereld brengen.

Binnen het even menselijk als beklemmend uitgewerkte gegeven is hoofdrolspeler Frank Dillane, die voor zijn inlevende performance in Cannes werd bekroond, perfect op zijn plaats. De sterke wisselingen in zijn gedrag maken duidelijk dat Mike scherp inzicht heeft, maar zich ook verdwaald voelt.

Hoezeer hij kan veranderen als hij eens niet in de overlevingsstand hoeft te staan, laat de film op ontroerende wijze zien in lichtere momenten met terloopse humor. "Ja baas, ja baas", mompelt Mike spottend als hij na zijn vrijlating geïnstrueerd wordt in zijn nieuwe baan. Hij speelt het spelletje mee, maar zijn drugsverslaving en neiging tot zelfdestructie zijn daarmee niet verdwenen. Het vormt de opmaat naar een confronterende en vervreemdende ontknoping die je blijft.

LEO BANKERSEN

URCHIN VERENIGD KONINKRIJK/VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE HARRIS DICKINSON | MET FRANK DILLANE, HARRIS DICKINSON, MEGAN NORTHAM | 100 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

KORT

FIVE NIGHTS AT FREDDY'S 2

Emma Tammi | Vervolg op de populaire gameverfilming uit 2023, waarin nachtwaker Mike (Josh Hutcherson) het in een verlaten familie-restaurant aan de stok kreeg met een stel duivelse animatronics. Hij overleefde die confrontatie ternauwernood, maar lijkt in dit vervolg opnieuw de sjaak. Lukt het hem en zijn jongere zusje om nog een keer te overleven?

TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

THE DOORS: WHEN YOU'RE STRANGE

Tom DiCillo | Deze documentaire uit 2009 over de zeer invloedrijke rockband krijgt een nieuwe 4K-release in de bioscopen, ter ere van het zestigjarig jubileum. Verwacht zeldzaam beeldmateriaal dat de band volgt van de oprichting in 1965 tot de dood van Jim Morrison, zes jaar

later. Johnny Depp is de verteller van dienst.

TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

BLUEY IN DE BIOS: KEUKENPRET

Joe Brumm & Richard Jeffery | Onder ouders geldt de Australische animatieserie *Bluey* al jaren als een van de geliefdere series in het kindersegment. Zij kunnen hun hart ophalen, want deze compilatiefilm brengt acht afleveringen uit de serie naar het grote doek. Het thematische verband? Eten!

TE ZIEN VANAF 10 DECEMBER

BOETS & IK

Yan Lanouette Turgeon | De kerstperiode dient zich aan, en dat brengt altijd een lichte inflatie van de markt voor hartverwarmende verhalen met zich mee. Zo is er bijvoorbeeld deze Cana-

BOETS & IK

dese familiefilm, over de elfjarige wees Simone die het platteland noodgedwongen moet verlaten om bij haar oom in de stad te gaan wonen. Die oom was ooit een muzikaal wonderkind, maar leidt al jaren een behoorlijk geïsoleerd

ETERNITY

FIVE NIGHTS AT FREDDY'S 2

HOUSE OF HOPE

De seizoenstafel komt hard aan

De bevlogen oprichters van de enige vrijeschool in Palestina proberen met liefde, muziek en creativiteit het trauma van bezetting en oorlog buiten de schoolmuren te houden. Dat wordt steeds lastiger.

Op dit schoolplein in al-Eizariya, op de bezette Westelijke Jordaanoever, wordt elk kind dat arriveert persoonlijk begroet en gezien. Hoe voel jij je vandaag? De schooldag begint met een hardop uitgesproken 'belofte van geweldloosheid': een spreuk over liefde, medemenselijkheid en vrede die kleuters en kinderen van basisschoolleeftijd dagelijks herhalen, in een wereld die ze buiten deze schoolmuren zo anders ervaren.

Over een periode van drie jaar volgt Marjolein Busstra (*Wij praten niet*, 2022), met een Palestijnse crew, de oprichters van deze vrijeschool, Manar en haar echtgenoot Milad. Zij zijn hier geboren en getogen en vastbesloten een nieuwe generatie Palestijnse kinderen te helpen om te gaan met de cyclus van geweld. Busstra filmt hen voor en na 7 oktober 2023 thuis en buitenshuis, maar toch vooral in en rondom hun bijzondere school.

De lokalen zijn er in zachte kleuren geschilderd, er geven voornamelijk vrouwen les en het tekenpapier en houten schoolbord zijn klassiek antroposofisch *abgeekkt*. Met vrij tekenen kunnen kinderen hun complexe belevingswereld visualiseren, er wordt gesproken over gevoelens en harmonieuze,

HOUSE OF HOPE

kalmerende muziek vormt een rode draad in het leerplan. Ook in Palestina komt de Choroï-blokfluit tevoorschijn (*if you know, you know*), evenals de wisselende seizoenstafel, zorgvuldig opgesteld met wollen, seizoensgebonden popjes en kleurrijke kleden.

Maar in al-Eizariya staat deze tafel niet zomaar voor de komst van een nieuwe periode. Hier presenteert het zomertafereel, zo vertelt Manar, een beeld van hoe een onbezorgde zomer eruit zou kunnen zien. Die komt hard aan. Want het bestaan van deze piepjonge kinderen is in toenemende mate

zorgelijk. Waar Manar jongetjes met stoere oorlogstaal eerst nog op zachte wijze kan corrigeren, wordt het steeds lastiger om hun angst en frustratie te temperen. De harde realiteit golft onwillekeurig de harmonieuze ingerichte lokalen binnen.

Tijdens fotografische intermezzo's vertelt Manar in de voice-over hoe zij zelf opgroeide in een gemeenschap die onophoudelijk met bezetting te maken kreeg. Nee, bang was ze niet. Maar de stress van controles, schreeuwende soldaten en zichtbare wapens was er altijd. Ze weet wat dat met een kind doet. Waar het echtpaar er aanvankelijk in slaagt om de kinderen nog even kind te laten zijn, lijkt ook bij de volwassenen de wanhoop het te winnen. De invalshoek van deze aangrijpende documentaire is zeer effectief. De bezetting of de gewapende strijd worden niet direct getoond; het gaat vooral om de effecten ervan op kinderen en volwassenen. Thema's als oorlog, onrecht en onmacht contrasteren messcherp met een liefdevolle omgeving waarin door inspirerende, dapperen mensen over vrede, hoop en liefde wordt gesproken. Misschien wel tegen de klippen op.

MARICKE NIEUWDORP

HOUSE OF HOPE NEDERLAND/PALESTINA, 2025 | REGIE MARJOLEIN BUSSTRA | 93 MIN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

SLAVE ISLAND

Pijnlijke realiteit van moderne slavernij

Het even ontluisterende als desoriënterende *Slave Island* is een portret van een samenleving die poogt zijn spoken te bezweren.

"Als een kat iets verkeerd doet, slaan we hem; maar we houden ook van hem."
"Dus een kat is belangrijker dan een slaaf?"
"Nee, ze zijn precies hetzelfde."

Dit gesprek vindt anno 2025 plaats. Het is een flard van een van de ontluisterende conversaties die de Indonesische activist Jeremy Kewuan voert in de documentaire *Slave Island* (gemaakt in samenwerking met de Belgische regisseur Jimmy Hendrickx), een film over de praktijk van (kind)slavernij op het Indonesische eiland Sumba.

In koloniale tijden was dit eiland aan de buitenrand van Indonesië een centrum van slavenhandel. Tegenwoordig is Sumba een

economisch achtergesteld eiland waar lokale tradities in ere worden gehouden. Over slavernij wordt op het eiland geheimzinnig gedaan. Eufemistisch gaat het over 'bedienden'. Al zijn er ook genoeg mensen die – zoals het gesprek hierboven aantoonde – met veronttrustende vanzelfsprekendheid onomfloerst over het onderwerp praten.

Sumba is een sterk hiërarchische samenleving waar de Ata-gemeenschap van oudsher de Maramba (de adel) dient. Tegenwoordig worden slaven grotendeels verkregen via kindhuwelijken, waarbij de kinderen als een soort huishoudelijke hulpjes te werk worden gesteld. Kewuan gaat met eilanders – van ex-slaafgemaakten tot lokale adel – in gesprek over deze pijnlijke realiteit. Terugnemende naam in zijn gesprekken is die van 'Papa Lucky', die meerdere kinderen als eigendom behandelt en met wie Kewuan uiteindelijk een confrontatie aangaat.

eindelijk een confrontatie aangaat.

Doordat Kewuan een eilandbewoner is en de gemeenschap goed kent, wint hij makkelijk vertrouwen. Hij wordt ontvangen met een openhartigheid die buitenstaanders vermoedelijk niet ten deel zou vallen. Tegelijkertijd wordt hij als kijker zonder veel houvast midden in de complexe lokale gemeenschapsdynamiek geplaatst. Wie aan het woord is en waarom, is regelmatig niet duidelijk. Context wordt nauwelijks gegeven. Het maakt van *Slave Island* een tamelijk desoriënterende kijkervaring.

Daarbovenop komen Kewuans persoonlijke besognes: zijn aanstaande vrouw gaat terug naar haar familie omdat Kewuan als activist, en daarmee slechtverdienende man, de bruidsschat niet kan betalen. Het toont hoe persoonlijk de benadering van *Slave Island* is, maar ook hoe rommelig. Als journa-

SLAVE ISLAND

listiek product is deze documentaire niet geslaagd. Maar de diepe hartenkreet van een samenleving die zijn spoken poogt te bezweren maakt indruk.

DEVI SMITS

SLAVE ISLAND INDONESIË, 2025 | REGIE JIMMY HENDRICKX, JEREMY KEWUAN | MET JEREMY KEWUAN | 94 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOOP FILM | TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

leven. Aan Simone en haar stinkdier Boets de taak om daar verandering in te brengen.

TE ZIEN VANAF 10 DECEMBER

DIEREN VIEREN KERST

Camille Alm  ras, Caroline Attia Larivi  re, Ceylan Beyoglu, Haruna Kishi, Natalia Cherysheva & Olesya Shchukina | Nog meer kerstpret, ditmaal speciaal gemaakt voor kinderen vanaf drie jaar oud. De film bestaat uit vijf korte kerstverhalen, waarin dieren van allerlei continenten samenkomen om Kerstmis te vieren.

TE ZIEN VANAF 10 DECEMBER

JUF BRAAKSEL EN DE MYSTERIEUZE VERDWIJNING

David Cocheret | Derde film in het Braaksel-universum, waarin juf Braaksel (een lelijk

gemaakte Nicolette van Dam) haar leerlingen blijft vermoeien met allerhande strenge regels. Extra vervelend dat zij meegaat op schoolkamp dus. Maar dan ontdekt protagonist Milou dat er in een museum een magisch kompas is verdwe-

JUF BRAAKSEL EN DE MYSTERIEUZE VERDWIJNING

nen. Vinden zij en haar vrienden het kompas eerder dan die dekselse Braaksel?

TE ZIEN VANAF 10 DECEMBER

MISSION SANTA: YOYO REDT KERST

Ricard Cuss   & Damjan Mitrevski | De Kerstman is een effici  ntiemachine geworden. Waar zijn werkplaats eerst toch vooral draaide op het betere handwerk, is die magie nu ingeruild voor robots, machines en slimme apparaten. Hartstikke handig natuurlijk, totdat een hacker roet in het eten gooit. Nieuwe elfwerknemer Yoyo moet ingrijpen.

TE ZIEN VANAF 10 DECEMBER

   BOUT DE SOUFFLE

Jean-Luc Godard | Godards meesterwerk keert ter ere van het 65-jarig jubileum terug in de

   BOUT DE SOUFFLE

FOLKTALES

Meehuilen met de wolven

Tijdens een tussenjaar in subarctisch Noorwegen leren tieners op hun eigen benen staan. Deze dromerige documentaire pleit voor leven in het nu.

Er wordt weleens gezegd dat tieners de wereld een stuk intenser ervaren. Ze hebben nog niet de juiste cadans gevonden: hun tienerbreinen zijn nog niet gekalibreerd voor het volwassen leven. Filmmakers Heidi Ewing en Rachel Grady, bekend van *Jesus Camp* (2006), filmen in *Folktales* een groep jongeren die wordt klaargestoomd voor die onafwendbare confrontatie met de boze buitenwereld. De twee filmen een jaar lang de belevenissen op Pasvik Folkehøgskole: een school in het Noorse subarctische gebied, waar jongeren uit het binnen- en buitenland gedurende een tussenjaar leren op eigen benen te staan.

Op het programma staan jagen, survivalen in de sneeuw en racen met sledehonden. Met als doel om, aldus een instructeur, "een nieuwe versie van jezelf te ontdekken". Ewing en Grady portretteren een aantal studenten, onder wie de negentienjarige Noorse Hege. Zij vertelt voor de camera hoe het is om een jonge vrouw te zijn: "Chaos." De film spiegelt hoe Hege en haar klasgenoten de wereld beleven met een montagesequentie. Vliegensvlug schieten shots van sneeuwlandschappen, close-ups van dennenbomen en hijgende sledehonden voorbij. Desoriëterende jump cuts sorteren een hallucinant effect. Alsof de tieners puppy's zijn die in een

korte tijd allerlei nieuwe indrukken opdoen.

Hege doet ook een aantal ontboezemingen. Zo vertelt ze dat ze over dingen vaak te diep nadenkt. In het begin van de film is ze telkens te zien met haar smartphone in haar hand: misschien wel de boosdoener die dat doordenken in de hand werkt, is de suggestie. Gelukkig verleggen de studenten al snel hun focus naar hun vriendschappen met de sledehonden. De smartphones verdwijnen in de bureaula. *Folktales* draait om (over)leven in het nu. Om 's nachts meehuilen met de wolven. Om je onverstoord onderdompelen in een ijswak. Om het maken van fysieke vriendschappen. De opleiding dwingt de deelnemers als het ware om herboren te worden.

Gaandeweg beginnen de studenten deze manier van leven, dicht op de natuur, te omarmen. Het buitenleven bij de poolcirkel heeft iets mythisch – neem alleen al het troostrijke geluid van laarzen die een afdruk achterlaten in de verse sneeuw. Ewing en Grady schromen niet die romantiek van het landschap her en der flink uit te buiten. Dat komt hun boodschap overigens ten goede: het verleidelijke *Folktales* is tegengif tegen de digitalisering en anonimisering van de wereld.

OMAR LARABI

FOLKTALES NOORWEGEN/VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE HEIDI EWING & RACHEL GRADY | 105 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 1 JANUARI

FOLKTALES

bioscopen. Waar we recent al werden getraceerd op Richard Linklaters achter-de-schermen-ode *Nouvelle Vague*, kunnen we het origineel nu ook zelf weer zien. In *Filmkrant* #240 schreef Dana Linssen over Godards film: "Wat een verrassing! Wat een vitaliteit, brutaliteit, wat een energie en laconiek gebruik van beelden en handelingen."

TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER, OOK VIA [picl.nl](https://www.picl.nl)

DE TATTA'S 3

Jamel Aattache | Van de Tatta's zijn we voorlopig nog lang niet af. Er waren al twee zeer succesvolle bioscoopfilms én een serie op Prime Video, en dus kon ook een derde filmdeel niet uitblijven. De Tatta's uit de titel, ooit rijke witte mensen die noodgedwongen naar een kansarmere wijk verhuisden, worden ditmaal gedropt

in een nieuwe vreemde en 'beruchte' wijk, waar ze nieuwe vrienden moeten maken en een malafide bedrijfsleider van een reisbureau willen ontmaskeren.

TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

DE TATTA'S 3

RILEY

RILEY Afscheid van de hetero-mal

In dit persoonlijke drama zoekt en vindt een queer tiener zijn identiteit, te midden van zichzelf overschreeuwende alfamannetjes op het sportveld en de heteronormatieve cultuur van de middelbare school.

Middelbare scholier Dakota Riley speelt American football op hoog niveau en hoort in de schoolgangen bijna automatisch bij het heteronormatieve clubje van luidruchtige, stoere en hormoondronken jongens. Dakota houdt zich best staande tussen het gebrul van zijn maten, maar voelt dat hij 'anders' is. Als zijn vrienden pochen over hoe ver ze al gegaan zijn met verschillende meisjes, doet hij niet mee – al reageert hij wel zoals het hoort: met goedkeurende opmerkingen. Hij wil zo graag zijn zoals zij.

Hij probeert zelfs een relatie aan te knopen met een leeftijdgenoot die hij in feite als een van zijn beste vriendinnen beschouwt. Zijn vrienden fistpumpen van trots. Seksuele gedachten heeft Dakota ondertussen niet bij haar, hoe hard hij ook probeert. Scrollen langs Instagram-pagina's van vrienden of queer klasgenoten levert hem ongewild meer opwindings op. Maar hoe kan je daar open over zijn als je hele omgeving direct of indirect zegt en uitstraalt dat op jongens vallen ongewenst is?

Debuterend speelfilmregisseur Benjamin Howard (1994) schreef zijn scenario zelf en baseerde het grotendeels op zijn eigen ervaringen als tiener, opgroeiend in de competitieve sportwereld. Howard werkte in 2020 al

samen met hoofdrolspeler Jake Holley, die hij in zijn short *Rendezvous* castte. Het korte drama bleek een voorstudie op dit speelfilmdebuut.

Howard volgt Dakota in dit coming-of-age-drama precies in de periode waarin hij een belangrijke beslissing moet nemen: kiest hij voor het bestaan dat zijn heteronormatieve ouders en de maatschappij van hem verwachten, of durft hij uit te zoeken wat het betekent als hij wél gaat leven naar zijn gevoel? De dominante mannelijke jeugdcultuur in de klaslokalen, op de sportvelden, in de sportschool en thuis maken zijn coming-out superlastig.

De nadruk die Howard keer op keer legt op seks en de voorspelbare *locker room talk* waarmee jongens zichzelf overschreeuwen, maakt de film iets minder volwassen. Ook helpt het niet dat sommige personages tamelijk platte stereotypes zijn. Thuis treft Dakota een volstrekt gevoelsarme vader die slechts met sportieve en andere prestaties bezig lijkt te zijn; zijn moeder krijgt als personage al helemaal geen rol van betekenis.

De film is op zijn sterkst op momenten dat de twijfel van de protagonist, gemodelleerd naar de filmmaker zelf, het hevigst is. Schoorvoetend tast Dakota de wateren af om ineens, halverwege een toenadering, vol schaamte, angst en schuldgevoel terug te trekken. Soms reageert de in wezen zacht-aardige tiener van schrik zelfs agressief en vijandig. Allemaal zeer invoelbaar, zeker als je bedenkt welke sociale consequenties zo'n jongen mogelijk te wachten staan.

MARICKE NIEUWDORP

RILEY VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE BENJAMIN HOWARD | MET JAKE HOLLEY, COLIN MCCALLA, RILEY QUINN SCOTT | 93 MIN | DISTRIBUTIE CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

SILENT NIGHT, DEADLY NIGHT

Mike P. Nelson | Nieuwe remake van de gelijknamige slasherfilm uit 1984. Op basis van de titel kunt u vast al raden welke kant dit opgaat: een moordenaar verkleedt zichzelf als Kerstman en wil wraak nemen op alles en iedereen die het feest viert. De moordmachine van dienst is een getraumatiseerd kind dat zijn ouders ooit vermoord zag worden door de Kerstman. De tagline van deze horrorfilm belooft dat *Santa* gaat *slayen*, dus dat mondt vast uit in veel bloedvergieten.

TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

AVATAR: FIRE AND ASH

James Cameron | Regisseur Cameron had er weer wat jaartjes voor nodig, maar is nu terug met het derde deel in zijn zeer succesvolle

AVATAR: FIRE AND ASH

Avatar-franchise. Waar het vorige deel draaide om de majestueuze onderwaterwereld, wordt het verhaal hier een stuk vlammen. Wereld van handeling is opnieuw Pandora, waar

SECOND VICTIMS

Ook de dokter heeft hulp nodig

Een dokter kampt met schuldgevoelens na een medische fout in Zinnini Elkingtons emotioneel geladen regiedebuut.

In eigen land werd het Deense *Second Victims* (*Det ander offer*) een gigantisch succes. Logisch, want deze ziekenhuisthriller over een bekwame arts die onder de oplopende werkstress een medische fout begaat, barst van de dramatische scènes waar de Deense acteerkonnnen in kunnen schitteren.

Özlem Saglanmak, bekend van hitserie *Borgen*, speelt Alexandra, die een dubbele shift op de spoedeisende hulp draait en in de hectiek van het moment over het hoofd ziet dat haar achttienjarige patiënt Oliver de vroege symptomen van een hersenbloeding vertoont. Als de tiener in een coma belandt, komt zijn moeder, gespeeld door de Deense *grande dame* Trine Dyrholm, verhaal halen.

Scenarist en regisseur Zinnini Elkington heeft zelf een achtergrond als acteur, en je merkt dat haar regiedebuut sterk leunt op scènes waarin ze de emoties flink kan opvoeren. Alexandra's groeiende schuldgevoel begint in het klein, maar in de wandelgangen

van het onderbezette ziekenhuis bouwt zich al gauw een reservoir van pijn en verdriet op dat uiteindelijk ergens naartoe moet bewegen. De titel van de film verwijst naar het

'Second Victim Syndrome', dat de emotionele pijn beschrijft die zorgverleners kunnen ervaren wanneer ze patiënten onbedoeld schade toebrengen met hun behandelingen. Saglanmaks spel brengt op overtuigende wijze over hoe zo'n trauma ontstaat.

Mia Mai Dengsø Graabæks cameravoering gaat eerst voor semi-documentair realisme, met lange onafgebroken tracking shots door de gangen van het ziekenhuis. Maar zodra

Alexandra's mentale staat begint te wankelen, lijkt het ziekenhuis om haar heen ook te vervormen en wordt het beeld steeds beklemmender. De shots voelen krappert, de camera zit dicht op de huid. Hier begint overigens ook door te schemeren dat Elkington een tikje te hard aanstuurt op pathos, wat leidt tot een overdramatisch einde dat al het realisme van de rest van de film teniet doet. Ook Dyrholms spel is soms te dik aangezet, waardoor het emotionele mijnenveld in de kliniek ineens een stuk minder gevaarlijk aanvoelt.

Tegelijkertijd doet Elkington iets interessants in haar verbeelding van het ziekenhuis. De clichématige grauwe gangen en klinische belichting uit veel ziekenhuisfilms zie je in *Second Victims* niet terug. Typische muurdecoraties die publieke gebouwen een beetje kleur moeten geven zonder dat er ook maar iemand aanstoot aan kan nemen, zorgen voor een fris kleurenpalet dat breekt met het gangbare beeld van medische instellingen in film.

HUGO EMMERZAEEL

SECOND VICTIMS (DET ANDER OFFER)

DENEMARKEN, 2025 | REGIE ZINNINI ELKINGTON | MET ÖZLEM SAGLANMAK, TRINE DYRHOLM, ANDERS MATTHESEN | 92 MINUTEN | DISTRIBUTIE VEDETTE | TE ZIEN VANAF 4 DECEMBER

SECOND VICTIMS

NAWI

Een westerse sluier over de lens

Dit gekunstelde portret van een dertienjarige Keniaanse kindbruid roept vooral vragen op over de intenties van de makers.

"Zestig schapen, acht kamelen en honderd geiten, dat ben ik." De dertienjarige Nawi (Michelle Lemuya Ikeny) zinspeelt in de openingsscène van *Nawi* op de bruidsschat die haar vader ontvangt zodra ze in het huwelijk treedt met de minstens twee decennia oudere Shadrack. Zo'n kindhuwelijk is eigenlijk verboden in Kenia, maar in de regio Turkana, waar *Nawi* zich afspeelt, komt dit gebruik nog veel voor. Nawi, die onlangs een uitzonderlijk hoge score haalde op haar eindexamen, heeft evenwel andere plannen. Ze wil naar Nairobi, om daar een vervolgonderwijs te volgen.

In de voice-over prevelt Nawi over haar toekomstdroom: "Ik wil als ik groot ben een stem hebben." Dat is overduidelijk wat de

makers met deze film beogen: de tiener en haar lotgenoten een stem geven, ware het niet dat deze uitdrukking achterhaald is. Het zijn stevast westerlingen die vanuit hun bevoorrechte positie bepalen welke gemarginaliseerde groep zo'n 'stem' krijgt. Dat is ook in *Nawi* het geval. De Duitse broers Toby en Kevin Schmutzler, die al jaren speelden met het idee om dit onderwerp te verfilmen, staan aan de basis van de film.

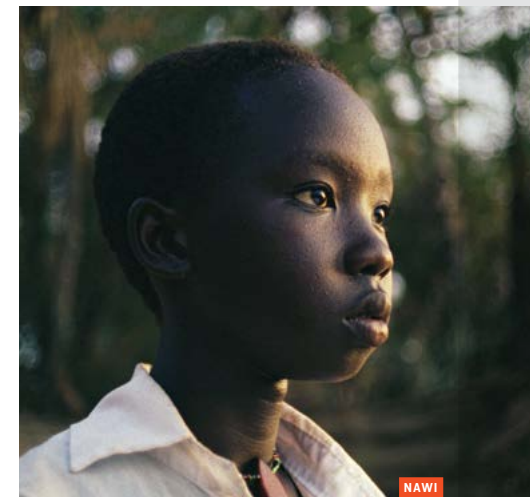
In een interview met *The Film Verdict* vertelt Toby Schmutzler dat hij en zijn broer "als witte Europeanen geen authentiek verhaal konden vinden". Dus werd er in samenspraak met een ngo een schrijfwedstrijd uitgeschreven die werd gewonnen door de Keniaanse Milcah Cherotic. Daarnaast besloten de Schmutzlers – die het script stroomlijnden – de film samen met twee Keniaanse vrouwen, Apuu Mourine en Vallentine Chellugit, te re-

gisseren. Om op de set ook een Keniaans perspectief op de zaken te hebben.

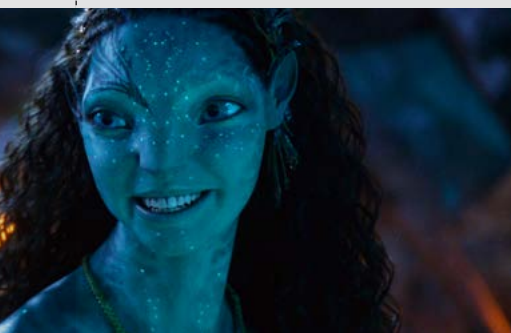
Ondanks deze kunstgrepen krijg je gaandeweg het idee dat er een westerse sluier over de lens is gedrapeerd. Zo worden de verhoudingen tussen vrouwen en mannen nogal eendimensionaal verbeeld: mannen zijn monsters die stug vasthouden aan hun barbaarse rituelen; vrouwen snakken naar verandering maar de durf ontbreekt. Er mankeert meer aan de film: veel scènes ogen als gekunstelde toneelstukjes, met personages die elkaar netjes laten uitspreken. Clichématig gezang, begeleid door generiek getrommel, klinkt onder vrijwel de hele film. En Shadrack, die wordt afgebeeld als een cartooneske *bad guy* had niet misstaan in een Disney-film.

Nawi ontaardt al snel in een ziellose simulatie van het leven in Turkana. Eigenlijk komt dat niet als een verrassing. De film beweist eens te meer dat de vraag wie het verhaal verfilmt minstens net zo belangrijk is als de vraag wie het heeft geschreven.

OMAR LARABI

NAWI KENIA, 2024 | REGIE TOBY SCHMUTZLER, KEVIN SCHMUTZLER, APUU MOURINE & VALLENTINE CHELLUGIT | MET MICHELLE LEMUYA IKEN | 104 MINUTEN | DISTRIBUTIE MOOOV | TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER, OOK VIA picl.nl

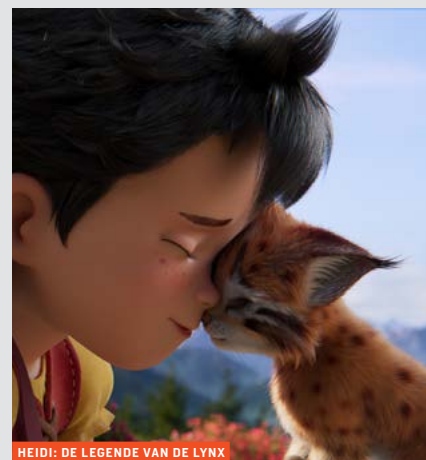
HEIDI: DE LEGENDE VAN DE LYNX

Tobias Schwartz | Eerste bioscoopfilm over het vijfjarige weesmeisje Heidi in de Zwitserse Alpen, tenminste in de versie van Studio100-serie *Heidi*. In dit avontuur vindt Heidi een gewonde lynxwelp, die ze samen met haar vriend Peter in het geniep probeert te verzorgen. Dat stiekeme is nodig omdat een hebzuchtige zakenman zijn oog heeft laten vallen op de lokale lynxpopulatie.

TE ZIEN VANAF 17 DECEMBER

HET GEHEIM VAN DE MEESJES

Antoine Lanciaux | Familiefilm over de negenjarige Lucie, die een paar dagen vakantie doorbrengt met haar moeder, die als archeoloog opgravingen doet op het platteland. Tijdens hun tripje leert Lucie dat haar moeder als kind is

HEIDI: DE LEGENDE VAN DE LYNX

opgegroeid in de streek, maar niet helemaal eerlijk is geweest over het verleden van haar familie. Een paar meesjes en een groep bonte viervoeters helpen haar bij het ontrafelen van dit familiemysterie.

TE ZIEN VANAF 17 DECEMBER

CAROL

Todd Haynes | Prima timing om Todd Haynes' meesterwerk *Carol* tijdens het kerstseizoen opnieuw uit te brengen ter ere van het tienjarig jubileum. Want we mogen *Carol*, over een onmogelijke liefdesrelatie tussen een ongelukkige Cate Blanchett en warenhuismedewerker Rooney Mara, toch best classificeren als een kerstfilm. Ronald Rovers schreef in *Filmkrant* #383: "Haynes laat de personages contact maken met die vlakken en objecten. Ze leunen

ex-marinier Jake Sully en Na'vi-krijger Neytiri met hun gezin in een nieuw avontuur belanden. Lees de recensie op [filmkrant.nl](https://www.filmkrant.nl).

TE ZIEN VANAF 17 DECEMBER

JULIAN

Na vier keer 'ja' gaat het mis

Het secuur geschoten *Julian* overtuigt als indringende rouwfilm, maar blijft als statement over homofobie wat aan de oppervlakte hangen.

Tweeëntwintig keer willen Fleur en Julian trouwen. Eén keer in elk land waar trouwen voor mensen van gelijk geslacht op dat moment is toegestaan. Een ludieke campagne om aandacht te vragen voor het feit dat dit in een slordige 175 landen niet kan. Maar na de vierde trouwerij – Frankrijk is net afgestreep – gaat het mis. De hoofdpijn waar Julian last van heeft, blijkt kanker die zich ongemerkt door haar lichaam heeft verspreid. Binnen twee maanden komt Julian te overlijden.

In een paar beelden weet Cato Kusters in haar speelfilmdebuut – gebaseerd op de gelijknamige memoires van de Vlaamse kunstenaar Fleur Pierets – knap de verliefdheid tussen Fleur (Nina Meurisse) en Julian (Laurence Roothoof) over te brengen. Die aantrekkingskracht zit al in de eerste scène waarin Fleur de haar dan nog onbekende Julian observeert voor aanvang van een klasieke-muziekvoorstelling. We zien alleen de hals en het geschoren achterhoofd van een vrouw in wit overhemd. Zo geconcentreerd gefilmd dat je wel nieuwsgierig móet worden naar het verholde gezicht. Nog voor Julian zich heeft omgedraaid, is Fleur verliefd. Het toont de grote kracht van *Julian*: een overtuigende cinematografie die zich uit in secuur uitgewerkte composities.

Die beheerste stijl slaat soms echter door naar afgemetenheid. Helemaal deelgenoot in de relatie word je als kijker niet. Dat Fleur zich na de dood van Julian heeft afgesloten in een capsule van rouw is overtuigend en authentiek. Maar ook in de liefde tussen Fleur en Julian word je op enige afstand gehouden. Veel tijd wordt besteed aan het dramaturgisch toch ook weer niet zo heel interessante gegeven om tweeëntwintig keer met elkaar te trouwen, maar waarom de twee dat zo graag willen vertelt de film niet, waarmee dit hele project ook wat naar binnen gekeerd aandoet.

Julian wil hedendaagse homofobie thematiseren, maar blijft wat dat betreft aan de oppervlakte hangen. Het grote verdriet lijkt te schuilen in het gegeven dat Julian het contact met haar ouders heeft verbroken, maar juist dat diept de film niet uit. Niet haar verhaal om te vertellen, liet Pierets ooit in een interview weten. Begrijpelijk, maar voor deze fictiebewerking heeft het bronmateriaal wellicht iets te beperkend gewerkt.

DEVI SMITS

JULIAN BELGIË/NEDERLAND, 2024 | REGIE CATO KUSTERS | MET NINA MEURISSE, LAURENCE ROTHHOOF | 91 MINUTEN | DISTRIBUTIE LUMIÈRE | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

tegen een muur, raken een glas aan, een beker, een sigaret. Dat doet iedere filmmaker, kun je zeggen. Zeker, maar hier hebben die bewegin-

gen een heel eigen ritme, waardoor elke aanraking nadruk krijgt."

TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

HET ONDERGRONDS ORKEST

Heddy Honigmann | In deze documentaire uit 1998 portretteert regisseur Honigmann in Parijs een tiental vluchtelingen, die afkomstig zijn van over de hele wereld. De gemene deler is dat ze allemaal een muziekinstrument bespelen, dat hen houvast geeft in een nieuwe omgeving die vaak behoorlijk vijandig is. Honigmann in een interview in *Filmkrant* #185: "Als deze mensen hun muziek niet hadden, dan zouden zij ten onder gaan in een ontstellende tristesse." De film is nu opnieuw te zien in een fonkelnieuwe restauratie.

TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

STILLER

STILLER

Is hij het of is hij het niet?

De Zwitserse regisseur Stefan Haupt waagt de zich aan de verfilming van een sleutelwerk in het literaire oeuvre van landgenoot Max Frisch. *Stiller* kijkt vlot weg, maar gaat nergens de diepte in.

"Hebben wij elkaar al eerder ontmoet?", vraagt de man. "We zijn getrouwd", antwoordt de vrouw op licht geërgerde toon. De man lacht het weg: "Dat zou ik dan toch wel weten?"

Niet alleen voormalig balletdanser Julika (Paula Beer) weet zeker dat ze tegenover haar echtgenoot zit. Ook de autoriteiten die deze man in 1952 bij de Zwitserse grens uit de trein plukken zijn ervan overtuigd dat ze te maken hebben met de zeven jaar eerder spoorloos verdwenen beeldhouwer Anatol Stiller. Omdat die wordt verdacht van betrokkenheid bij een spionage-affaire wordt de man in hechtenis gehouden in Zürich. Maar zowel in de cel als in de rechtszaal ontkent hij Stiller te zijn: hij is een Amerikaan en zijn naam is James Larkin White.

Die identiteit wordt op verschillende manieren in twijfel getrokken. Binnen de kaders van de vertelling wordt de echtheid van zijn Amerikaanse paspoort betwist. Buiten die kaders zaait regisseur Stefan Haupt ook bij de kijker twijfel over de waarachtigheid van de verhalen die White in vlekkeloos Duits en niet al te overtuigend Amerikaans vertelt over zijn avonturen in de Verenigde Staten en Mexico. Flatterend Hollywood-licht en een gestileerd kleurenpalet benadrukken dat we kijken naar opgeklopte zwetsverhalen: alleen een goeie cipier gelooft hem op zijn woord.

De film laat de hamvraag – "is hij het of is hij het niet" – lang in de lucht hangen, onder meer door Stiller te laten spelen door twee acteurs. Albrecht Schuch is in zwart-witte flashbacks te zien als de wat oudere kunstenaar, vastgelopen in zijn carrière en gefrustreerd in zijn door wederzijdse jaloezie bekoelde huwelijk met Julika. Sven Schelker speelt de jonge en nog levenslustige beeldhouwer in flashbacks met kleur. Zowel met beide manifestaties van Stiller als met White heeft Julika een interessante chemie, dankzij het uitstekende acteerwerk van Beer, Schuch en Schelker. Tegelijkertijd voelt de film in elk shot aan als een eerbiedige verfilming van een roman die in het Duitse taalgebied geldt als een literaire mijlpaal.

Terwijl Frisch 450 bladzijden kon uitweiden over de vraag of een mens zijn eigen identiteit kan creëren, zag Haupt zich in zijn verfilming kennelijk gedwongen om zich te beperken tot soapachtige hoofdlijnen en schetsmatige contouren van personages. Het resultaat is een vlot voorbijtrekkende film, die en passant diverse vooroordelen over Zwitserland en Zwitsers onderstreept. De plotafwikkeling is efficiënt, de vormgeving keurig verzorgd en aan het eind is alle emotionele rotzooi die de personages overhoop hebben gehaald weer netjes opgeruimd.

FRTZ DE JONG

STILLER ZWITSERLAND/DUITSLAND, 2025 | REGIE STEFAN HAUPT | MET ALBRECHT SCHUCH, PAULA BEER, SVEN SCHELKER | 139 MINUTEN | DISTRIBUTIE DUTCH FILMWORKS | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

ANACONDA

LA FEMME LA PLUS RICHE DU MONDE

Thierry Klifa | Losjes gebaseerd op het beruchte schandaal rond L'Oréal-erfgename Liliane Bettencourt vertelt deze film het verhaal van een wereldberoemde zakenvrouw die wel

erg royale giften doet aan een bevriende fotograaf. "Een onderkoeld, komisch psychologisch dynastiedrama dat maar weer eens duidelijk maakt hoe geld de relaties tussen mensen vertroebelt", aldus Karin Wolfs in haar recensie op *filmkrant.nl*.

TE ZIEN VANAF 18 DECEMBER

ANACONDA

Tom Gormican | Wat zou een vakantieperiode zijn zonder dom monsterplezier? Met dat domme plezier zal het in deze film van regisseur Gormican (die eerder de leuke Nicolas Cage-film *The Unbearable Weight of Massive Talent* maakte) wel goed zitten: beste vrienden Doug (Jack Black) en Griff (Paul Rudd) besluiten hun jongensdroom waar te maken, en trekken het Amazone-gebied in om een remake te maken

TO NEW BEGINNINGS

Een geliefde als een horzel

Een vrouw introduceert haar nieuwe geliefde tijdens oudjaarsavond aan haar vrienden, die hem met gemengde gevoelens ontvangen. Het Deense *To New Beginnings* wordt nergens de sociale satire waar het op mikt.

De Deense regisseur Paprika Steen heeft zich gespecialiseerd in films waarin sociale verhoudingen onder hoogspanning worden gezet. Als acteur speelde ze in Thomas Vinterbergs zwartkomische *Festen* (1995), het Dogme 95-monument waarin een familiebijeenkomst volledig ontspoort. Als regisseur maakte ze lichter werk rondom vergelijkbare thematiek met *Fædre & mødre* (2023), over ruziënde ouders, en *Din tid på året* (2018), dat plaatsvindt tijdens een gespannen kerstdiner.

In *To New Beginnings* (*Det nye år*) is oudejaarsavond het feest waarop sociale etiquettes gefileerd worden. Een viertal vrienden komt traditiegetrouw samen om het jaar af te sluiten. De meegebrachte crémant en wildgevangen vis kunnen niet verhullen dat het een beladen avond is. Een vroegere vriend, Martin, viel jaren eerder in hetzelfde appartement tijdens oudejaarsnacht van het bal-

kon. Nu dreigt een nieuwkomer zijn plaats in te nemen: Finn, de nieuwe geliefde van Martins weduwe Nomi. Een man die situaties

slecht leest en elke gedachte die in hem opkomt hardop uitspreekt.

Een etentje in bourgeois kringen waar elk van de personages zijn eigen problemen naar de tafel brengt, dat kan natuurlijk alleen maar gierend escaleren. Toch weet dit *Kammerspiel* nergens echt vilein of spannend te worden. Vanaf het moment dat de schaakstukken staan opgesteld, bewegen ze niet

meer. Conflict komt niet voort uit de personages, maar vindt vooral plaats omdat het script daar nu eenmaal om vraagt. Nieuwkomer Finn bijvoorbeeld is niet zozeer ontregeld, hij is vooral onuitstaanbaar.

Daardoor heeft zijn personage op de anderen, inclusief zijn geliefde, het effect van een horzel: iemand om je aan te ergeren of om te negeren, maar niet iemand om je door te laten transformeren. Zijn aanwezigheid legt niks bloot. De groepsdynamiek verandert door zijn komst niet werkelijk. Finn is een personage zonder gevolgen. Iets soortgelijks geldt voor de geheime appjes die Charlotte van een minnaar krijgt terwijl haar partner aan tafel zit. Ze zouden een bommetje onder de eettafel moeten leggen, maar de confrontatie blijft uit.

Het maakt dat *To New Beginnings* nergens de sociale satire wordt waar hij op mikt. Tegen het eind is weliswaar alles anders en heeft iedereen netjes een les geleerd, maar geen van de personages lijkt daar deze avond werkelijk voor nodig te hebben gehad. De relaties die uitgaan, de romances die opbloeien: ze hadden dat anders ook wel gedaan.

DEVI SMITS

TO NEW BEGINNINGS (DET NYE ÅR)

DENEMARKEN, 2025 | REGIE PAPRIKA STEEN | MET TUVÅ NOVOTNY, LARS BRYGMANN, BIRGITTE HJORT SØRENSEN | 95 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

TO NEW BEGINNINGS

MARY ANNING

Tegendraads vooruit

Deze innemende animatie werd al geselecteerd voor Annecy en Cinekid. Hoe een meisje met een passie voor fossielen haar plaats in de wereld opeist.

Tot de leukste momenten van deze eenvoudig maar stijlvol getekende 2D-animatiefilm behoren de botsingen van de nieuwsgierige twaalfjarige Mary Anning met de aartsconservatieve dominee van het Zuid-Engelse kustplaatsje waar ze opgroeit. Het is 1811. Mary doet niets liever dan langs de steile kliffen zoeken naar fossielen van uitgestorven diersoorten uit lang vervlogen tijden. Maar volgens de dominee is dat allemaal onzin, want de in zes dagen geschapen wereld is zesduizend jaar oud en alle dieren zijn er nog. Zo'n duidelijke hint naar huidige complotdenkers en wetenschapsontkenkers kan ook oudere kijkers van deze jeugd-/familiefilm aanspreken.

Mary Anning (1799-1847) was een van de grondleggers van de paleontologie, in een tijd dat vrouwen in de wetenschap (en niet alleen daar) grotendeels genegeerd werden. Het getuigt van een passend vleugje tegendraadsheid dat regisseur Marcel Barelli, die ook meeschreef aan het scenario, in deze hommage koos voor een verhaal waarin Mary nog kind is, vormgegeven als animatie met een jong publiek in het achterhoofd. Wat niet wegneemt dat er grondige research is verricht. De feiten vermengt Barelli met wat hij zelf "poëtische fictie" noemt. Maar een aantal zaken die ik voor ietwat melodramatische toevoegingen hield, blijken niet verzonnen.

Mary verkoopt fossielen in een poging het gezin uit de armoede te halen. Maar wanneer haar moeder een beter betaalde baan in de stad wil aannemen waarvoor ze moeten verhuizen, weg van de kust, is Mary de wanhoop nabij. Intussen zet een geheimzinnige teke-

ning haar op het spoor van iets groters.

Dat Mary hoofdschuddend wordt bekeken en door klasgenoten wordt uitgelachen is een beetje voorspelbaar. Ook zijn de makers soms wat te braaf en uitleggerig. Op zulke momenten zit er weinig poëzie bij. De Nederlandse stemmen werken niet altijd mee; ze missen soms de brutale levenslust waar Mary voor staat. Er wordt wel heel vaak "sorry" gezegd, en frasen als "laten we gaan zoeken" kunnen we best missen.

Gelukkig heeft het verhaal meer pit als Mary weer eens opstandig met de vuisten op tafel slaat, wegdrijft in dromen vol ammonieten, of onverwachte medestanders en curieuze figuren ontmoet. Dan is het weer een sympathiek avontuur over een meisje dat, aarzelend gesteund door haar oudere broer, met haar ontdekkingsdrang haar eigen weg volgt; ingebed in een bescheiden tijdsbeeld, speels met ook serieuzere emoties. De keus voor een simpele maar aansprekend uitgevoerde 2D-animatie werkt goed, terwijl een eigentijds muzikaccent (met onder meer een vleugje punkrock) voor de jonge kijkers de herkenning kan versterken.

LEO BANKERSEN

MARY ANNING

MARY ANNING ZWITSERLAND/BELGIË, 2025 | REGIE MARCEL BARELLI | MET STEMMEN VAN ANBER ORTANCA, AUDREY BOLDER, JOHNNY KRAAIJKAMP, JAMES WAUTERS | 72 MINUTEN | DISTRIBUTIE O'BROTHER | TE ZIEN VANAF 17 DECEMBER

van *Anaconda*, hun favoriete film. En ja hoor, tijdens het opnameproces stuiten ze pardoes op een echte reuzenanaconda. Paniek!

TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

THE SPONGEBOB MOVIE

SONG SUNG BLUE

Craig Brewer | Een ongetwijfeld hartverwarmend drama over de muzikale underdogs van deze wereld. Dit waargebeurde verhaal volgt twee muzikanten (gespeeld door Hugh Jackman en Kate Hudson) die dromen van een doorbraak in de industrie. Die kans krijgen ze wellicht als ze samen een Neil Diamond-tributeband vormen. We rekenen alvast op minstens drie keer 'Sweet Caroline'.

TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

THE SPONGEBOB MOVIE: SEARCH FOR SQUAREPANTS

Derek Drymon | Er blijft leven zitten in die grote gele spons die in een ananas diep in de zee woont. Het titelpersonage mag in deze nieuwste film laten zien dat hij heus dapperder is dan

baas Meneer Krabs beweert. En dus gaat Spongebob samen met zijn metgezellen op zoek naar spookpiraat De Vliegende Hollander.

TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

THE HOUSEMAID

Paul Feig | Regisseur Feig maakte recent nog de komische thrillers *A Simple Favor* en *Another Simple Favor*, en komt nu met een nieuwe psychologische thriller over een getraumatiseerde huishoudelijke hulp (Sydney Sweeney) die gaat werken voor een rijke vrouw (Amanda Seyfried). Een normale dienstbetrekking wordt het niet, zeker als er allerlei intriges en machtspeletjes ontstaan.

TE ZIEN VANAF 25 DECEMBER

THE HOUSEMAID

ALEX MAZEREËW

Agenda

De volgende **Filmkrant** verschijnt op woensdag 7 januari en loopt t/m woensdag 4 februari. De agendagegevens moeten vóór vrijdag 19 december worden gemaild naar agenda@filmkrant.nl. **Filmkrant** is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. 'EN sub' geeft aan dat een film Engels ondertiteld is. Aanvangstijden en andere informatie staat op de sites van de theaters.

ALKMAAR

📍 **Filmhuis Alkmaar**
Pettenerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl

ALMELO

📍 **Filmhuis Almelo**
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl
Honey Don't vr 5.12 | A Big Bold Beautiful Journey vr 12.12 | One Battle After Another zo 14.12 | Le répondeur vr 19.12 | Follemen-te wo 7.1

ALMERE

📍 **Het nieuwe filmhuis**
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
À bout de souffle vr 12.12, wo 17.12 | Angel's Egg za 13.12, zo 14.12 | Back to the Future vr 19.12 | Bluey in de bios vanaf ma 22.12 | Bugonia do 11.12 | Carol zo 21.12 | Dieren vieren kerst wo 17.12, wo 24.12, ma 29.12 | Eleanor the Great vanaf vr 5.12 | Eternity vanaf za 20.12 | Het geheim van de meesjes wo 17.12, ma 22.12, di 30.12 | House of Hope vanaf za 13.12 | It Was Just an Accident wo 10.12, di 16.12 | The Last Viking vanaf do 18.12 | Little Amélie za 27.12, zo 28.12 | Mary Anning vanaf za 20.12 | Nouvelle Vague vanaf do 4.12 | Nuremberg vanaf do 4.12 | On vous croit vr 5.12 | One Battle After Another za 13.12 | One Flew Over the Cuckoo's Nest za 6.12, vr 12.12, di 23.12 | Second Victims vanaf do 4.12 | Sentimental Value vanaf do 11.12 | The Smashing Machine za 6.12, wo 10.12 | Steamboy vr 19.12 | Vampire Hunter D: Bloodlust zo 21.12 | Voor de meisjes vr 12.12

ALPHEN A/D RIJN

📍 **Filmhuis Parkvilla**
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijn-stroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis/
Bugonia za 6.12 | Christy vr 5.12, zo 7.12 | Eleonor the Great vanaf do 4.12 | When You're Strange do 4.12, wo 17.12 | Springsteen: Deliver Me from Nowhere vr 5.12, ma 8.12 | Arco zo 7.12, wo 10.12 | One Flew over the Cuckoo's Nest di 9.12 | It Was Just an Accident vanaf di 9.12 | Die My Love vanaf

do 11.12 | Jay Kelly vanaf do 11.12 | Dieren vieren kerst zo 14.12, di 23.12, zo 28.12 | Mission Santa vanaf wo 17.12 | Nouvelle Vague vanaf do 18.12 | Köln 75 vanaf za 20.12 | Dag van de korte film zo 21.12 | Door dik en dun ma 22.12, di 30.12 | On vous croit ma 29.12, di 30.12 | Royal Ballet Cinderella zo 14.12

AMERSFOORT

📍 **Filmtheater De Lieve Vrouw**
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-4226555 | lievewrouw.nl

AMSTERDAM

📍 **Cinema De Balie**
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
📍 **Filmhuis Cavia**
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Anima + The Line wo 10.12 | Synoikia to oneiro do 11.12 | Some Interviews on Personal Matters vr 12.12 | Final Obscura zo 14.12 | Amsterdam Film Meeting do 4.12 t/m zo 7.12 | Dag van de korte film zo 21.12 | Kissable Screens Aorta Presents vr 19.12
📍 **Cinecenter**
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
Premières La femme la plus riche du monde do 18.12 | The Last Viking do 4.12 | Left-Handed Girl do 18.12 | Nawi do 18.12 | Second Victims do 4.12 | Sentimental Value do 11.12 | Song Sung Blue do 25.12 | To New Beginnings do 25.12
📍 **Het Documentaire Paviljoen**
Vondelpark 3 | 020-6273329 | idfa.nl/paviljoen
In de spiegel The Balcony Movie zo 7.12, zo 28.12, za 3.1 | Paradise vanaf vr 5.12 | News from Home vanaf vr 5.12 | Ruthless Times - Songs of Care zo 7.12 | Farming the Revolution vanaf vr 12.12 | Menus-Plaisirs - Les Troisgros zo 14.12 | House of Hope zo 14.12, za 27.12, za 3.1 | Het ondergronds orkest zo 21.12, za 27.12, zo 4.1 | Aquarela wo 10.12 | Architecton wo 17.12 | Pavilion Shorts zo 21.12
📍 **Eye Filmmuseum**
IJpromenade 1 | 020-5891400 | eyefilm.nl
Eye on Art Arrebato za 6.12 |

Viering zwarte cultuur

Ruim twintig jaar geleden begon **Black Soil Film Festival** als het eerste Europese hiphopfestival. Inmiddels is het uitgegroeid tot een festival dat de zwarte cultuur in al zijn breedte viert. Dat gebeurt ook dit jaar weer met films, talks, livemuziek en performances. Op 12 december in LantarenVenster en Mavis in Rotterdam, op 13 december in Lab111 en OT301 in Amsterdam.

Dat Suriname vijftig jaar onafhankelijkheid viert en herdenkt gaat niet voorbij aan Black Soil, want het festival opent in LantarenVenster met de gerestaureerde klassieker *Faja Lobbi*. De documentaire van Herman van der Horst uit 1960 portretteert het dagelijkse leven en de overweldigende natuur in Suriname. "Niet didactisch of schools, maar beweeglijk, fris en gemonteerd in een aanstekelijk ritme", oordeel-

de recensent Guus Schulting in *Filmkrant*. Bij de vertoning wordt een nieuwe score gespeeld. Vooraf is er een gesprek over muziek als brug tussen culturen.

Naast deze klassieker zijn in LantarenVenster recente films te zien. De documentaire *A Hip Hop Minute* (Pascal Garnier) viert de hiphopgeschiedenis van de opkomst in de Bronx tot een wereldwijde muzikale en sociaal-politieke beweging. *We Want the Funk!*

BANEL & ADAMA

Matador do 4.12, zo 7.12 | *Ocaña* zo 7.12 | *Pepi, Luci, Bom y otras chicas del montón* ma, 8.12 | *Tom, Tom, the Piper's Son* di 16.12 | *De Beeldenstorm* di 23.12 | *Tilda Swinton - Short films* di 30.12 | *The Garden* za 6.12 | *The Room Next Door* zo 7.12 | *Orlando* ma 8.12 | *The Last of England* ma 8.12 | *For All Mankind* di 6.1 | *Eye on Sound The Crowd* 14.12 | *For All Mankind* di 6.1 | **Klassiekers** *The Brilliant Biograph (1897-1902)* do 4.12, do 11.12 | *Radical Dreamer* do 4.12, ma 8.12 | *Fitzcarraldo* do 4.12, 10.12 | *Szürkület* vr 5.12 | *À bout de souffle* vanaf vr 5.12 | *Peeping Tom* zo 7.12, do 11.12, di 16.12 | *Aguirre* ma 8.12, za 13.12, di 23.12 | *Damnation* wo 10.12, ma 15.12 | *Let's Get Lost* do 11.12, ma 15.12, zo 21.12 | *Kaspar Hauser* do 11.12, ma 15.12 | *Seven Samurai* za 13.12 | *It's a Wonderful Life* vanaf wo 17.12 | *Het ondergronds orkest* vanaf do 18.12 | *The Apartment* vanaf vr 19.12 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* wo 24.12, di 30.12 | *Die Hard* wo 24.12, zo 28.12 | *Lumière!* do 28.12, ma 29.12 | **Koolhoven en Simons** *Possession* do 18.12 | *Tilda Swinton Teknolust* wo 17.12 | *Suspiria* do 4.12 | *Female Perversions* vr 5.12 | *The Room Next Door* za 13.12, ma 22.12 | *Edward II* wo 10.12 | *We Need to Talk About Kevin* do 11.12 | *Man to Man* wo 11.12, zo 14.12 | *Problema* za 13.12, za 27.12 | *Egoma-*

nia di 16.12 | *The Invisible Frame* za 20.12 | *Burn After Reading* za 20.12 | *The Grand Budapest Hotel* di 23.12, do 1.1 | *The Man from London* do 25.12 | *The Chronicles of Narnia 1* za 27.12, di 30.12, za 3.1 | *Memoria* ma 29.12 | *The Dead Don't Die* wo 31.12, do 4.1 | *Only Lovers Left Alive* vr 2.1 | *Broken Flowers* wo 7.1
📍 **FC Hyena**
Aambeeldstraat 24 | 020-3638502 | fchyena.nl
📍 **FilmHallén**
Hannie Dankbaarpassage 12 | 020-8208122 | filmhallen.nl
📍 **Het Ketelhuis**
Pazzanistraat 4 | 020-6840090 | ketelhuis.nl
📍 **Kriterion**
Roetersstraat 170 | 020-6231709 | kriterion.nl
📍 **LAB111**
Arie Biemondstraat 111 | 020-6169994 | lab111.nl
Double Bill Die Hard + Die Hard 2 zo 14.12 | *Girly Pop! The Holiday* di 23.12 | *Holiday Classics The Apartment* di 23.12, wo 24.12 | *Die Hard* wo 24.12, zo 28.12 | *Edwards Scissorhands* wo 24.12, za 27.12 | *Home Alone* ma 22.12, wo 24.12 | *Eyes Wide Shut* ma 22.12, wo 24.12, za 27.12 | *How The Grinch Stole Christmas* ma 22.12, di 23.12 | *Tokyo Godfathers* di 23.12, wo 24.12 | **Jack Nicholson** *As Good as It Gets* vr 5.12 | *Chinatown* do 4.12, za 6.12 | *Five Easy Pieces* di 9.12 | *Easy*

(Stanley Nelson & Nicole London) toont de geschiedenis van funk. Niet alleen als een muzikale revolutie, maar ook als een sociale beweging. In de woorden van de festivalorganisatoren: "Ritme als verzet, groove als bevrijding". In de documentaire *Legacy: The Decolonized History of South Africa* (Tara Moore) komen Zuid-Afrikanen aan het woord die uit de geschiedenis werden gewist.

In LantarenVenster draaien daarnaast ook nog andere films. In *Banel & Adama* (Ramata-Toulaye Sy) wil een jong stel weg uit hun Senegalese dorpje. Makkelijker gezegd dan gedaan. De documentaire *Move Ya Body: The Birth of House* (Elegance Bretton) gaat terug naar de geboorte van housemuziek in Chicago. *Black Soil Short Visionaires* bevat een selectie korte films, met een focus op Caribische perspectieven. En de installatie *The Pleasure Portal Live Show - Let's Come Together* (Noleca Radway) neemt de bezoeker mee op een interactieve reis door herinnering, verlangen en bevrijding. Het festival besluit met een closing party in OT301.

BLACKSOILFILMFESTIVAL.COM

Rider ma 8.12, di 9.12 | *Wolf* di 9.12 | **Jean-Luc Godard** *À bout de souffle* vanaf vr 5.12 | *Bande à part* vr 5.12 | *Vivre sa vie* do 4.12 | *Le mépris* vanaf do 4.12 | *Pierrot le fou* vanaf vr 5.12 | *Alphaville* vanaf do 4.12 | *Week-end* zo 21.12 | *La chinoise* zo 7.12 | **New Hollywood** *American Graffiti* zo 7.12 | *Badlands* zo 7.12 | *Bonnie & Clyde* wo 10.12 | *Butch Cassidy and the Sundance Kid* do 4.12 | *Chinatown* do 4.12, za 6.12 | *Clau-dine* vr 5.12 | *Easy Rider* ma 8.12, di 9.12 | *Five Easy Pieces* di 9.12 | *Girlfriends* zo 7.12 | *Harold and Maude* zo 7.12 | *A New Leaf* ma 8.12 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf do 4.12
📍 **Melkweg**
Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkweg.nl
📍 **The Movies**
Haarlemmerdijk 161 | 020-6386016 | themovies.nl
📍 **The Pulse**
Hildegard van Bingenstraat 4 | cinemathepulse.eu
📍 **Rialto De Pijp**
Ceintuurbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
Rialto for Short di 9.12 | **Unmasked** *Bubbling Baby + Bruk out!* za 13.12 | **Jeugd** *Dieren vieren kerst + Boets & ik* vanaf za 13.12
📍 **Rialto VU**
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
À bout de souffle (EN sub) ma 8.12 | **Movies That Matter** *If I*

Die, It'll Be of Joy wo 10.12 | **Suri-name** *50 Wan Pipel* do 4.12
📍 **Studio/K**
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
Premières *À bout de souffle* do 11.12 | *Angel's Egg* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Spongebob op piratenpad* do 25.12 | *Play It as It Lays* *Capharnaüm* za 6.12 | *Amélie* wo 10.12, di 30.12 | *Groundhog Day* za 13.12 | *Memoria* di 16.12 | *Big Fish* za 20.12 | *Tokyo Godfathers* wo 24.12 | *Leviathan* za 27.12 | **/K met Peren:** *oud en nieuw* wo 31.12
📍 **Filmtheater De Uitkijk**
Prinsengracht 452 | 020-2232416 | uitkijk.nl
Final Cut *Time of the Gypsies* vr 5.12, vr 19.12 | *The Connection* za 6.12 | *The Working Class Goes to Heaven* di 9.12, za 27.12 | *The Devil, Probably* wo 10.12 | *Nashville* wo 10.12, vr 26.12 | *Songs from the Second Floor* do 11.12, ma 22.12 | *A Separation* za 13.12, ma 22.12 | *In the Realm of the Senses* ma 15.12, za 27.12 | *A Short Film About Love* di 16.12 | *The Brown Bunny* za 20.12 | *Ordet* di 23.12 | *When the Cat Comes* di 30.12 | **Klassieker** *Sunrise: A Song of Two Humans* vanaf zo 7.12 | **Winterreeks** *Ticket of No Return* vr 12.12, vr 2.1 | *Naked* za 13.12, wo 31.12 | *Millennium Mambo* zo 14.12, ma 22.12 | *Red Desert* ma 15.12, za 27.12, zo 4.1 | *Putney Swope* wo 17.12, ma 29.12 | *The Death of Mr. Lazarescu* za 20.12, do 1.1 | *The Turin Horse* zo 21.12, vr 26.12 | *35 Shots of Rum* vanaf zo 21.12 | *Happiness* ma 22.12, di 30.12 | *Nights of Cabiria* di 23.12, di 6.1 | *It's Such a Beautiful Day* di 23.12, vr 2.1 | *The Bitter Tears of Petra von Kant* wo 24.12, di 30.12 | *Three Colours: Blue* vr 26.12, zo 4.1 | *An Elephant Sitting Still* zo 28.12, ma 5.1 | *Black Girl* zo 28.12, do 1.1 | *Still Life* ma 29.12 | *Japón* ma 29.12, wo 7.1 | *Serpico* wo 31.12
📍 **Cinema De Vlucht**
Burgemeester de Vlughtlaan 125 | 020-8203746 | cinemade-vlucht.nl

APELDOORN

📍 **Filmtheater/Podium Gigant**
Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl
À bout de souffle do 11.12 | *Angel's Egg* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *House of Hope* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* do 26.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Slave Island* do 4.12 | *Song Sung Blue* do 26.12 | *To New Beginnings* do

26.12 | *Urchin* do 26.12 | **Beperkt te zien** *When You're Strange* vr 5.12, zo 7.12 | **Boek & film** *Sense and Sensibility* di 16.12 | **Cinemi-ni** *Mannetje Tak* zo 28.12 | *Weer en wind* vr 2.1 | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **Eenmalig** *Rowwen Hèze - Blieve Loepe* do 11.12 | *When Chueca Dies* vr 12.12 | **Jeugd** *Boets & ik* | *Dieren vieren kerst* | *Het geheim van de meesjes* | *Mary Anning* | **Movies That Matter** *If I Die It Will Be of Joy* di 9.12 | **Ontbijt & film** *Song Sung Blue, To New Beginnings* zo 28.12 | **Royal Ballet** *La fille mal gardée* zo 14.12 | *The Nutcracker* zo 28.12

ARNHEM

Focus Filmtheater

Audrey Hepburnplein 1 | 088-1900666 | focusarnhem.nl

ASSEN

Bioscoop De Nieuwe Kolk

Weiersstraat 1 | 088-0128888 | assersfilmiga.nl
Sorda za 6.12, zo 7.12 | *Rietland* vanaf ma 8.12 | *The Blue Trail* vanaf ma 15.12

BERGEN

CineBergen

Eeuwigelaan 7 | 072-5815914 | cinebergen.nl

BERGEN OP ZOOM

Cinema Paradiso

C-Cinema, Burg van de Laanstraat 25 | 0164 254886 | cinemaparadiso.nl
Follemente do 4.12 t/m di 9.12 | *It Was Just an Accident* zo 7.12, ma 8.12 | *The Penguin Lessons* vr 12.12 t/m ma 15.12 | *Nawi* di 16.12

BREDA

Chassé Cinema

Claudius Prinsenlaan 8 | 076-5303131 | chasse.nl
Premières *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Urchin* do 25.12 | **All Inclusive** *Julian* di 9.12 | **Animazing** *Vampire Hunter D: Bloodlust* zo 14.12 | **BUT-plugged** *Blastfighter* wo 17.12 | **Docu** *House of Hope* wo 17.12 | **Film & ontbijt** zo 7.12, zo 4.1 | **Filmclub** vanaf wo 10.12 | **Internationals** zo 28.12 | **Jeugd** *Mary Anning* wo 17.12 | **Kerstspecials** *Grote Kerk Breda How the Grinch Stole Christmas* do 11.12 | *La famille Bélier* do 11.12 | *Notting Hill* do 11.12 | *Home Alone 2* vr 12.12 | *La La Land* vr 12.12 | *Miracle on 34th Street* vr 12.12 | **Klassiekers** *O Brother, Where Art Thou?* zo 21.12 | *Gladiator* di 23.12 | *American Psycho* za 27.12 | *Chocolat* di 30.12 | *Memento* vr 2.1 | *In the Mood for Love* zo 4.1 | **Muziekspecial** *André Rieu's kerstconcert* za 6.12, zo. 7.12, ma 15.12

Movies that Matter On Tour Vreugde kent geen leeftijd

Waar de wereld ouderen en hun verlangens negeert, kiezen Micheline (81), Francis

(70) en Yves (68) voor zichtbaarheid. Micheline eist het verlangen terug, voor zichzelf

IF I DIE, IT'LL BE OF JOY

| **Royal Ballet** *The Nutcracker* wo 10.12 | **Filmhuis Breda** Keizerstraat 19F | 076-2100169 | filmhuisbreda.nl
Bugonia | *Die My Love* | *Eleanor the Great* | *It Was Just an Accident* | *The North* | *One Battle After Another* | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* | *Voor de meisjes* | *When You're Strange* | *Wisdom of Happiness* | *The Worst Person in the World* | **Aanschuifafel i.s.m. About Freedom** *Korte internationale films* wo 10.12 | **Cine-maatje** *Bugonia* vr 19.12 | **Film + Live muziek** *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* + diner vr 12.12 | **High Tea + koor** *Bocca Bella + La vita è bella* za 20.12 | **Kerst aanschuifafel** *Wicked en/of Wicked: For Good* za 27.12 | **Kerstdiner** *Love Actually of One Flew over the Cuckoo's Nest* vr 26.12 | **Ladies' Lunch** *Eleanor the Great* vr 19.12 | **Off Script Festival** door studenten van Avans in Curio do 4.12, vr 5.12 | **Vijfsterren dinsdag** *We Need to Talk About Kevin* di 30.12

BUSSUM

Filmhuis Bussum

Brediusweg 1 | 035-6938694 | filmhuisbussum.nl
Angel's Egg za 13.12 | *Barry Lyndon* ma 29.12 | *Carol* wo 24.12 | *In the Mood for Love* zo 14.12 | *Het ondergronds orkest* ma 22.12 | *When You're Strange* do 4.12, za 6.12 | *The Wizard of Oz* vr 2.1 | *The Worst Person in the World* ma 8.12 | *Wonka* | **Premières** *À bout de souffle* do 11.12 | *Dieren vieren kerst* wo 10.12 | *Folktales* do 1.1 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *House of Hope* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Slave Is-*

en voor alle oudere vrouwen. Francis strijdt met Grey Pride voor de waardigheid van queer-ouderen. Yves zoekt nabijheid in een samenleving die hem vaak onzichtbaar maakt. *If I Die, It'll Be of Joy* volgt hun activisme en creatieve projecten en prikt hardnekkige clichés rond ouder worden en seksualiteit door. Regisseur Alexis Taillant presenteert moedig en teder een lichte, ontroerende ode aan lust, intimiteit en eigen regie. Verlangen veroudert niet; met de jaren groeit de ruimte voor speelsheid, humor en medemenselijkheid. Een be-moedigend weerwoord op maatschappelijke uitsluiting van ouderen.

MOVIES THAT MATTER.NL/ON-TOUR

| *Wicked: For Good* di 23.12, za 27.12, di 30.12 | **Explicateur** *Jay Kelly* zo 7.12 | *One Battle After Another* zo 14.12 | *The Golden Spurtle* zo 21.12 | *Eleanor the Great* zo 28.12 | **Jeugd** *Kerst met Paw Patrol* zo 14.12, wo 24.12 | *King of Kings* zo 21.12 | *Wicked: For Good* di 23.12 | *Koning van de zwerwers* za 27.12 | *Wicked* zo 28.12 | *Door dik en dun* ma 29.12 | *Juf Braaksel* 3 ma 22.12, zo 28.12, vr 2.1 | *Dora: magische meernavonturen* za 3.1 | **Ladies Night** *Regretting You* di 9.12 | **Prikkelarm** *The Nutcracker* ma 22.12 | *King of Kings* di 23.12 | **Topfilm** *Jay Kelly* di 9.12

DELFT

Filmhuis Lumen

Doelenplein 5 | 015-2140226 | filmhuis-lumen.nl

DEN BOSCH

Verkadefabriek

Boschdijkstraat 45 | 073-6818160 | verkadefabriek.nl
Jurassic Park za 3.1 | **Premières** *À bout de souffle* do 11.12 | *Arco* do

4.12 | *Boets & ik* wo 10.12 | *Dieren vieren kerst* wo 10.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Urchin* do 25.12 | **All inclusive** *Julian* ma 8.12 | **Books in Motion** *The Great Gatsby* ma 22.12 | **City Trips** *Nouvelle Vague* ma 15.12 | **Familiefilm & ontbijt** zo 4.1 | **Film & filosofie** *Beanpole* wo 10.12 | **Filmmarathon** *The Godfather* di 30.12 | **Jazz Factory - New Cool Collective** *Menschen am Sonntag* zo 7.12 | **Kunst in beeld** *Hopper* vr 12.12 | **Peuterpret** zo 4.1

DEN HAAG

Filmhuis Den Haag

Spui 191 | 070-3656030 | filmhuisdenhaag.nl
The Terminator zo 21.12 | *Lethal Weapon* zo 28.12 | **Premières** *À bout de souffle* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *House of Hope* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Nawi* do 18.12 | *Het ondergronds orkest* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Slave Island* do 4.12 | *Stiller* do 11.12 | *To New Beginnings* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | **As You Wish** *Publieksfavorieten* in december | **Film070** + **Movies That Matter** wo 10.12 | **Kerstvakantie** *Films in Theater* aan het Spui | **NU:Reality Deep Dive VR** vanaf do 4.12 | **Paarse vrijdag** vr 12.12 | **Roots Film Festival** vr 12.12, za 13.12 | **Flora Filmtheater**

De Constant Rebecquestraat 55 | florafilmtheater.nl
Museon-Omniversum
Pres. Kennedy laan 5 | 070-3381338 | museon-omniversum.nl

DEN HELDER

Cinema Zevenskoop

Julianaplein 43 | 0223-610941 | cinemazevenskoop.nl
After the Hunt do 18.12 t/m 22.12 | *Bugonia* do 11.12 t/m 15.12 | *The Last Viking* do 25.12 t/m ma 29.12 | *The Penguin Lessons* do 4.12 t/m ma 8.12 | *Rietland* do 1.1 t/m ma 5.1

DEVENTER

MIMIK

Achter de Muren Vispoort 10 | 0570618 822 | mimik.nl
Arco do 4.12 | *Eternity* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mama, mag ik naar huis toe?* do 4.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **Japan** *Angel's Egg* do 11.12 | **Jeugd** *Boets & ik* wo 10.12 | *Dieren vieren kerst* wo 10.12 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *De klimaatgeneraal en jongeren* di 9.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | **Klassieker** *À bout de souffle* vanaf do 11.12 | *Het ondergronds orkest* vanaf do 18.12 | **Movies That Matter** *If I Die It Will Be of Joy* ma 15.12 | **Royal Ballet** *Cinderella* zo 7.12, ma 8.12, do 11.12 |

DIEMEN

Filmtheater De Omval

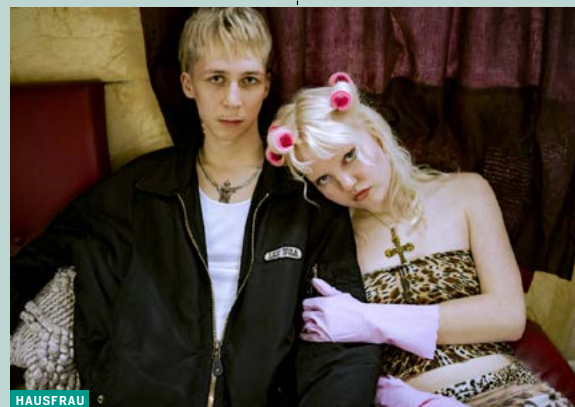
Ouddielerlaan 104 | 020-6001897 | theaterdeomval.nl
Amsterdamned II za 20.12, di

Jong talent in de schijnwerper

Jong filmtalent en film liefhebbers zijn ook dit jaar weer welkom op het **Roots Film Festival** in Filmhuis Den Haag. Op 12 en 13 december biedt het festival een platform aan nieuwe (lokale) stemmen in de filmwereld. Te zien zijn ruim veertig films. Ook zijn er masterclasses en interactieve sessies.

Je kunt lang praten over talentontwikkeling, maar Filmhuis Den Haag doet er daadwerkelijk iets aan met het Roots Film Festival. Het festival begint met een Industry Day waarin jonge filmmakers uit de regio onder meer masterclasses kunnen volgen. Het doel is meer inzicht krijgen in het creatieve filmproces. Aansluitend is er de openingsavond met drie korte films van lokaal talent: de animatie *Mr. Sun & Miss Universe* (Souffien Melad) en

de fictiefilms *Katibo Lobi* (Julio Accord) en *Hausfrau* (Alanis Neva Bani). Na de vertoningen gaan de makers in gesprek met het publiek.

HAUSFRAU

Op het festival zijn veertien filmblokken te zien, samen ruim veertig (korte) films van nieuw filmtalent. Daaronder twee Ultra Short-blokken met films die korter dan vijf minuten duren. Ook is er het Best of Roots-programma, dat films bevat waarop bezoekers kunnen stemmen voor de Audience Award. Naast deze prijs is er de Jury Award.

Met het festival benadrukt Filmhuis Den Haag zijn rol als motor voor talentontwikkeling, maar het biedt het hele jaar filmtalent de kans om zich te ontwikkelen. Onder meer met de Open Lab-basiscursus, die als helder motto heeft: "Geen gezeik, dit is jouw springplank naar film."

FILMHUISDENHAAG.NL

23.12 | *Bluey in de bios* zo 28.12 | *Eleanor the Great* zo 7.12, do 11.12 | *Eternity* wo 7.1 | *Jay Kelly* za 6.12, di 9.12 | *Juf Braaksel* 3 zo 21.12, di 23.12 | *Julian* di 6.1 | *Kerst met Paw Patrol* zo 21.12 | *King of Kings* ma 22.12 | *Köln 75* do 11.12, do 18.12 | *The Last Viking* di 30.12, di 6.1 | *Nouvelle Vague* vr 19.12, vr 2.1 | *On vous croit* wo 17.12, do 18.12 | *The Penguin Lessons* di 16.12 | *Second Victims* di 9.12, vr 12.12 | *Voor de meisjes* wo 10.12 | *Wicked: For Good (NL)* ma 22.12, vr 2.1 | *Wicked: For Good* zo 28.12, di 30.12 | *Zootropolis 2 (NL)* ma 29.12, di 30.12 | **Royal Ballet** *La fille mal gardée* zo 7.12 | *Cinderella* di 16.12

DIEREN

🎬 Filmhuis Dieren

De Bundel (bibliotheek), *Eri-caplein 5* | filmhuisdieren.nl

DOESBURG

🎬 Filmhuis Doesburg

Het Arsenaal 1309, *Kloosterstraat 15* | 0313-482336 | filmhuis-doesburg.nl

DOETINCHEM

🎬 Amphion Cultuurbedrijf

Hofstraat 2 | 0314-340943 | amphion.nl
Eleanor the Great | *Köln 75* | *Mama, mag ik naar huis toe?* | *Nuremberg* | *The Penguin Lessons* | *Voor de meisjes* | **Premières** *Boets & ik* ma 22.12 | *Dieren vierden kerst* vr 19.12 | *Het geheim van de meesjes* za 20.12 | *It's Never Over*, *Jeff Buckley* za 20.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* vr 26.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mary Anning* ma 29.12 | *Nawi* do 18.12 | *Rowwen Hèze* wo 10.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* vr 26.12 | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* vr 5.12 | *Stiller* do 11.12 | *To New Beginnings* vr 26.12

DORDRECHT

🎬 Filmtheater De Witt

Nieuwstraat 60-62 | 078-7200777 | dewittdordrecht.nl

EINDHOVEN

🎬 Lab1

K-19 Art, *Keizersgracht 19* | 0402094091 | lab-1.nl
🎬 Natlab
Kastanjelaan 500 | 0402946848 | natlab.nl
Premières *Angel's Egg* do 11.12 | *Eternity* do 11.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *Nawi* do 18.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Urchin* do 25.12 | **Cinemini** *Draak Dries* zo 7.12 | *Mannetje Tak* zo 21.12, zo 28.12 | **Koolhovens Keuze** *Argo* vr 19.12 | **Popcorner** *Little Women* wo 17.12 | **Royal Ballet** *Cinderella* 7.12 | *The Nutcracker* wo

Creatieve erotiek

Het Duitse woord *Schmutz* (smerig, vuil, obscene) is de geuzennaam van het erotische filmevenement *Schmutz Cinema*. Op 6 december is er in Lab111 The Birthday Edition met films, workshops, erotische poëzie en een pornokaraoke.

Schmutz Cinema wil ruimte bieden aan erotiek en filmsche creativiteit. Het moet in de woorden van de oprichter een evenement zijn “waar intimiteit en plezier niet alleen entertainment zijn, maar deel uitmaken van ons mentale en fysieke welzijn”. The Birthday Edition opent met *A Birthday Spanking*, een selectie van zeven korte films, die “flirten, uitdagen en verrassen”. De andere films in het programma op een rij. De Australische documentaire *Morgana* (Josie Hess & Isabel Peppard) volgt de verandering van een timide huisvrouw naar een bevrijde vrouw in een feministische pornowereld. De documentaire *Raw! Uncut! Video!* (Alex Clausen & Ryan A. White) toont de opkomst en ondergang van Palm Drive Video, de queer porno studio die in de jaren tachtig en negentig een grote rol speelde in

de queer gemeenschap. In *Parc de diversões* (Ricardo Alves, jr.) beleven bezoekers in een amusementspark plezierige erotische avonturen. En de op de mythologische vrouwenfiguur Lilith geïnspireerde fictiefilm *Lilith Rising* (Maria Beatty) brengt een ode aan alle slachtoffers van het patriarchaat.

27.12 | *It Was Just an Accident* vr 2.1 | *The Mastermind* za 3.1 | *The Golden Spurtle* di 6.1

GOES

🎬 't Beest

Beestenmarkt 3 | 0113228142 | tbeest.nl
The Penguin Lessons vanaf do 4.12 | *Bugonia* vr 5.12, ma 8.12 | *Nouvelle Vague* vanaf di 9.12 | *Zeemansvrouwen* di 9.12, wo 17.12 | *Follemente* vanaf vr 12.12 | *Nawi* ma 15.12, di 16.12 | *À bout de souffle* vanaf do 18.12 | 15.12 | *Ghostlight* di 16.12 | *Enzo* ma 5.1 | *A Nice Indian Boy* di 6.1 | *Sentimental Value* vanaf di 23.12 | *Carol* za 27.12, vr 2.1 | *La venue de l'avenir* ma 29.12 | *En fanfare* di 30.12

GOIRLE

🎬 Jan van Besouw

Thomas van Diessenstraat 1 | 0135343400 | janvanbesouw.nl/
Cine Live *André Rieu – Power of Love* zo 14.12 | **Beschouwfilm** *Rapito* di 6.1

GOUDA

🎬 Filmhuis

Lethmaetstraat 45 | 0182-522200 | filmhuisgouda.nl

GRAVE

🎬 Filmcafé Grave

Maximiliaan de Manstraat 2 (Generaal de Bons kazerne) | 06-53149906 | filmcafegrave.nl
After the Hunt vr 5.12, ma 8.12 | *Heldin* za 6.12, wo 10.12 | *One*

Maar er valt meer te beleven dan naar films kijken. Het programma *Fine Wine & Porn Time with Bar Strangelove* telt vier korte films, waarbij de bezoeker bij elke film een bijpassende wijn te proeven krijgt. In *Erotic Poetry Slam* kunnen bezoekers erotische ontboezemingen voordragen. En in *Corn Karaoke* kunnen bezoekers bij een pornoscène een orgasme faken – hoe luidder hoe beter. In de Finger workshop ten slotte krijgen bezoekers een introductie in yoni-massage. De kleren blijven aan.

LAB111.NL

Arco | *Het geheim van de meesjes* | *Mary Anning* | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **Queer Kiki** (EN sub) do 11.12 | **Taartrovers Cinemini** iedere zondag

HARDENBERG

🎬 Filmhuis Hardenberg

Badhuisplein 3 | 0523-280353 | bioshardenberg.nl/filmhuis

HARDERWIJK

🎬 Filmhuis Harderwijk

Catharinekapel Klooster 1 | 0341-419500 | filmhuisharderwijk.nl
The Penguin Lessons za 6.12, ma 8.12 | *The Roses* zo 7.12, di 9.12 | *Rietland* do 11.12, di 16.12 | *Sorry, Baby* za 13.12, ma 15.12 | *Le répondeur* vr 19.12, ma 22.12 | *As It Is in Heaven* za 20.12, di 23.12

HEEMSKERK

🎬 Filmhuis Heemskerk

Laurentz A. Verherentstraat 1 | decirkelheemskerk.nl/film
Voor de meisjes zo 7.12, wo 10.12 | *A Nice Indian Boy* za 13.12, zo 14.12, wo 17.12 | *Hopper 2: Het geheim van de Marmot* zo 21.12 | *Hoop in de Hoep* zo 21.12, wo 24.12 | *Springsteen: Deliver Me From Nowhere* za 27.12, zo 28.12

HEERLEN

🎬 Filmhuis De Spiegel

Royal Theater | Stationsplein 5 | 045-5118178 | filmhuisdespiegel.nl
The Doors do 4.12, za 6.12 | *Köln 75* zo 7.12 | *Miroirs no. 3* zo 7.12 | *One Flew over the Cuckoo's Nest* zo 7.12, za 13.12 | *The Last Viking* ma 8.12, vr 26.12 | *Eleanor the Great* wo 10.12, wo 17.12 | *Rowwen Hèze – Blieve loepe* wo 10.12, ma 15.12 | *On ira* do 11.12 | *Second Victims* do 12.12, zo 4.1 | *Nouvelle Vague* zo 14.12 | *Die My Love* zo 14.12 | *The Mastermind* wo 17.12, zo 21.12

HELMOND

🎬 De Cacaofabriek

Cacaokade 1 | 0492-529009 | cacaofabriek.nl/film
Premières *When You're Strange* do 4.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Julian* do 11.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Urchin* do 25.12

HENGLO

🎬 Filmhuis Hengelo

Beursstraat 44 | 074-2556789 | filmhuishengelo.nl
L'amour et les forêts do 4.12, za 6.12 | *The North* zo 7.12, wo 10.12, do 11.12 | *Solitude* vr 12.12, za 13.12 | *Voor de meisjes* vr 12.12, zo 14.12, wo 17.12 | *Bob Trevino Likes It* do 18.12, vr 19.12, za 20.12 | *Shaun het schaap, elke dag feest* za 20.12, za 27.12, za 3.1 | *A Nice Indian Boy* vr 19.12, zo 21.12, vr 2.1 | *As It Is in Heaven* za 27.12, zo 28.12, vr 2.1 | *Heldin* za 3.1, zo 4.1, wo 7.1

HILVERSUM

🎬 Filmtheater

Herenplein 5 | 035-6235466 | filmtheaterhilversum.nl

HOOGVEEN

🎬 Filmhuis Hoogeveen

VUE Hoogeveen | *Van Echtenplein* | 0528-234000 | filmhuishoogeveen.nl

HOORN

🎬 Cinema Oostereiland

Krententuin 25 | 0229-232296 | cinemaoostereiland.nl
André Rieu's kerstconcert za 6.12 | **Premières** *Angel's Egg* do 11.12 | *Dikkie Dik 2* wo 17.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *Folktales* do 1.1 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Mission Santa* wo 10.12 | *Nawi* do 18.12 | *Rowwen Hèze – Blieve loepe* wo 10.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *To New Beginnings* do 25.12 | *When You're Strange* do 4.12 | **Voorpremieres** *Sentimental Value* di 9.12 | *Nawi* di 16.12 | *Left-Handed Girl* wo 17.12

HOUTEN

🎬 Aan de Slinger

De Slinger 40 | 030-6351024 | aandeslinger.nl
Bugonia za 13.12 | *Christy* za 20.12 | *DJ Ahmet* vr 19.12 | *Drømmer* di 30.12 | *Eleanor the Great* za 27.12 | *The Golden Spurtle* do 4.12 | *It Was Just an Accident* vr 12.12, do 18.12 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* zo 21.12 | *The Penguin Lessons* zo 7.12 | *Le répondeur* do 11.12 | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* za 6.12, zo 28.12 | *Zootropolis 2* zo 4.1 | **Crafty Cinema** *Harry Potter and the Philosopher's Stone* di 16.12 | **Dag van de korte film** di 23.12 | **Vroege film** *La venue de l'avenir* wo 10.12 | *The Penguin Lessons* wo 17.12 | *Voor de meisjes* wo 24.12

KAMPEN

🎬 Filmhuis

Burgwal 84 | *Reserveren via website* | filmhuiskampen.nl
Rietland do 4.12, za 6.12, di 9.12 | *Second Victims* do 11.12, za 13.12 | *As It Is in Heaven* do 18.12, vr 19.12

LEEWARDEN

🎬 Slieker Film

Wilhelminaplein 92 | 058-2050300 | sliekerfilm.nl

LEIDEN

🎬 Kijkhuis

Vrouwenkerksteeg 10 | 071-51233900 | bioscopenleiden.nl | *Kijkhuis*
🎬 Lido
Steenstraat 39 | 071-5124130 | bioscopenleiden.nl | *Lido*
🎬 Trianon
Breestraat 31 | 071-5123875 |

bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD

🎬 **Filmtheater Lelystad**
De Waag 9 | 088-0240240 | www.filmtheaterlelystad.nl
John & Yoko zo 14.12 | *The Mastermind* di 16.12 | *Bugonia* di 23.12 | *It Was Just an Accident* di 30.12 | *Die My Love* di 6.1 | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **Docu** Verstoten ma 8.12 | *Black Box Diaries* di 9.12

LISSE

🎬 **Filmhuis Lisse**
Floralisplein 69 | 0252-213458 | filmhuis-lisse.nl

MAASTRICHT

🎬 **Lumière Cinema**
Bassin 88 | 043-3214080 | lumiere.nl
When You're Strange vr 5.12, zo 7.12 | *Feeding Tomorrow* zo 7.12 | *Make It Look Real* di 10.12 | *Picnic at Hanging Rock* di 9.12 | *Rowwen Hèze – Blieve loepe* vr 12.12 | *Werckmeister Harmonies* di 16, 19, 30.12 | **Premières** *À bout de souffle* ma 8.12 | *Annie Hall* do 11.12 | *Angel's Egg* do 11.12 | *Boets & ik* wo 10.12 | *Butch Cassidy and The Sundance Kid* do 11.12 | *Carol* do 18.12 | *Dieren vieren kerst* wo 10.12 | *Eternity* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *Folktales* do 1.1 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *The Godfather* do 11.12 | *The Godfather II* do 11.12 | *Heidi: de legende van de lynx* wo 17.12 | *House of Hope* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | *Nawi* do 18.12 | *Once Upon a Time in the West* do 11.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Otto e mezzo* do 11.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *Stiller* do 11.12 | *To New Beginnings* do 25.12 | *Three Days of the Condor* do 11.12 | *Urchin* do 25.12 | *The Way We Were* do 11.12 | **Dag van de korte film** zo 21.12

MIDDELBURG

🎬 **Cinema Middelburg**
Achter de Houttuinen 30 | 0118-613482 | cinemamiddelburg.nl
Eleanor the Great vanaf do 4.12 | *The Golden Spurtle* vanaf do 18.12 | *The Last Viking* vanaf vr 19.12 | *Köln 75* vanaf vr 5.12 | *Little Amélie* vanaf za 27.12 | *Nouvel-Vague* vanaf vr 5.12 | *Second Victims* vanaf do 4.12 | *Sentimental Value* vanaf do 18.12 | **Dag van de korte film** zo 21.12, wo 24.12 | **Dag van de korte film – kids** vanaf zo 21.12 | *Filmkeuze* *Promising Young Woman* za 6.12 | **Movies That Matter** *If I Die It Will Be of Joy* di 16.12

MIDDELHARNIS

🎬 **Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuus)**
Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | hetdiekhuus.nl

NIEUWKOOP

🎬 **Kaleidoskoop**
Verbinding 2 | 0172-728001 | *theater-kaleidoskoop.nl*
Last Dance do 11.12 | *The Roses* vr 19.12 | *The Sound of Music* zo 4.1 | *Heldin* di 6.1

NIJMEGEN

🎬 **Lux**
Mariënborg 38-39 | 024-3816859 | lux-nijmegen.nl
Premières *Bluey in de bios* wo 10.12 | *Boets & ik* wo 10.12 | *Eternity* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *Folktales* do 1.1 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *House of Hope* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Little Amélie* do 25.12 | *The Love That Remains* do 18.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | *Nawi* do 18.12 | *Nijmegen, in de tijd verdwaald* do 11.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *To New Beginnings* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | **25 jaar LUX** *The Ballad of Narayama* zo 7.12 | **Beste Films 2025** zo 4.1 | **Big Bike Filmfestival** zo 7.12 | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **English Subs** *The Last Viking* za 6.12, di 9.12 | *Sentimental Value* za 13.12, di 16.12 | *Nawi* za 20.12, di 23.12 | *Little Amélie* za 27.12, di 30.12 | **Film & gesprek** *Mama, mag ik naar huis toe?* wo 10.12 | **Filmcafé** za 20.12 | **Filmkring** *Sentimental Value* do 11.12, di 16.12 | **Go Short Gelderland** di 9.12 | **De Lichting** *Bridget Jones's Diary* zo 21.12 | **LUXdocs** *Rowwen Hèze – Blieve loepe* wo 17.12, di 23.12 | **Keuze** *film Cineville* zo 14.12 | **LUX** *re-wind* *À bout de souffle* do 4.12, za 13.12, di 16.12 | *Angel's Egg* do 11.12, za 13.12, wo 17.12 | *Het ondergronds orkest* za 20.12, wo 24.12 | *Carol* ma 22.12, vr 26.12 | *Yi Yi* ma 29.12 | **Radboud Reflects** *Orwell: 2+2=5* ma 15.12 | **Stitch-a-Long** *Pride and Prejudice* za 13.12 | **Voorpremieres** *La femme la plus riche du monde* di 16.12 | *It's Never Over*, *Jeff Buckley* za 27.12, vr 2.1

OLDENZAAL

🎬 **Filmhuis/Stadstheater De Bond**
Molenstraat 25 | 0541-511094 | filmhuisoldenzaal.nl

OSS

🎬 **Cultuurpodium Groene Engel**
Kruisstraat 15 | 0412-405504 | groene-engel.nl

OUDENBOSCH

🎬 **Filmtheater Fanfare/Utopiazaal**
Markland College | *Pagnevaartweg* 7 | 0165-314503 | filmtheaterfanfare.nl
Köln 75 do 4.12 | *Second Victims* do 11.12 | *Nawi* do 18.12 | **Filmtheater Fanfare/Fidei et Arti**
Pastoor Hellemonsstraat 1
Maandagmatinee *Köln 75* ma 8.12 | *Second Victims* ma 15.12 |

PURMEREND

🎬 **Filmhuis Purmerend**
Kerkstraat 11 | 0299-416506 | filmhuispurmerend.nl
Voor de meisjes vr 5.12, di 9.12, wo 10.12 | *Familial Touch* za 13.12, di 16.12 | *Heldin* vr 12.12, di 16.12, wo 17.12 | *John & Yoko* za 20.12, di 23.12 | *Roofman* vr 19.12, zo 21.12, di 23.12 | *The Penguin Lessons* za 27.12, di 30.12

PUTTEN

🎬 **Filmhuis Putten**
Brinkstraat 91 | filmhuisputten.nl/
The Life of Chuck zo 14.12 | *A Walk in the Woods* vr 19.12

ROERMOND

🎬 **ECI Cultuurfabriek**
ECI 13 | 0475-317171 | eciculatuurfabriek.nl

ROOSENDAAL

🎬 **Cinema Paradiso**
C.1-Cinema, *Nieuwstraat* 2 |

Speelterrein van de filmwereld

December is de maand van tradities. Daar hoort na ruim tien jaar ook **De dag van de korte film** bij. Op 21 december, de kortste dag van het jaar, zijn in ruim twintig filmtheaters Nederlandse korte films te zien. Het programma kan van 21 december t/m 4 januari ook op Picl worden bekeken.

Dat de korte film weinig aandacht krijgt in bioscopen en filmtheaters is een open deur, maar daarom niet minder waar. Jammer, want de korte film is de speeltuin van de filmwereld. Bij uitstek het genre waarin makers vrij kunnen experimenteren. Op de Dag van de korte film zijn er zeven korte films te zien, in lengte variërend van een paar minuten tot een half uur. In de ultrakorte animatie *Wad is, is nu* (Jikke Lesterhuis) staat in de Waddenzee een wegrestaurant waar migrerende vogels kunnen eten, waarbij zij de kans lopen om ook zelf te worden opgegeten. In het coming-of-age-drama *Summer Souvenir* (Louka Hoogendijk) valt over de geweldige surfvakantie van een jonge vrouw een donkere schaduw. De korte documentaire *Teken en zie de wereld* (Safi Graauw) gaat over de vergeten bijdrage van Suri-

0165 534503 | cinemaparadiso.nl
Follemente do 4.12 t/m di 9.12 | *It Was Just an Accident* vr 5.12 t/m wo 10.12 | *The Penguin Lessons* do 11.12 t/m zo 14.12 | *Nawi* wo 17.12

ROTTERDAM

🎬 **Cinerama Filmtheater**
Westblaak 18 | 010-4115300 | cineramabios.nl
Premières *Amsterdamned II* do 4.12 | *Anaconda* do 25.12 | *Avatar: Fire and Ash* wo 17.12 | *Eternity* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *The Housemaid* do 25.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Stiller* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | *When You're Strange* do 4.12 | **Brei-a-Long** *The Holdovers* di 23.12 | **Klassiekers** vr 5.12 *Death Wish*, *Mr Majestyk*, *Chato's Land*
🎬 **KINO Rotterdam**
Gouvernestraat 129-133 | 010-2681160 | kinorotterdam.nl
Premières *À bout de souffle* do 11.12 | *Angel's Egg* do 11.12 | *Eternity* do 11.12 | *If I Had Legs I'd Kick You* do 18.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Spongebob op piratenpad* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | **70mm** *One Battle After Another* | *The Sound of Music* vanaf vr 26.12 | **Bring Your Own Chair**

Independent Cinema from New York | **Jack Nicholson** *The Departed* zo 4.1 | *A Few Good Men* di 30.12 | *The Passenger* vr 12.12, zo 21.12 | *The Shining* zo 14.12, di 23.12, do 1.1 | *Terms of Endearment* zo 7.12, di 16.12, vr 26.12 | *The Witches of Eastwick* di 9.12, vr 19.12, zo 28.12 | **KinoSofie** *Princess Mononoke* wo 10.12 | **Marathons** *Twin Peaks* za 20.12, zo 21.12 | *The Lord of the Rings Trilogy* ma 22.12 t/m wo 24.12 | **Really Long Films** *An Elephant Sitting Still* za 6.12, ma 15.12 | **The Complete Lynne Ramsay**
🎬 **LantarenVenster**
Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | lantarenvenster.nl/film
Premières *À bout de souffle* do 11.12 | *La femme la plus riche du monde* do 18.12 | *House of Hope* do 11.12 | *Julian* do 11.12 | *The Last Viking* do 4.12 | *Left-Handed Girl* do 18.12 | *Nawi* do 18.12 | *Orwell: 2+2=5* do 4.12 | *Second Victims* do 4.12 | *Sentimental Value* do 11.12 | *Song Sung Blue* do 25.12 | *Urchin* do 25.12 | **Black Soil Film Festival** vr 12.12 | **Cinemini** *Bijzondere Beesten* zo 4.1 | *Het geheim van de meesjes* wo 17.12 | *Mannetje Tak* zo 21.12, ma 29.12 | *Mary Anning* wo 17.12 | *Op zoek* zo 14.12 | **Dag van de korte film** zo 21.12 | **Queer** *Julian* wo 10.12 | *Tangerine* zo 14.12 | **Rotterdam open doek** di 9.12 | **Specials** *When You're Strange* do 4.12, za 6.12 |

The Holdovers do 23.12, vr 26.12 | *It's a Wonderful Life* za 20.12, do 25.12

SCHAGEN

🎬 **Scagon De Luxe**
Torenstraat 1B | scagondeluxe.nl

SCHIEDAM

🎬 **Wenneker Cinema**
Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | wennekercinema.nl

SCHIJNDEL

🎬 **Filmclub Schijndel/'t Spectrum**
Stee 9 | 06 12162348 | schijndelfilm.nl
The Penguin Lessons di 9.12 | *A Nice Indian Boy* di 16.12
🎬 **Filmclub Schijndel/Het Gasthuis**
Lidwinahof 70

SITTARD

🎬 **Filmhuis Zicht**
Ligne 3 | 088-5995533 | filmhuiszicht.nl

SITTARD

🎬 **Forum**
Engelenkampstraat 68 | 0900-2228888 | forumsittard.nl
Nuremberg vanaf do 4.12 | *Andre Rieu's kerstconcert* vanaf za 6.12 | *Toon Hermans 1997* vanaf wo 17.12 | *Sentimental Value* vanaf vr 26.12

SNEEK

🎬 **Filmhuis Sneek**
Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | filmhuis-sneek.nl
Collectief OuwerPower *Bob Trevino Likes It* wo 24.12

SOEST

🎬 **Artishock**
Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | artishock-soest.nl
John & Yoko zo 7.12, ma 8.12 | *Le répondeur* wo 10.12, zo 14.12 | *Islands* ma 15.12, wo 17.12 | *DJ Ahmet* vr 19.12, zo 21.12 | *The Golden Spurtle* ma 22.12, zo 28.12 | *Boets & ik* za 27.12 | *Follemente* zo 28.12, ma 29.12

STADSKANAAL

🎬 **Filmiga Stadskanaal**
Menistenplein 9 | 0599-610777 | smoky.nl
Perla di 9.12 | *La venue de l'avenir* di 16.12

TERNEUZEN

🎬 **Cine City**
Nieuwstraat 41 | 0115-611133 | cinacity.nl

TIEL

🎬 **Filmtheater Agnietenhof**
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | agnietenhof.nl
Straf za 6.12 | *It Was Just an Accident* di 9.12, wo 10.12 | *Bugonia* za 13.12 | *Eleanor the Great* di 16.12, wo 17.12 | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* vr 19.12 |

Wicked: For Good za 20.12 | Follemente za 3.1

TILBURG

📍 Cinecitta

Willem II straat 29 | 085-9022996 | cinecitta.nl

UDEN

📍 Filmhuis De Pul

Kapelstraat 13 | 0413-265091 | filmpul.com
Springsteen: Deliver Me from Nowhere do 4.12 | On vous croit do 11.12 | Second Victims do 18.12

UTRECHT

📍 Hoogt on Tour

Kanaalweg 30 | 030-2312216 | hoogt.nl
De Cabien Korte films di 16.12 | Animated Gems Look Back vr 12.12 | Boys go to Jupiter za 13.12 | Olivia and the Clouds do 18.12 | Fox and Hare Save the Forest vr 19.12 | Best of Kaboom zo 28.12 | Dag van de korte film zo 21.12 | Queer kerstfilm Carol (Locatie: Villa Concordia) zo 14.12 | Uk-raine: Film, Drinks & Dialogue Man with a Movie Camera zo 7.12

VEENDAM

📍 Filmhuis vanBeresteyn

Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl
Regretting You ma 8.12 | Springsteen: Deliver Me from

Ode aan de onafhankelijke cinema

Amsterdam Film Meeting beleeft van 4 t/m 7 december zijn tweede editie in Filmhuis Cavia. Tijdens het kleinschalige festival zijn onafhankelijke films uit heden en verleden te zien. Ook zijn er publieksgesprekken met filmmakers, filmhistorici en –wetenschappers.

Het festival, dat vijftien films telt, opent met het Portugese *Fogo do vento* (Marta Mateus, 2024), een politiek getint drama over de werkomstandigheden en herinneringen van arbeiders in een wijn-gaard. Het heden en Portugals dictatoriale verleden lopen in de film in elkaar over. De regisseur is aanwezig bij de opening.

Ook uit Portugal komt *Frágil como o mundo* (Rita Azevedo Gomez, 2001), een verstild tragisch drama over

Nowhere di 9.12 | All That Is Left of You ma 15.12 | Kerst met Paw Patrol zo 21.12 | Roofman ma 22.12 | Eleanor the Great di 23.12

VEENENDAAL

📍 Filmhuis Veenendaal

Spectrum | Kees Stipplein 72 | 06-53883412 | filmhuisveenendaal.nl
Christy za 6.12 | Voor de meisjes zo 7.12 | Roofman za 13.12 | Anak

de onmogelijke liefde tussen twee tieners, die een rigoureuze beslissing nemen. Ook van deze film is de regisseur aanwezig. Een cultklassieker is Jackie Raynals *Deux fois* (1968). Raynal deconstrueert met de film de conventionele narratieve filmillusie. *Deux fois* omschrijft zij als “een feministisch manifest en een onvoltooid dagboek van een liefdesverhaal”. Van deze maker zijn ook *La nuit de l’ours* (2004) en *Hotel New York* (1984) te zien. Raynal is ook

Indië zo 14.12 | A Big Bold Beautiful Journey za 20.12 | John & Yoko zo 21.12 | Springsteen: Deliver Me from Nowhere za 27.12 | The Golden Spurtle zo 28.12 | Down-ton Abbey 3 ma 29.12 | The End di 30.12 | Eternity za 3.1.12 | DJ Ahmet zo 4.1.12

VENLO

📍 Filmtheater De Nieuwe Scene

op het festival aanwezig.

Experimenteel is *After Manet after Giorgione – Le déjeuner sur l’herbe* (Malcolm Le Grice, 1975). De film onderzoekt vanuit vier verschillende cameraposities gericht op Manets beroemde schilderij de sturing van de filmblik van de kijker. Van Le

FRÁGIL COMO O MUNDO

Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | nieuwescene.nl

VLAARDINGEN

📍 Filmtheater Het Zeepaard

Vue Vlaardingen | Veerplein 134E | hetzeepaard.nl

VLISSINGEN

📍 Cine City

Spuikomweg 1 | 0118-22521 | cinacity.nl

Grice is ook *Horrorfilm 1* (1971) te zien. Van Carlos Reichenbach (1940-2012), de Braziliaanse meester van de anarchistische genreoverschrijdende cinema, staat *O império do desejo* (1981) op het programma. Daarin vraagt een weduwe een hippiestel om in haar strandhuis te komen wonen, wat tot veel erotisch spektakel leidt. Het verhaaltje doet er niet toe, want het ging Reichenbach om het provocerend onderuit halen van erotische filmclichés. Uiteraard ontbreekt ook Jean-Luc Godard niet in het festival. Van de filmvernieuwer zijn *Scénarios* en *Exposé du film annonce du film Scénario* te zien, de twee korte afscheidsfilms die hij vlak voor zijn dood in 2022 maakte.

VOORSCHOTEN

📍 Filmtheater Voorschoten

Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | filmtheatervoorschoten.nl

WAALWIJK

📍 Filmtheater De Leest

Vredesplein 12 | 0416-337746 | deleest.nl
Amsterdamned II za 27.12, vr 2.1 | André Rieu's kerstconcert

za 6.12, zo 7.12 | *Bugonia* di 9.12 | *Buurman & Buurman experimenteren er op los!* zo 7.12 | *Carol* ma 22.12 | *Die My Love* za 20.12 | *DJ Ahmet* | di 23.12 | *Eleanor the Great* di 30.12 | *Follemente* di 16.12 | *It Was Just an Accident* di 16.12 | *The Last Viking* za 3.1 | *The Penguin Lessons* zo 7.12 | *Rowwen Hèze* za 13.12 | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* do 18.12 | *Wicked: For Good* di 23.12, vr 2.1 | *Zootropolis 2* [NL] za 3.1, zo 4.1

WAGENINGEN

📍 Filmhuis Movie W

Wilhelminaweg 3A | moview.nl

WEESP

📍 City of Wesopa

Herengracht 23 | 0294-458093 | wesopa.nl

WINTERSWIJK

📍 Filmhuis Winterswijk

Meddosestraat 4-8 | 054-3521515 | filmhuiswinterswijk.nl
Heldin di 9.12

WOERDEN

📍 AnnexCinema

Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | annexcinema.nl

IJMUIDEN

📍 Haventheater IJmuiden

FILMSTERREN

	Bor Beekman de Volkskrant	Berend Jan Bockting de Volkskrant	Joost Broeren-Huitenga Filmkrant/Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Cine.nl	Belinda van de Graaf Trouw	Romy van Krieken Veronica Superguide	Remke de Lange Trouw	Dana Linssen NRC Handelsblad	Ronald Rovers Filmkrant/Trouw	Sabeth Snijders NRC Handelsblad	Ab Zagt NPO Klassiek	Coen van Zvol NRC Handelsblad	Gemiddeld (aantal stemmen)
Arco	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,63 ⁽⁴⁾
Bugonia	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,72 ⁽⁹⁾
Die My Love	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,55 ⁽¹⁰⁾
DJ Ahmet	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
Drømmer	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,17 ⁽⁹⁾
Eleanor the Great	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,88 ⁽⁸⁾
Good Boy	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽³⁾
House of Hope	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
Köln 75	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,42 ⁽⁶⁾
The Kiss of the Grasshopper	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
The Last Viking	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,81 ⁽⁸⁾
Miroirs No. 3	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,10 ⁽⁵⁾
Monikondee	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽²⁾
Nouvelle Vague	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,63 ⁽¹²⁾
Nuremberg	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,80 ⁽⁵⁾
On vous croit	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁴⁾
The Occupant	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,88 ⁽⁴⁾
Predator: Badlands	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,88 ⁽⁴⁾
The Running Man	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,17 ⁽³⁾
Second Victims	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,38 ⁽⁴⁾
Sentimental Value	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,72 ⁽⁸⁾
Splitsville	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,79 ⁽⁷⁾
Wicked: For Good	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽³⁾
Zootropolis 2	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,00 ⁽⁴⁾

★★★★★ zeer goed | ★★★★★ goed | ★★★☆☆ redelijk | ★★★★★ matig | ★★★★★ slecht | ★★★★★ niet gezien

webwinkel

> [filmkrant.nl /winkel](http://filmkrant.nl/winkel)

Cineville

Het grote scherm voor de kleine filmfan **met de Cineville Kidspas**

Een jaar lang onbeperkt naar de film voor kinderen t/m 11 jaar.
Bestel de Cineville Kidspas t/m 4 januari 2026 op cineville.nl/kidspas.

Boeken

SERGIO LEONE BY HIMSELF OPA BAARD EN HET ULTRAGEWELD

Anders dan de titel suggereert, is niet elke tekst in *Sergio Leone by Himself* van de hand van Sergio Leone zelf. Toch een aanrader. “Ik kon al *cut* zeggen, voordat ik mama zei.”

DOOR RONALD ROVERS

Misschien is het iets persoonlijks maar ik heb bij Sergio Leone het gevoel dat de man in de tijd aan het verdwijnen is. De schitterende brulaap en koning van wat de ‘spaghettiwestern’ is gaan heten – ‘opa baard’ werd hij door z’n kleinkinderen genoemd, wanneer ze hem ontwaarden door de mist van de eeuwige sigarenrook – is een beetje naar de achtergrond van de geschiedenis aan het schuiven. *Ever so slightly*, zoals de Engelsen zo mooi zeggen. Christopher Frayling, biograaf van Leone en Clint Eastwood, stelde een lijvig en rijk geïllustreerd boek over hem samen: *Sergio Leone by Himself*.

Leone kwam uit een andere tijd. Zijn visie op vrouwen komt in het boek een paar keer ter sprake. Die was... *stuck in time*. Maar het heeft weinig zin om Leone langs de meetlat van de 21ste eeuw te leggen. Leone leefde zelfs niet in z’n eigen tijd. Zijn idee van de western had weinig met de realiteit van de twintigste eeuw te maken, het was puur expressionisme: Leone gaf uitdrukking aan wat hij als de essentie van het genre, van een manier van leven beschouwde. Het geweld in *A Fistful of Dollars* waar veel (vooral Italiaanse) critici in 1964 weinig mee konden, was volgens Leone authentiek. De gemiddelde levensduur was 38 jaar, zegt hij in een van de hoofdstukken die direct van zijn hand zijn. Men was vooral bezig met overleven, niet met idealen over rechtvaardigheid en gemeenschap, zoals andere westerns suggereren.

Door die tegenwind kreeg Leone het idee dat hij zich moest bewijzen. Gelukkig stond hij niet alleen: critici van *Cahiers du Cinéma* en *Positif* zagen in de tweede helft van de jaren zestig al dat hier een auteur aan het werk was. De bravoure, de kracht van Leone’s vertellingen is overweldigend. Clint Eastwood in een poncho die zwijgzaam met toegeknepen ogen en die sigaar in z’n mond het gepeupel bekijkt (de acteur had

daarvoor nooit gerookt, een van de vele leuke details in het boek, en had één voorwaarde bij de tweede film: niet meer die sigaar). Lee Van Cleefs kwaadaardigheid. De muziek die vooraf al was opgenomen om de camera een ritme te geven (voor het eerst bij *Once Upon a Time in the West*, 1968): het is vijftig jaar later nog steeds fantastische cinema.

Het was een Westen dat toen al niet meer bestond. Een Amerika dat niet meer bestond. Leone beschrijft

stierf. Iedereen had z’n laarzen nog aan. (...) *Violence reigned supreme.*”

Een flink introducerend deel van het boek is niet van de hand van Leone. Maar dat is een detail. Er is genoeg moois en interessants. Naast de posters, setfoto’s en visuele details die Leone’s denken illustreren, krijgen we genoeg persoonlijke overwegingen om de regisseur beter te leren kennen. Hij beschrijft hoe en waarom de slotduels in z’n westerns zich vaak

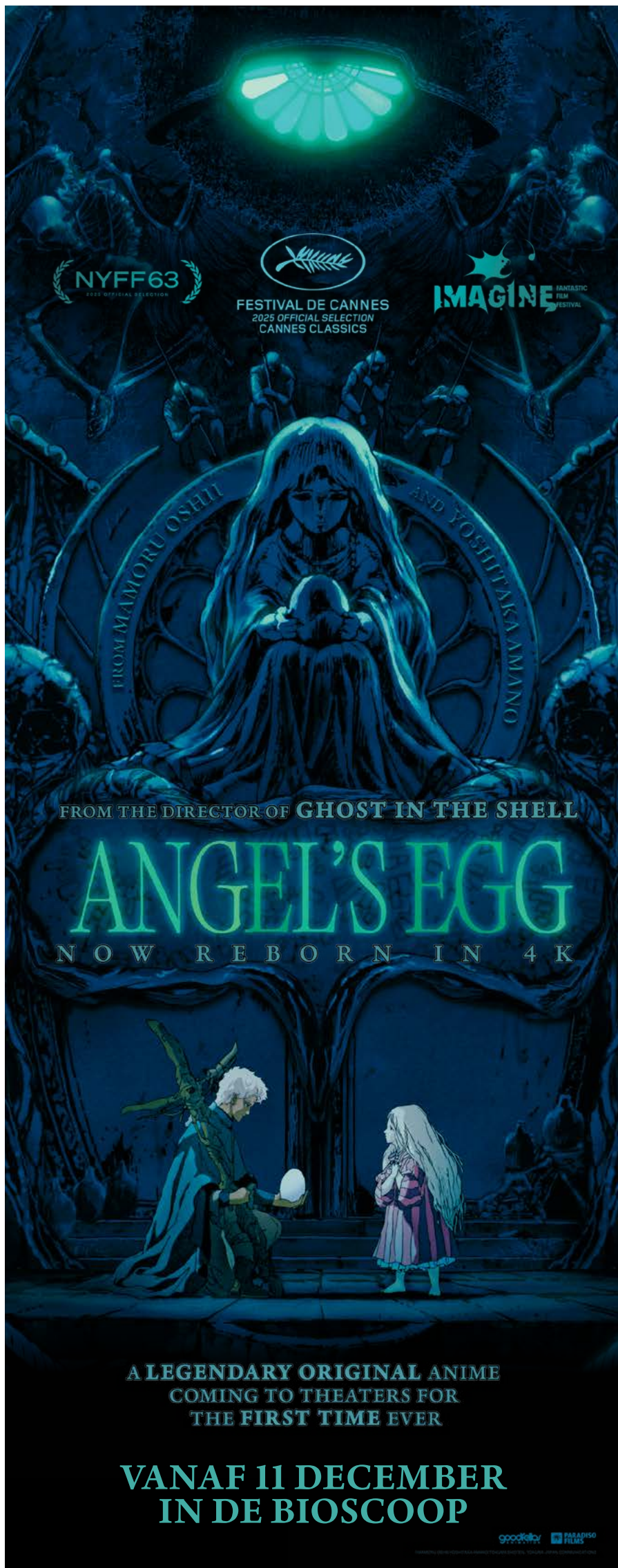
ONCE UPON A TIME IN THE WEST

hoe al zijn personages – van *A Fistful of Dollars* en *Once Upon a Time in the West* tot *Once Upon a Time in America* (1984) – op het punt staan te verdwijnen. De premiejager en eenzame sheriff die niet meer nodig zijn omdat de spoorwegen alles en iedereen met de rest van de wereld verbinden, de criminelen die deel worden van de industrialisatie. Allemaal mannen die zich verzetten tegen de voortgang van de tijd en allemaal mannen die moesten wijken.

John Ford was de reden dat Leone westerns is gaan maken, schrijft hij. Hij bewonderde Ford. Maar er zijn twee grote verschillen, schrijft Leone. “Ford eindigt altijd met een zekere romantiek en hoop, wat logisch is voor iemand die verhalen over z’n eigen land maakt. Maar ik ben een buitenstaander en mijn personages hebben geen illusies.” (...) “Begraafplaatsen werden ‘boot hills’ genoemd, omdat niemand in bed

in een cirkel afspelen. Hij schrijft dat een filmmaker als een orkest-dirigent moet zijn, “in staat om Verdi en Mozart, Wagner en Stravinsky te regisseren”. Hoe hij nog een film over Don Quichot en Sancho Panza wilde maken met Amerika als Don Quichot en Europa als Panza, “het enige positieve personage”. En een film over het beleg van Leningrad.

Maar nee. Sergio Leone stierf in 1989 toen hij nog maar zestig jaar oud was. Het past wel. Regisseur van slechts zeven films. En al verdwijnt hij nu langzaam in de tijd, zijn films leven nog wel wat langer.

Thuis kijken

PLURIBUS VERRADERLIJK GELUKKIG

Wat als iedereen één is, alle oorlogen verdwijnen en 8,2 miljard mensen vinden dat ze volstrekt gelukkig zijn? Op een enkele chagrijnige schrijver in Albuquerque, New Mexico na. *Pluribus* is de nieuwe serie van Vince Gilligan, de man achter *Breaking Bad*.

DOOR RONALD ROVERS

Wie een paar keer met het goedbedoelde gereutel van helpdeskmedewerkers te maken heeft gehad, kent de hellscape van de moderne klantvriendelijkheid: keer op keer word je door hetzelfde protocol geloodst om bij dezelfde onbevredigende oplossing uit te komen, met een nieuwe kras op je ziel door alle valse betrokkenheid die je hebt moeten incasseren. “Wat vervelend dat u dit heeft moeten ervaren.” Woedend worden kan niet, want dan krijg je een cursus agressiebeheersing met de psychologische diepgang van een heesterperk geserveerd, waarna je pas echt met granaten wilt gooien.

In *Pluribus* is de hele wereld veranderd in een helpdesk. Iedereen is krankzinnig vriendelijk en mee-gaand geworden. Iedereen, op twaalf mensen na. Hoe het zover komt, is vooral leuk om zelf te ontdekken.

Oorlogen bestaan niet meer. Iedereen is vegetariër. En bovenal is iedereen één: een *hivemind* van 8,2 miljard mensen. Daar komt de titel vandaan. *E pluribus unum* staat op Amerikaanse munten en het zegel van de VS: ‘Uit velen, één.’ 8,2 miljard mensen willen niets liever dan de twaalf mensen plezieren die immuun bleken voor de metamorfose. Wilt u een diner bezorgd hebben? Geen probleem. Een handgranaat? Komt eraan. Tot ze die laatste twaalf ook kunnen veranderen.

KNIK JA

Het perspectief van *Pluribus* ligt bij de verfrissend chagrijnige Carol Struka, een fijne rol van Rhea Seehorn. Struka is auteur van historisch-romantische fictie en wordt tijdens de grote metamorfose geconfronteerd met de dood van haar partner Helen. Je kunt je haar frustratie wel voorstellen als de hivemind direct na dat dramatische verlies een andere vrouw laat overvliegen, die de vrouwelijke versie is van de held uit haar romans. Want, denkt de hivemind, dit is wat jij wilt.

Als Struka met één mens praat, praat ze met alle 8,2 miljard. Als ze boos wordt op één mens, krijgen 100.000 mensen over de wereld een hartaanval. Iedereen in de hivemind kan alles omdat iedereen elkaars expertise en elkaars gedachten en herinneringen heeft. Dat alleen is een fantastisch gegeven om over na te denken en zulke ideeën zijn de grote kracht van deze serie. *Pluribus* heeft niet het emotionele reliëf van *Breaking Bad* (2008-2013) of *Better Call Saul* (2015-2022) maar stelt vooral boeiende vragen over uniformiteit en eigenheid, over consumptisme en materialisme en over affectie en liefde.

De sprong naar Orwell en het panopticum of bijvoorbeeld naar sociale media als reflectie van de gedachten van miljarden mensen, is snel gemaakt. Maar *Pluribus* gaat ook over de behoefte aan contact die vrijwel alle mensen hebben: wat is het wezen van die behoefte als je ziet dat zelfs Struka op een bepaald moment genoeg neemt met de generieke affectie die de mooie Zosia haar levert? Zijn mensen zo doorzichtig en makkelijk te manipuleren? We kennen het antwoord.

Het is trouwens Struka's missie, ook best belangrijk om te noemen, om de metamorfose terug te draaien. Zij voorvoelt dat dit geen goede ontwikkeling is, ook al zeggen 8,2 miljard mensen dat ze gelukkig zijn.

Natuurlijk geniet een van die twaalf volop van de rijkdom die voorhanden is, maar dat is niet waar de serie op focust. Struka denkt verder dan een oprit vol sportauto's: wat is de waarde van zulke dingen als het niemand behalve jou iets kan schelen?

Pluribus maakt het allemaal niet te zwaar. Het is een serie die een deel van de Grote Vragen op aanstekelijk creatieve wijze laat passeren. En dan is er uiteindelijk die ene vraag: wie heeft baat bij een volledig gepacificeerde en contente mensheid? Dan blijken kritiek en frustratie – wrijving dus – misschien wel de grootste voorwaarts drijvende kracht in onze levens.

PLURIBUS VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE VINCE GILLIGAN E.A. | MET RHEA SEEHORN, KAROLINA WYDRA, CARLOS-MANUEL VESGA | 9 X 45 MINUTEN
DISTRIBUTIE APPLE TV+ | TE ZIEN VANAF 7 NOVEMBER

THE NEW YEARS

EEN FEESTJE VOL ONBEKENDEN

The New Years speelt zich af tijdens tien opeenvolgende oudejaarsavonden. In deze naturalistische verbeelding van het leven van dertigers Ana en Óscar zijn we getuige van hun relatie, van het prille begin tot de ontrafeling ervan.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Van de voorzichtige eerste stappen en het obsessieve begin, tot de eerste irritaties en het ontstaan van een routine – relaties veranderen voortdurend. De tiendelige miniserie *The New Years* (*Los años nuevos*) van Rodrigo Sorogoyen (*Las bestias*) richt zich op die overgangsfases. Passend genoeg spelen deze tien afleveringen zich af tijdens tien opeenvolgende oud- en nieuwjaarsdagen.

In de eerste aflevering, getiteld '2015', ontmoeten Ana (Iria del Río) en Óscar (Francesco Carril) elkaar. Het blijkt dat ze dertig jaar geleden slechts enkele minuten na elkaar geboren werden. Alleen is hij geboren op de laatste dag van het jaar en zij op de eerste dag van het volgende jaar. Al snel ontdekken we dat dit gegeven hun persoonlijkheid heeft bepaald: zijn leven eindigt voortdurend, dat van haar staat altijd op het punt te beginnen.

Wanneer ze elkaar ontmoeten, is Óscar net gedumpt. Ana heeft een lege koffer bij zich, een verjaardagscadeautje van haar vriendengroep. Ze is namelijk van plan Madrid te verlaten om haar geluk te beproeven in Vancouver. In de rest van de serie maakt Ana voortdurend plannen om een nieuwe start te maken, terwijl Óscar juist vastzit in het verleden.

METEEN HET DIEPE IN

Er is iets transcendentiaals aan het kijken naar de ontwikkeling van een relatie in superspeed, en het is bijzonder om te zien hoe zaken als hun veranderende kleding- en haarstijl het verstrijken van de tijd reflecteren. Dit concept is natuurlijk niet nieuw; we zagen het recentelijk al in onder andere de Netflix-hit *One Day* (2024) en de Amazon-serie *Mr. and Mrs. Smith* (2024), maar het blijft een effectief middel. De tijd-

sprongen geven de relatie een zekere melancholie. Terwijl wij elke aflevering opnieuw de weg moeten vinden in hun veranderende leven, zijn de personages meestal al gewend aan de nieuwe verhoudingen.

De serie is een stuk minder dramatisch dan bijvoorbeeld *Scenes from a Marriage* (2021). *The New Years* is dan ook niet de meest aangrijpende variant op dit episodische ontrafelen van een relatie. Het is wel de meest naturalistische.

Sorogoyen gooit de kijker meteen het diepe in, en opent met een chaotisch oudejaarsfeestje. Minutenlang weten we niet wie onze hoofdpersonen precies zijn. Dat verloren gevoel eindigt eigenlijk niet. Tijdens de rest van de afleveringen voelt het vaak alsof we op een feestje terecht zijn gekomen waar we niemand kennen en de onderlinge verhoudingen alleen kunnen doorgronden door te observeren. Alsof we een ongenode gast zijn, een passant in hun leven.

De serie focust niet alleen op de relatie tussen Ana en Óscar, maar ook op hun ouders en hun vrienden. Die trouwen, krijgen kinderen, gaan uit elkaar of sterven plotseling. Korte scènes, waarin Ana en Óscar speculeren over de relaties van andere koppels terwijl die koppels recht de camera inkijken, laten zien dat bijfiguren allemaal hun eigen verhaal hebben.

AFKICKKLINIEK

Juist die verhalen vanuit de zijlijn, de verhalen van de mensen die uit hun leven verdwijnen en jaren later weer opduiken, blijken het aangrijpendst. Bijzonder sterk is de een na laatste aflevering, '2023', waarin Ana en Óscar hun gemeenschappelijke vriend Guille bezoeken in een afkickkliniek.

"Je komt hier binnen zonder te weten wanneer je weer naar buiten gaat."

Het wordt in de vijfde aflevering, '2019', gezegd over een club, een fictieve versie van Berghain, die Ana en Óscar bezoeken tijdens een reis naar Berlijn; maar het gaat natuurlijk over relaties. Als je iemand ontmoet, weet je immers niet hoe lang je samen zal zijn. Het enige dat zeker is, is dat de relatie ooit zal eindigen: ofwel door een breuk, ofwel door de dood. Het is dus niet de vraag of, maar alleen wanneer je weer naar buiten treedt. En wie je dan zal zijn. *The New Years* toont een veranderende relatie, maar toont vooral al die versies van Ana en Óscar.

THE NEW YEARS (LOS AÑOS NUEVOS) SPANJE,
2024 | SHOWRUNNER RODRIGO SOROGOYEN | MET IRIA
DEL RÍO, FRANCESCO CARRIL | 10x45 MINUTEN |
DISTRIBUTIE MUBI (VOD) | TE ZIEN VANAF 3 DECEMBER

THE ISLAND CLOSEST TO HEAVEN

De kinderblik van een grootmeester

Deze aandoenlijke coming-of-age-film van de Japanse grootmeester Nobuhiko Ôbayashi verbeeldt de tedere en naïeve blik waarmee deze regisseur naar de wereld keek.

De Japanse regisseur Nobuhiko Ôbayashi zal voor altijd bekendstaan om culthorror *Hausu* (1977), zijn knotsgekke antwoord op Steven Spielbergs *Jaws* (1975). Maar zijn imposante oeuvre omvat tientallen films en duizenden televisiespotjes, waarvan vele onderbelicht zijn gebleven. Mede daardoor werkte zijn zwanenzang *Labyrinth of Cinema* (*Umibe no eigakan – Kinema no tamatebako*, 2019) zo goed, als een terugblik op zijn werk en leven. Ôbayashi realiseerde dit drie uur durend eerbetoon aan de films die zijn leven kleur gaven kort voor zijn overlijden op 82-jarige leeftijd.

Als er iets is dat de uiteenlopende films van Ôbayashi typeert, dan is het een poging om verloren onschuld en naïviteit terug te claimen. Hij baseerde het scenario van zijn debuutfilm *Hausu* op een verhaal van zijn op dat moment elfjarige dochter, wat de prettige gestoorde taferelen met een moordlustige kat in de film verklaart.

Die enigszins kinderlijke blik zie je terug in al zijn werk: zowel in de homevideo's die hij opnam met de 8mm-camera die hij van zijn vader kreeg toen hij acht was, als in de films die hij in de jaren zestig maakte met een experimenterend filmcollectief, waar ook Yoko Ono aan verbonden was. In de jaren zeventig schoot hij duizenden televisiereclames, waarin westerse supersterren als Sophia Loren, Charles Bronson en Ringo Starr figureerden.

Den. Daar ontwikkelde hij zijn kleurrijke esthetiek, die van grote invloed was op de Japanse popcultuur in de volgende decennia. Het label Cult Epics bracht de afgelopen tijd al Ôbayashi's *His Motorbike*, *Her Island* (*Kare no ôtobai, kanojo no shima*, 1986) en *School in the Crosshairs* (*Nerawareta gakuen*, 1981) uit op blu-ray. Met *The Island Closest to Heaven* (*Tengoku ni ichiban chikai shima*, 1984) voegen ze nu nog een titel toe aan die groeiende catalogus coming-of-age-klasiekers, die in Japan waanzinnig populair waren mede omdat popsterren als Tomoyo Harada de hoofdrollen vertolkten.

Zij speelt hier een tiener die naar de archipel Nieuw-Caledonië trekt, waar zich volgens haar vader het eiland bevindt waar je het dichtst bij God komt. Haar zoektocht naar dat stukje hemel op aarde wordt in Ôbayashi's handen een schilderachtige roadmovie vol expressieve kleuren en reflecties op nostalgie. Het is een bedrieglijk kleine film die verkent wat het betekent om jong te zijn. En een ontroerend inkijsje in het brein van een regisseur die met elk werk vast bleef houden aan zijn eigen jongensdromen.

HUGO EMMERZAEEL

THE ISLAND CLOSEST TO HEAVEN

(*TENGOKU NI ICHIBAN CHIKAI SHIMA*) JAPAN, 1984 | REGIE NOBUHIKO ÔBAYASHI | MET MIYOKO AKAZA, TOMOYO HARADA, WAKABA IRIE | 103 MINUTEN | DISTRIBUTIE CULT EPICS (BLU-RAY) | TE ZIEN VANAF 25 NOVEMBER

DEATH WATCH

De dood door zijn ogen

Regisseur Bertrand Tavernier voorspelde de alomtegenwoordigheid van de camera in dit jarentachtigdrama.

“Toen ik de film maakte, was hij futuristisch, een soort sciencefiction – maar helaas. Alles wat we onthulden is deel van ons leven geworden. De manipulatie van beelden, de transformatie van de media, de manier waarop reality-tv levens en emoties exploiteert... Ik ben er niet erg gelukkig mee dat ik zo profetisch was. Die drastische veranderingen hebben onze geest, onze intelligentie gecorrumpeerd.”

Aldus Bertrand Tavernier bij de première van de digitaal gerestaureerde versie van zijn film *Death Watch* (*La mort en direct*, 1980) op het filmfestival van Glasgow in 2012. In diezelfde stad werd de film ruim dertig jaar eerder opgenomen, in acht weken tijd voor het nu onwaarschijnlijk lage bedrag van twee miljoen dollar, met een geweldige, internationale cast: Romy Schneider en Harvey Keitel in de hoofdrollen worden ondersteund door Harry Dean Stanton en Max von Sydow. Cinematograaf Pierre-William Glenn deelde

Taverniers liefde voor het fraaie Schotse landschap en de grauweheid van de havenstad.

Het script was een bewerking van de toen nog maar zes jaar oude sci-fi-roman *The Unsleeping Eye* van de Britse schrijver D.G. Compton. Katherine Mortenhoe (Romy Schneider, droevig en lumineus als altijd) krijgt van een arts te horen dat ze niet lang meer te leven heeft; buiten haar weten om

wordt dit gesprek opgenomen door de cynische medewerkers van tv-zender NTV, waar men van plan is om haar tot en met haar laatste snik te filmen. Tegen royale betaling, dat wel. De kijkcijfers zullen door het dak gaan. Katherine zegt aarzelend ja, maar slaat dan op de vlucht.

Bij camerapersoon Roddy (Harvey Keitel) wordt intussen een camera achter zijn ogen geïmplanterd, als een inwendige Ocu-

lus-bril: alles wat hij ziet is voortaan als tv-beeld te gebruiken. Hij moet wel uit het donker blijven, anders wordt hij blind.

Er volgt een vreemd soort achtervolging tussen een in wezen corrupte tv-maker en zijn onderwerp, de beeldschone, zieke Katherine; de groeiende liefde tussen hen zie je van ver aankomen. Alle mannen in de film vallen voor Katherine: haar onhandige echtgenoot, de medewerkers van NTV, de paparazzi die op haar jagen. Haar vlucht eindigt in het huis van haar eerste man, een door boeken omringde geleerde (Von Sydow) die haar ontvangt als een dierbare pupil die hem helaas is ontgroeid. Als Romy Schneider niet zo'n ijzersterke acteur was geweest, was haar personage bezweken onder deze overdaad aan *male gaze*, voor én achter de camera.

In plaats daarvan blijft Katherine je bij als de gezondste mens uit de film, wars van roem en rijkdom, vechtend voor haar vrijheid en haar privacy. *Death Watch* duurt meer dan twee uur en biedt ruim gelegenheid om na te denken over het tweede thema, tijdlozer en vooral interessanter dan de mogelijkheid van een camera in je hoofd: het recht om op je eigen voorwaarden te sterven.

SANDRA HEERMA VAN VOSS

DEATH WATCH (LA MORT EN DIRECT) VERENIGD KONINKRIJK/BONDSREPUBLIEK DUITSLAND, 1980 | REGIE BERTRAND TAVERNIER | MET ROMY SCHNEIDER, HARVEY KEITEL | 13 MINUTEN | DISTRIBUTIE MUBI (VOO) | NU TE ZIEN

Actie!

**Nachtwachtlaan 20,
1058 EA Amsterdam
13 april 2025, 13.52 uur**

‘Rembrandt Park One’ heet het enorme kantoorgebouw aan de rand van het Rembrandt-park in Amsterdam-Nieuw-West. Volgens DRS Makelaars is het “een werkelijk unieke bestemming binnen Amsterdam” en “de ideale bestemming voor bedrijven die hun werknemers het beste van het beste willen bieden”.

Ook filmmakers hebben de locatie inmiddels gevonden. In *Wraak* van Jonathan Elbers is het de entree van de rechtbank waar officier van justitie Noortje Herlaar onder vuur wordt genomen. En in Anne de Clercq's *PAAZ* is het de entree van een ziekenhuis.

PAAZ is een verfilming van de gelijknamige, zeer succesvolle debuutroman van Myrthe van der Meer uit 2012 (meer dan 130 duizend verkochte exemplaren), gebaseerd op haar ervaringen in een kliniek (‘paaz’ is de afkorting voor psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis). In het boek heet de hoofdpersoon Emma. Als zij van de ene op de andere dag wordt opgenomen, weet ze één ding zeker: hier is een fout gemaakt. Ze heeft namelijk een leuke baan, een geweldige vriend en een goed leven. Dat ze dood wil, vindt ze doodnormaal; dat wil iedereen toch?!

Alle interieurscènes voor *PAAZ* zijn gedraaid in een oud, leegstaand ziekenhuis in Voorburg, maar omdat de gevel daarvan te bouwvallig oogde, wordt een aantal exteriurscènes in Amsterdam opgenomen. Emma (Gaite Jansen) heeft net bezoek gehad van haar vriend Sergei (Gijs Blom). Nadat hij weer in zijn auto is gestapt, loopt zij richting de straat, waar net een bus komt aanrijden. Haar kamergenoot Marja (Bianca Krijgsman) ziet Emma lopen en houdt haar net op tijd tegen.

Terwijl een productiemedewerker de figuranten instrueert, gaat regisseur Anne de Clercq naast Jansen en Krijgsman op een

DOP EZRA REVERDA ACHTERVOLGT HOOFDROLSPELER GAITE JANSEN. OP DE ACHTERGROND WACHT BIANCA KRIJGSMAN HET JUISTE MOMENT AF OM IN TE GRIJPEN. VERDER V.L.N.R. BOOM OPERATOR MISHA BOURS, GRIP MIJKE PETERS EN BELICHTERS TUYL VAN GRIEKEN EN FRITS SCHREEFEL

grote kei zitten om de logistiek en de emotionele impact van de scène uit te leggen. “Het is best een grote stap, natuurlijk. Ze wil niet in de bus stappen, maar vóór de bus. Zomaar, het is een impulsieve actie. En jij houdt haar net op tijd tegen.”

“Alright!”, roept de opnameleider dan. “Ik wil heel erg graag gaan draaien. Eerste posities, alsjeblieft.” De Clercq verdwijnt achter de monitor onder een zwart doek, DoP Ezra Reverda zet zijn camera tegen zijn schouder, het haar van Jansen wordt bijgevoerd onder haar oversized roze hooide. “Eerste posities”, roept de opnameleider nogmaals. “We gaan ’m draaien met alles erop en eraan. Helemaal door tot de bus. At tentie... en actie!”

Emma en Sergei nemen afscheid, Sergei rijdt weg, Emma wandelt richting de bus. Naast haar, buiten beeld, loopt de geluidspersoon met een enorme hengel. Op de ach-

tergrond wordt een patiënt in een rolstoel voorbij geduwd. Emma kijkt om, Marja krijgt haar in het vizier en zet de achtervolging in. Als de bus komt aanrijden, pakt Marja Emma bij haar schouder.

Na de eerste take krijgt de buschauffeur te horen dat hij te vroeg was én te langzaam reed. “Ik twijfel een beetje of de kijker wel begrijpt dat je voor de bus wil stappen”, zegt De Clercq tegen Jansen. “Misschien moet je een extra stapje richting de bus maken.”

Niet veel later is de bus gekeerd en staat Sergei's auto weer op het parkeerterrein (‘St. Sophia Medisch Centrum’, staat er op een bordje bij de hefboom). De weg wordt weer afgesloten, twee figuranten in witte doktersjassen lopen door het beeld. “Iedereen terug naar zijn eerste positie”, roept de opnameleider. “Ik heb nog geen ‘actie’ geroepen.”

Even later nemen Emma en Sergei opnieuw afscheid. Als Sergei is weggereden, loopt Emma terug richting de inrichting. Ze staat even te peinzen, kijkt achterom en loopt dan naar de weg. De rolstoel wordt weer voorbij geduwd. De bus komt nu wel op het juiste moment en rijdt harder, maar

voordat Emma de fatale stap kan zetten, heeft Marja haar beetgepakt.

“We zijn gestopt”, zegt De Clercq. “Ik ging nu wel heel erg versnellen”, zegt Jansen met iets van twijfel in haar stem. “Je zit ook vol adrenaline”, antwoordt De Clercq. “Dat was juist vet.”

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

PAAZ NEDERLAND, 2026 | SCENARIO ANNE DE CLERCQ, EVA ABEN, MYRTHE VAN DER MEER, LINEKE VAN DEN BOEZEM | REGIE ANNE DE CLERCQ | PRODUCENT KEYFILM / HANNEKE NIENS | UITVOEREND PRODUCENT MARIJE HONDELINK | CAMERA EZRA REVERDA | MONTAGE JURRIAN VAN NIMWEGEN | ART DIRECTION ROSA VAN GILS | KLEDING SUZANNE ELDERING | MAKE-UP EN HAAR MARIEKE VAN VEEN, TRUDY BUREN | MUZIEK ALEXANDER REUMERS | MET GAITE JANSEN, JONAS SMULDERS, GEORGINA VERBAAN, GIJS BLUM, BIANCA KRIJGSMAN, MALOU GORTER, ARIANE SCHLUTER, PETER BLOK, MARTIN VAN WAARDENBERG | KLEUR, 110 MINUTEN | DISTRIBUTIE DUTCH FILMWORKS | TE ZIEN VANAF 26 FEBRUARI 2026

COLOFON

FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSEN-GRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRIJTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE ILONA VAN GENDEREN STORT, ILONA@FILMKRANT.NL | HOOFDREDACTIE RONALD ROVERS | ADJUNCT-HOOFDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA | REDACTIE BASJE BOER, ELISE VAN DAM, HUGO EMMERZAEL, ROOSJE VAN DER KAMP, ALEX MAZEREEUW | EINDREDACTIE SASJA KOETSIER | PRINTREDACTIE MARISKA GRAVELAND | WEBREDACTIE

KEES DRIESSEN, EDO DIJKSTERHUIS [NIEUWS] | AGENDA ROMY VAN KRIEKEN, AGENDA@FILMKRANT.NL | BUREAUREDACTIE MARICKE NIEUWDORP | VORMGEVING BART OOSTERHOORN, ROLF HERMSEN | COVER LITTLE AMÉLIE OR THE CHARACTER OF RAIN | FOTOGRAFIE ANDRÉ BAKKER, CHRISTIAN BELGA, BOB BRONSHOFF, LEAH GALLO, WESSEL DE GROOT, ROLF KONOW, ANDERS OVERGAARD, HLYNUR PÁLMASSON, KASPER TUXEN | ILLUSTRATIES BORIS LYPPEMS, JORT VAN MEETEREN | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ-LÓPEZ, LEO BANKERSEN, OLIVIA J. BENNETT, MARTIJN BLEKENDAAL, JOS VAN DER BURG, JAN PIETER EKKER,

DAN HASSLER-FOREST, FRITZ DE JONG, OMAR LARABI, ADRIAN MARTIN, DEVI SMITS, KARIN WOLFS, LAURA VAN ZUYLEN, ALEXANDER ZWART | DRUK- EN BINDWERK RODI ROTATIEDRUK, DIEMEN | OPLAGE 25.000 | ©2025 STICHTING FUURLAND/FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 01698109 | FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELD-MATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM DAN CONTACT OP MET DE UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.

NL | FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR EEN FINANCIËLE BIJDRAGE VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN BIOSCOOPEXPLOITANTEN EN FILMTHEATERS (NVBF) EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER

DE VOLGENDE FILMKRANT
VERSCHIJNT OP 7 JANUARI

Remember & Monocle
present

FESTIVAL DE CANNES
SÉLECTION OFFICIELLE 2025
SÉANCE SPÉCIALE

ARCO

A film by UGO BIENVENU

3 DECEMBER IN DE BIOSCOOP

In het jaar 2075 ziet de tienjarige Iris hoe een mysterieuze jongen in een regenboogkleurig pak uit de lucht komt vallen. Zijn naam is Arco. Hij komt uit een verre, bijna perfecte toekomst waar tijdreizen werkelijkheid is. Terwijl Iris hem verborgen houdt voor de buitenwereld, zet ze alles op alles om haar nieuwe vriend te helpen terug te keren naar zijn eigen tijd.

'One of THE best break-up films EVER made. For real'
First Showing

the LOVE that
REMAINS

Written & Directed by
HLYNUR PÁLMASSON

FESTIVAL DE CANNES
2025 OFFICIAL SELECTION
CANNES PREMIERE

VANAF 18 DECEMBER in de BIOSCOOP

imagine www.imaginefilm.nl

